

PERPETUUM MOBILE 1

SF & F NOVINE

OKTOBAR 1990

BK
120

HORROR

PERPETUUM MOBILE
besplatna publikacija

Izdavač

Edicija ZNAK SAGITE
11070 Novi Beograd
Poštanski fah 19
tel. (011) 150-615

Urednik

BOBAN KNEŽEVIĆ

Glavni saradnik

MIODRAG MILOVANOVIĆ

Saradnici

GORAN SKROBONJA
ALEKSANDAR B. NEDEJKOVIĆ
LJUBOMIR DAMNJANOVIĆ
MARKO FANČOVIĆ
KSENIIJA JOVANOVIĆ
RADOSAV RISTIĆ
MARIJAN SKVARČA

Prevod

ALEKSANDAR MARKOVIĆ

Naslovna strana

D. BOB ŽIVKOVIĆ

Tehnička priprema

BOBAN KNEŽEVIĆ

Štampa i povez

GRAFOMARKET
Beograd, 1990

Tiraž

11000 primeraka

Copyright

(sva prava za Jugoslaviju)
BOBAN KNEŽEVIĆ

PERPETUUM MOBILE

NOVINE ZA NAUČNU FANTASTIKU, FANTAZIJU I HOROR
OKTOBAR 1990

BROJ 1

SADRŽAJ

Uvodne napomene uz prvi broj	2
SF izdavaštvo u Jugoslaviji	4
SF nagrade 1990	6
Strani prikazi knjiga	8
Jugoslovenski SF fandom	11
Broj pretplatnika po gradovima	11
STIVEN KING, priredio Goran Skrobonja	15
Ljubomir Damjanović – KAD DEČACI ODRASTU	27
Miodrag Milovanović – PRIKAZI DOMAĆIH KNJIGA	35
Milin, Pisarev, Macan – PRIKAZI DOMAĆIH KNJIGA	39
Marko Fančović – ZAŠTO JE SF POTCENJEN ŽANR	41
Miodrag Milovanović – PRIČE DOMAĆIH AUTORA U OVOJ GODINI	44
MALI OGLASI	48

CENOVNIK OGLASNOG PROSTORA:

MALI OGLASI DO 20 REČI BESPLATNI

KVADRATNI CM 10 dinara

UNUTRAŠNJE STRANE

1/4 650 dinara

1/3 850 dinara

1/2 1200 dinara

1/1 2200 dinara

2/1 3800 dinara

2/1 (srednje strane) 4000 dinara

ZADNJA STRANA (samo u celosti) 3500 dinara

NASLOVNA STRANA (kvadrat 16 x 16 cm) 5000 dinara

Izrada oglasa i filmovanje uračunati u cenu.

Moguća svaka vrsta dogovora.

Uvodne napomene uz prvi broj

U rukama držite prvi broj izdanja koje se najjednostavnije i najtačnije može opisati američkim izrazom "prozin": novine-magazin-revija namenjena informisanju najšire jugoslovenske javnosti o glavnim SF & F izdavačkim poduhvatima kod nas. Jedina razlika od američkih uzora je ta što je naš prozin besplatan – za sada.

Osnovni oblik našeg interesovanja biće književna dela, mada ćemo se povremeno osvrnuti i na filmove i stripove ukoliko bude dobrih razloga za to.

Predviđeno je da *Perpetuum Mobile* izlazi četiri puta godišnje (oktobar, decembar, februar i april) s tim da će se svaki jesenji broj (kao ovaj) slati besplatno na sve adrese koje imamo, a dobijanje tri međubroja biće nešto kasnije objašnjeno.

Ako se pitate kako je ovo izdanje dospelo do vas, pokušaćemo da vam odgovorimo. Vi ste jedan od oko osam hiljada Jugoslovena koje smo evidentirali kao ljubitelje SF-a. Neki od vas aktivno sarađuju s nama u vidu pretplate i kupovine knjiga, ili su to činili u prošlosti. Tu su, zatim i oni koji su sarađivali sa našim kolegama (Živković, Brkić...) ili su se pretplaćivali kod nekih državnih izdavača, ili su članovi bar jednog SF društva u zemlji, ili su se javljali časopisima *Alef* i *Sirtus*, ili su u pojedinim bibliotekama čiji su nam spiskovi bili dostupni uzeli na čitanje bar jednu SF knjigu. Sasvim je realna mogućnost da su pojedinci sasvim slučajno dospeli na naš spisak (kupujući knjigu za prijatelja ili bivšeg mladića), ali prevagnula je naša želja da *Perpetuum Mobile* dostavimo svima koje bi to moglo zanimati, tako da smo ga poslali na sve adrese koje imamo. S obzirom da je izdanje potpuno besplatno i da ne traži nikakvu vašu reakciju, smatramo da neće biti mnogo onih koji će nam zameriti.

Osnovna uloga ovog izdanja ogleda se u potpunom i preciznom informisanju svih zainteresovanih za zbivanja na SF & F polju u Jugoslaviji: nove knjige, nove edicije, kupoprodaja starih knjiga, mogućnosti nabavke literature iz inostranstva, manifestacije, žanrovska okupljanja, rad SF društava. Pošto je u pitanju prvi broj, neke od rubrika koje smo zamislili da budu redovne – izostaju, a uvodna objašnjenja su obimnija.

U svakom slučaju, istrajaćemo u svojoj nameri da ustalimo jedno ovakvo izdanje jer smatramo da je čitalački i izdavački nivo svesti u jugoslovenskim prostorima dostigao nivo na kome je postojanje prozina neophodan uslov za dalji napredak. *Perpetuum Mobile* bi trebalo da postane naš *Locus*, koji nam je, zapravo, i bio uzor.

NAČIN NABAVKE

Prvi broj ste već dobili. Svaki naredni septembarski broj biće vam takođe besplatno isporučen, osim u slučaju da ne insistirate da vas izostavimo. Naši stari pretplatnici koji su uplatili *Monolit 6* ili bilo koju od knjiga iz četvrtog kola edicije *Znak sagite* (brojevi od 18 do 23) automatski su upisani za primanje prozina do naredne jeseni. Ostalima koji žele da dobiju tri međubroja preostaju neke od narednih mogućnosti: kupovinom bilo koje knjige iz edicije *Znak Sagite* oglašene u ovom izdanju, bićete upisani za besplatno dobijanje sva tri međubroja. Ukoliko ne želite ništa da kupujete od nas a zanimava vas da dobijate *Perpetuum Mobile*, jednostavno pošaljite dopis u bilo kom obliku (pismo, razglednica, telegram) sa napomenom da želite da primete naš prozin. Time ste takođe rezervisali svoje primerke do naredne jeseni. U svim SF klubovima po Jugoslaviji (Beograd, Zagreb, Split, Subotica...) stajće na raspolaganju praktično neograničen broj primeraka prozina za besplatno uzimanje. Takođe, ideja nam je da u određenim knjižarama širom zemlje koje inače prodaju naše knjige, obezbedimo da se neko vreme (mesec dana minimum) *Perpetuum Mobile* može besplatno dobiti. Za sada je dogovor postignut sa beogradskom knjižarom PLATON, ali neće ostati samo na tome.

MOGUĆNOSTI SARADNJE

Perpetuum Mobile je prozin, dakle, profesionalni fanzin. Svi prilogi će biti honorisani prema utvrdjenom cenovniku, osim pisama čitalaca. Rubrika pisma čitalaca izostaje u ovom broju jer iz razumljivih razloga ništa nismo dobili, ali već za naredni broj očekujemo vaše ideje u pismenoj formi, od kojih ćemo najinteresantnije objaviti. Za tekstualne priloge, prikaze knjiga, kratke eseje i osvrte, bilo bi dobro da se prethodno konsultujete sa nama, da ne bi došlo eventualno do dupliranja. Zapravo, otvoreni smo za sve ideje koje će unaprediti naš prozin i učiniti da informisanost čitalaca bude bolja i blagovremenija.

Oni nekadašnji ljubitelji SFa koji su se zasitili žanra ili iz bilo kog drugog razloga žele da prodaju SF knjige i časopise koje su ranije sakupljali, mogu odmah da okrenu 40. stranu i postupe po uputstvu.

Poseban deo prozina biće posvećen vašim malim oglasima, koji su praktično besplatni a čemu takođe imate detaljnu informaciju na 48. strani Po-

jedinci i firme koji su zainteresovani za velike oglase, imaju cenovnik i uslove na prethodnoj strani, ispod sadržaja.

Izdavači koji izdaju SF knjige treba da budu upoznati sa sledećim: objavljujemo detaljne recenzije za sve knjige koje imaju dodirnih tačaka sa fantastikom, samo treba da na našu adresu pošaljete dva primerka od svake knjige o kojoj želite da pišemo. Da li će kritika biti pozitivna ili negativna – to ne zavisi od nas; u svakom slučaju, nastojaćemo da iz svake knjige izvučemo sve dobre strane, uz želju da stvorimo i održimo objektivne kriterijume radi poverenja čitalaštva koje nam je na prvom mestu.

U ČEMU JE TAJNA?

Ideja za *Perpetuum Mobile* postoji odavno, najmanje tri-četiri godine ali tek sada je realizovana. Razloga ima, naravno, mnogo, a ja ću pokušati neke od njih da vam približim kako biste imali celovitiji uvid u način mog razmišljanja. Pre svega, postavlja se ključno pitanje: kako je moguće (čitaj: isplativo) pripremiti jedno ovakvo izdanje, odštampati ga u jedanaest hiljada primeraka i razdeliti potpuno besplatno ceo tiraž. Pre nego što ste čitajući dospeli do ove, najveće deo vas je pomislio na jednu od sledećih nekoliko varijanti: da sam lud, da sam se naprasno obogatio, da imam nekog tajanstvenog finansijera, da vučem očajničke poteze u cilju prikupljanja što više pretplatnika... Ništa nije istinito, nešto na sreću nije, ponešto na žalost.

Bio sam prinuđen da više puta objašnjavam svojim užim i daljim saradnicima u čemu je tajna besplatnosti *Perpetuum Mobilea*, pa ću sada, već pomalo umoran od neprekidno ponavljane iste priče, koju začudo neki nisu hteli ni da shvate ni da prihvate, jednom zauvek detaljno obrazložiti u čemu je štos. Potrebno je poznavanje elementarne matematike i malo strpljenja... Izračunajmo ukupne troškove vezane za *Perpetuum Mobile*. Ali nećemo računati sa tiražom od 11000 primeraka, jer je to nerealan odnos. Pretpostavljam da će se stvarni tiraž narednih brojeva kretati oko 6000 od kojih će 5500 biti slato poštom. Obradićemo tu varijantu. Pre svega, tu su troškovi pripreme (prevodioci, autori, filmovanje) – ukupno 4000 dinara. Papir košta oko 9000 dinara. To je ovaj papir na kome je i štampan prvi broj. Štamparija bi za svoje usluge na pomenutom tiražu uzela 16000 dinara. Poštarina za 5500 pošiljki odnela bi 4400 dinara, što sve zajedno daje ukupno 33400 dinara. Pozamašna suma. Zapamtimo je. Zamislimo sad da neću da štampam i šaljem ceo časopis, već samo jedan A3 list sa informacijama o svojim novim knjigama. Pogledajmo strukturu troškova jednog takvog informatora: 4000 dinara za troškove štampe i papira, 0,5 dinara za kovertu po komadu i 2 dinara za poštarinu što na 5500 prime-

raka daje cifru od 13750 dinara. Ukupno 17750 dinara. Razlika između štampanja i slanja celog časopisa naspram jednog A3 lista je 15650 dinara. Dalje, jedna oglasna strana u časopisu košta 2500 dinara, što znači da ukoliko prodam samo šest strana oglasa, na svome sam. Sve je već jasno, ali dopustite mi još par asocijacija. Troškovi poštarine svakog zasebnog pisma su vrlo veliki, jer jugoslovenska PTT organizacija (valjda jedina u svetu) ne priznaje informator i katalog kao štampanu stvar i naplaćuje punu cenu poštarine kao da je u pitanju obično pismo. Oglasi u novinama su nehumano skupi i uvek je pitanje kakav će efekat izazvati. *Perpetuum Mobile* ima vrlo jeftine oglase, s obzirom da je u pitanju izdanje specijalizovano za određenu vrstu umetničkog izraza i da će svaki izdavač SF-a daleko najviše knjiga prodati upravo preko ovog časopisa.

Postavlja se, naravno, i pitanje zašto ipak ne idemo na to da se *Perpetuum Mobile* prodaje, makar po simboličnoj ceni. Razmišljao sam i o tome, ali se onda gubi osnovni efekat – ogromna masovnost koja je sada zastupljena. Jer, po nekoj mojoj proceni, ne verujem da bi se više od 1500 ljudi pretplatilo na ovakav časopis, a to je onih 1500 ljudi koji i inače kupuju većinu naših knjiga, i već sarađuju sa nama. Osnovni cilj časopisa je da pokrije što veći broj zainteresovanih, posebno onih koji su suviše lenji da se na jednu ovakvu stvar pretplate, a biće vrlo zadovoljni da je imaju.

Bilo kako bilo, *Perpetuum Mobile* je već sada finansijski zatvoren i sva je prilika, po prvim reakcijama izdavača SF-a, da mu predstoji blistava budućnost. Pozivam vas ovom prilikom, da u što većem broju prokomentarišete ideje i predloge iznete ovde i da nam tako na najneposredniji način pomognete da planiramo buduće poteze u izdavaštvu i oko njega.

Boban Knežević

Svi koji žele da se pretplate na neke od knjiga koje su predstavljene ovde, a ne bi pri tom da isecanjem pretplatnica oštete svoj primerak *Perpetuum Mobilea*, mogu jednostavno da prepišu ili fotokopiraju sve potrebne podatke i pošalju ih izdavaču na naznačenu adresu. Sve pristigle pretplatnice, bilo originalno isecene, fotokopirane ili prepisane, biće ravnomerno uzimane u razmatranje.

SF izdavaštvo u Jugoslaviji

Činjenica je da veliki procenat ljubitelja i čitalaca SF-a u Jugoslaviji nema priliku da čita knjige i časopise na originalu, bilo zbog slabog poznavanja jezika, bilo zbog ne baš jednostavnog načina nabavke strane literature. Kao direktna posledica toga jeste činjenica da ključnu ulogu u popularizaciji i prodoru SF-a na našim prostorima ima upravo izdavaštvo. Svaki obimniji i kontinualniji izdavački poduhvat na polju SF-a odmah bi rezultovao pojačanim interesom publike, ta-ko da je stvorena jedinstvena povratna sprega čitalac-izdavač, što je posebno došlo do izražaja u protekloj deceniji koju karakteriše pojava privatnih (samostalnih, nezavisnih) izdavača koji su, mnogo više nego institucionalizovani izdavači imali osećaja za duh vremena i praktično preuzeli primat u jugoslovenskom izdavaštvu na srpskohrvatskom jeziku. Svima koji detaljno prate prilike u domaćem SF-u uglavnom je poznato sve ovo, ali zbog izuzetne važnosti pomenute oblasti, napravićemo ovde kratak rezime trenutnog stanja (tekuća godina zaključno sa oktobrom) i moguće perspektive našeg SF izdavaštva.

POLARIS – Privatna edicija Zorana Živkovića, od ove godine i istoimena agencija, beleži najbiričt-niju godinu od svog postanka: devet novih knjiga u dve edicije (*Polaris* i *Rune*) i veliki broj reprinta, što je ujedno i jugoslovenski rekord za tekuću godinu.

ZNAK SAGITE – nezavisna asocijacija okupljena oko Bobana Kneževića; izdaju dve vrlo uspešne serije: ediciju *Znak Sagite* (pet novih knjiga u ovoj godini i nekoliko reprinta) i almanah *Monolit* (šesti broj upravo izlazi iz štampe), imaju velikog udela u uređivanju i održavanju časopisa *Alef*, i, konačno, pripremili su i ovaj *Perpetuum Mobile*.

DNEVNIK – Najbolje plasirani državni izdavač na ovoj lestvici: časopis *Alef* (jedini jugoslovenski časopis posvećen isključivo SF-u, izlazi u dvomesečnom ritmu, mada se vodi kao mesečnik), edicija *Supernova* (zamišljena kao šest knjiga godišnje, takođe napreduje u polovičnom ritmu), edicija romana *AZ* (planirana su nova izdanja: „Trun u božjem oku“ Purnela i Nivena, i „Obred prelaska“ Alekseja Panšina, ali sve to u nekim nadolazećim vremenima).

PROSVETA – Izdavač koji je preuzeo edicije *Kentaur* i *Plava ptica* rasformirane „Jugoslavije“, ali nije im povratio stari sjaj. Mada ove godine iz „Prosvete“ nismo dobili ništa od SF romana i priča, ipak ćemo njeno ime zlatnim slovima ispisati u nekoj budućoj istoriji – konačno se pojavila dugoočekivana i još duže pripremana *Enciklopedija SF-a*, možda odlučujući korak u borbi voljenog nam žanra za svoje mesto pod našim suncem.

MLADOST – Izdavač koji je već desetak godina prisutan na našoj SF pozornici i uglavnom kroz svo-

je edicije *Gama* i *Delta* plasira tu i tamo poneki roman interesantan i za nas. Ove godine to je samo „Nul effort“ Predraga Raosa.

SRPSKA KNJIŽEVNA ZADRUGA – Izdavač koji u svojoj stogodišnjoj istoriji nikada nije izdao nijednu SF knjigu, poslednje dve godine prosto nas zatrpava fantastikom, češće klasičnom (četiri od šest knjiga prošlogodišnjeg kola SKZ), ali i čistim SF-om u okviru novopokrenute *Male biblioteke*: reprint romana Velsa, Verna i Zamjatina, i sigurno najznačajnije od svih izdanja: „Beograd XXI veka“, izbor iz starih utopija i antiutopija.

DUNAV KOMERC – Novi izdavač, orijentisan na horor, ali horor savremen sa mnogo primesa SF-a. U svojoj ediciji *Košmar*, planiraju tri knjige za ovu godinu, koje su predstavljene na srednjim stranama ovog časopisa. Izdavač pokazuje veliki interes za Kinga i najavljuje romane „Uporište“ i „Mizeri“ kao naredne knjige. Poželimo mu sreću.

ZOROASTER – Biblioteka Branislava Brkića, sada direktora izdavačke agencije „Dosije“ najavljuje nakon dvogodišnje pauze povratak u život, ali verovatno tek u narednoj godini. Prva knjiga će biti četvrti deo Daglasovog „Vodiča...“ a u igri su i „Deus Irea“ ducta Zelazni-Dik, kao i kompletna serija Čerijeve „Izbledele sunce“.

To bi bilo sve kada su u pitanju izdavači koji redovnije objavljuju SF. Tu i tamo umeli su da nas obraduju i drugi tokom poslednjih godina (pre svega „GZH“ i „Globus“ iz Zagreba i „Otokar Keršovani“ iz Rijeke), ali sve to su sporadični, često nezapaženi uplivi u SF.

Od informacija koje bi još mogle interesovati domaće ljubitelje naučne fantastike, jedno neprijatno obaveštenje. Neprijatno, doduše, samo za oko 120 pretplatnika. Naime, nezvanično saznajemo da su izdavači serije *Asimov's Robot City* odustali od poslednje dve knjige u seriji i tako stali ramić uz rame sa Brunom Ogorelcem i Milanom Vidojevićem, prevarantima koji su više zbog svoje nesposobnosti nego zle namere, gotovo nepovratno unazadili odnos između pretplatnika i izdavača. *Perpetuum Mobile* je pokušaj da se taj rasep nekako sanira i posledice po mogućnosti potpuno eliminišu. Predstavljamo izdavače kojima možete verovati, upozoravati vas na one druge, ići čak dotle da se nekim organizovanjem pruži pravna sigurnost pretplatnicima na SF knjige i potpuno predupredi mogućnost da neko ko plati unapred za knjigu – ostane bez te knjige. Naravno, sve to neće doći preko noći, potrebni su nam vaša podrška i strpljenje da bismo svi zajedno istrajali u ovim, ne baš srećnim vremenima.

MONOLIT 6

NAJKVALITETNIJA SF ANTOLOGIJA U JUGOSLAVIJI

ROMAN

Robert Silverberg – VREME PROMENA
(HUGO 1972)

NOVELE

Kim Stanley Robinson – BEKSTVO IZ KATMANDUA
(1986)

Bruce Sterling – ZELENI DANI U BRUNEJU
(1985)

Roger Zelazny – 24 POGLEDA NA BRDO FUJI, OD HOKUSAIA
(HUGO 1985)

James Tiptree Jr – JEDINA ZGODNA STVAR
(1985)

Gregory Benford – NJUTNOV SAN
(1986)

Clive Barker – SIN CELULOIDA
(1984)

**Michael Bishop – TEOEVANĐELJE PREMA GAMALIELU CRUCISU ILITI
ASTROGATOROVO SVJEDOČANSTVO**
(1983)

NOVELETE

Orson Scott Card – REKA HATRAK
(1986)

Mike Resnick – KIRINJAGA
(HUGO 1988)

George R.R. Martin – PORTRETI NJEGOVE DECE
(NEBULA 1985)

Tim Powers – NOĆNA KRETANJA
(1987)

Ursula K. Leguin – BUFALO CURE, NEĆETE LI IZAĆI VEČERAS
(HUGO 1987)

Dan Simmons – SEĆANJE NA SIRI
(1983)

Michael Swanwick – TROJANSKI KONJ
(1984)

Radmilo Andelković – NEMA MESTA ZA SVILENE BUBE

Zoran Jakšić – DUBRAVA
(TAMNI VILAJET 1990)

MONOLIT 6 MOŽETE PORUČITI NA STRANI 43.

SF NAGRADE 1990

NAGRADA NEBULA

Nagradu dodeljuju SF pisci SAD. Ovogodišnji Nebula Banquet održan je u San Francisku 28. aprila kada su i svečano dodeljene nagrade za dela objavljena u 1989. godini

ROMAN

Elizabeth Ann Scarborough – THE HEALER'S WAR
Poul Anderson – THE BOAT OF A MILLION YEARS
Orson Scott Card – PRENTICE ALVIN
John Kessel – GOOD NEWS FROM OUTER SPACE
Mike Resnick – IVORY
Jane Yolen – SISTER LIGHT, SISTER DARK

NOVELA

Lois McMaster Bujold – THE MOUNTAINS OF MOURNING
John Crowley – GREAT WORK OF TIME
George Alec Effinger – MARID CHANGES HIS MIND
Megan Lindholm – A TOUCH OF LEVENDER
Judith Moffett – TINY TANGO
Howard Waldrop – A DOZEN TOUGH JOBS

NOVELETA

Connie Willis – AT THE RIALTO
Robert Silverberg – ENTER A SOLDIER. LATER: ENTER ANOTHER
Mike Resnick – FOR I HAVE TOUCHED THE SKY
Greg Bear – SISTERS
Megan Lindholm – SILVER LADY AND THE FORTYISH MAN
Kristine Kathryn Rusch – FAST CARS

PRIČA

Geoffrey A. Landis – RIPPLES IN THE DIRAC SEA
Bruce Sterling – DORI BANGS
Orson Scott Card – LOST BOYS
Mary C. Aldridge – THE ADINKRA CLOTH
Michael Bishop – THE OMMATIDIUM MINIATURES
Suzy McKee Charnas – BOOBS

NAGRADA BRAM STOKER

Nagradu dodeljuju Horor pisci Amerike, ovogodišnja svečanost održana je u Providensu od 22. do 24. juna.

ROMAN: Dan Simmons – CARRION COMFORT
PRVI ROMAN: Nancy Collins – SUNGLASSES AFTER DARK
NOVELA/NOVELETA: Joe R. Lansdale – ON THE FAR SIDE OF THE CADILLAC DESERT WITH DEAD FOLKS
PRIČA: Robert R. McCammon – EAT ME

ZBIRKA: Richard Matheson – RICHARD MATHESON: COLLECTED STORIES

TEORIJSKA KNJIGA: Harlan Ellison – HARLAN ELLISON'S WATCHING

Stephen Jones & Kim Mewman – HOROR: THE 100 BEST BOOKS

NAGRADA BSFA

Nagradu dodeljuje britanska SF asocijacija, ovogodišnja svečanost održana je u okviru Eastcon '90, 15. aprila u Liverpulu

ROMAN: Terry Pratchett – PYRAMIDS
KRATKO OSTVARENJE: Lisa Tuttle – IN TRANSLATION
DRAMSKA PREZENTACIJA: RED DWARF
ILUSTRACIJA: Jim Burns (za naslovnu stranu knjige "Other Edens III")

NAGRADA APOLLO

Prix Apollo dodeljuje se najboljoj knjizi objavljenoj u Francuskoj. Ovogodišnji dobitnik je francuski pisac Joël Houssin za roman ARGENTINE.

NAGRADA L. RON HUBBARD

Nagradu dodeljuje Habartova fondacija za pomoć mladim autorima. Ovogodišnja svečanost održana je u Las Vegasu 2. juna.

PISAC BUDUĆNOSTI: James Gardner (Kanadanin, star 35 godina) za svoju priču "The Children of Crèche".
ILUSTRATOR BUDUĆNOSTI: Derek Hegsted (24)

NAGRADA LOCUS

Nagradu dodeljuju čitaoci časopisa Locus popunjavajući anketni list koji dobijaju februara svake godine. Obično glasa oko 1000 ljudi, tako da je posle nagrade Hugo, ovo nagrada sa najvećim brojem najraznovrsnijih učesnika. Zbog velikog broja glasača, plasman po nominacijama je vrlo realan, tako da nagrada dobija sve veći značaj u SAD. I mi joj posvećujemo veliki prostor, donosimo vam prikaz kompletnog rasporeda po deset najbolje plasiranih u svim kategorijama. Način glasanja je vrlo jednostavan, pravo učestvovanja imaju svi kupci februarskog broja Locusa, koji pravilno popune anketu. Glasa se u četrnaest kategorija, s tim da u svakoj kategoriji treba navesti po pet najboljih (po svom mišljenju, naravno) i to po redosledu. Prva će dobiti osam poena, druga sedam i tako redom do pete koja dobija 4 poena.

NAJBOLJI SF ROMAN

1. Dan Simmons, *Hiperion*
2. C.J. Cherryh, *Rimrunners*
3. Sheri S. Tepper, *Grass*
4. Gregory Benford, *Tides of Light*
5. George Alec Effinger, *A Fire in the Sun*
6. Poul Anderson, *The Boat of A Million Years*
7. Gentry Lee & Arthur C. Clarke, *Rama II*
8. Emma Bull, *Falcon*
9. Dan Simmons, *Phases of Gravity*
10. Pat Murphy, *The City, Not Long After*

NAJBOLJI FANTAZI ROMAN

1. Orson Scott Card, *Prentice Alvin*
2. Tim Powers, *The Stress of Her Regard*
3. Gene Wolfe, *Soldier of Arete*
4. C.J. Cherryh, *Rusalka*
5. Bruce McAllister, *Dream Baby*
6. Jack Vance, *Lyonesse: Madouc*
7. Jane Yolen, *White Jenna*
8. Salman Rushdie, *The Satanic Verses*
9. David Eddings, *Sorceress of Darshiva*
10. Jonathan Carroll, *A Child Across the Sky*

NAJBOLJI HOROR ROMAN

1. Dan Simmons, *Carrión Comfort*
2. Stephen King, *The Dark Half*
3. Clive Barker, *The Great and Secret Show*
4. Katherine Dunn, *Geek Love*
5. Dean R. Koontz, *Midnight*
6. Robert R. McCammon, *The Wolf's Hour*
7. Ramsey Campbell, *Ancient Images*
8. K.W. Jeter, *In the Land of Dead*
9. Peter Straub, *Mystery*
10. Nancy A. Collins, *Sunglasses After Dark*

NAJBOLJI PRVI ROMAN

1. Allen M. Steele, *Orbital Decay*
2. Nancy A. Collins, *Sunglasses After Dark*
3. Dave Wolverton, *On My Way to Paradise*
4. Ted Reynolds, *The Tides of God*
5. Michael Kandel, *Strange Invasion*
6. Dean Wesley, *Laying the Music to Rest*
7. Doris Egan, *The Gate of Ivory*
8. Rory Harper, *Petrogypsies*
9. John Cramer, *Twistor*
10. Patrick McGrath, *The Grotesque*

NAJBOLJA NOVELA

1. Lucius Shepard, *The Father of Stones*
2. Howard Waldrop, *A Dozen Tough Jobs*
3. Lois McMaster Bujold, *Labyrinth*
4. Lois McM. Bujold, *The Mountains of Mourning*
5. Orson Scott Card, *Pageant Wagon*
6. Connie Willis, *Time-Out*
7. Judith Moffett, *Tiny Tango*
8. Orson Scott Card, *The Originist*
9. John Crowley, *Great Work of Time*
10. Robert Silverberg, *In Another Country*

NAJBOLJA NOVELETA

1. Orson Scott Card, *Dogwalker*
2. Robert Silverberg, *Enter a Soldier. Enter, Enter Another*
3. Connie Willis, *At the Rialto*
4. Mike Resnick, *For I Have Touched the Sky*
5. Greg Bear, *Sisters*
6. Nancy Kress, *The Price of Oranges*
7. Lucius Shepard, *Bound for Glory*
8. Lucius Shepard, *Surrender*
9. George Alec Effinger, *Everything But Honor*
10. J.G. Ballard, *War Fever*

NAJBOLJA PRIČA

1. Orson Scott Card, *Lost Boys*
2. Pat Cadigan, *The Power and the Passion*
3. David Brin, *Privacy*
4. Michael Swanwick, *The Edge of the World*
5. Suzy McKee Charnas, *Boobs*
6. Bruce Sterling, *Dori Bangs*
7. Connie Willis, *Dilemma*
8. James Morow, *Abe Lincoln in McDonald's*
9. Thomas M. Disch, *The Happy Turnip*
10. Kim Stanley Robinson, *Remaking History*

NAJBOLJA ZBIRKA

1. Pat Cadigan, *Patterns*
2. Bruce Sterling, *Crystal Express*
3. Greg Bear, *Tangents*
4. Orson Scott Card, *The Folk of the Fringe*
5. Gene Wolfe, *Endangered Species*
6. Lois McMaster Bujold, *Borders of Infinity*
7. Roger Zelazny, *Frost & Fire*
8. Kim S. Robinson, *Escape From Kathmandu*
9. John Crowley, *Novelty*
10. John Sherley, *Heatseeker*

NAJBOLJA ANTOLOGIJA

1. *The Year's Best SF: Sixth Annual Collection*, priručnik Gardner Dozois
2. *Full Spectrum 2*, Lou Aronica
3. *The Year's Best Fantasy: Second Annual Collection*, Datlow & Windling
4. *What Might Have Been? Vol.1: Alternate Empires*, Benford & Greenberg
5. *Foundation's Friends*, M. H. Greenberg
6. *Blood Is Not Enough*, Ellen Datlow
7. *What Might Have Been? Vol.2: Alternate Heroes*, Benford & Greenberg
8. *Razored Saddles*, Lansdale & LoBrutto
9. *Book of the Dead*, John Skipp & Craig Spector
10. *The 1989 Annual World's Best SF*, Donald A. Wollheim

NAJBOLJA TEORIJSKA KNJIGA

1. Robert A. Heinlein, <i>Grumbles From the Grave</i>	1389
2. Alexei & Cory Panshin, <i>The World Beyond the Hill: SF and the Quest for Transcendence</i>	718
3. Arthur C. Clarke, <i>Astounding Days</i>	604
4. Ursula K. Le Guin, <i>Dancing at the Edge of the World</i>	502
5. H.R. Giger, <i>Giger's Alien</i>	458
6. Lawrence Sutin, <i>Divine Invasions</i>	407
7. Brown & Contento, <i>Science Fiction, Fantasy & Horror: 1988</i>	401
8. Gregg Rickman, <i>To the High Castle Philip K. Dick: A Life 1928-1962</i>	355
9. Philip K. Dick, <i>The Dark-Haired Girl</i>	320
10. Harlan Ellison, <i>Harlan Ellison's Watching</i>	230

NAJBOLJI ILUSTRATOR

1. Michael Whelan	1769
2. Tom Canty	799
3. Don Maitz	647
4. Jim Burns	554
5. Gary Ruddell	421
6. J.K. Potter	293
7. Richard Hescoc	239
8. James Gurney	224
9. W.J. Hodgson	188
10. H.R. Giger	181

NAJBOLJI ČASOPIS

1. Isaac Asimov's SF Mag.	2702
2. Fantasy & SF Magazine	2140
3. Analog	1218
4. Aboriginal SF	647
5. Interzone	607
6. Omni	512
7. SF Chronicle	382
8. Weird Tales	337
9. Amazing	312
10. NY Review of SF	222

NAJBOLJI URENİK

1. Gardner Dozois	1888
2. Edward L. Ferman	899
3. Ellen Datlow	686
4. David Hartwell	607
5. Charles N. Brown	428
6. Stanley Schmidt	342
7. Kristine Kathryn Rusch	298
8. Lou Aronica	265
9. Martin H. Greenberg	259
10. Charles C. Ryan	235

NAJBOLJI IZDAVAČ KNJIGA

1. TOR/ST. MARTIN'S	2837
2. BANTAM/DOUBLEDAY	2488
3. PUTNAM/BERKLEY/ACE	1658
4. BALLANTINE/DEL REY	1439
5. D.A.W.	915
6. BEAN	784
7. DARK HARVEST	451
8. ZIESING	423
9. WARNER	382
10. AVON/MORROW	338

STRANI prikazi knjiga

THE HEALER'S WAR Elizabeth Ann Scarborough

Knjiga "Iscliteljev rat" Elizabete Skarborou je najbolje naučnofantastično delo o vijetnamskom ratu koje sam video.

To i nije neko iznenađenje. Elizabet Skarborou je odličan pisac. Njeni raniji romani su dokaz da je ona majstor najtežeg književnog žanra – komedije – gde treba biti snalažljiv ne samo u kreiranju priče, karaktera i miljea, već tuga treba da prožima smeh.

U "Iscliteljev rat", međutim, Elizabet Skarborou ne upliče komiku. Ona, kao nekadašnja medicinska sestra i ratni veterani, poznaje i voli ljude u ovoj knjizi; njima se ne treba smejati.

Kako je pisac direktni učesnik rata, stavovi i iskustva vojnika, medicinara i civila deluju istinito. Ali Skarborou nije samo puki izveštač. Ona je fantast, i kao takva vodi nas kroz krvavu stvarnost Vijetnama do mračnije – i svetlije – istine koju samo mašta može da otkrije.

Ksi, stari oronuli Vijetnamic biva ranjen prilikom pucnjave. Čarli Henon, američki vojnik, protivno svim pravilima, odvođi Ksija u bolnicu, jer je zavoleo vijetnamski narod i zna koliko tim ljudima znači da starac ostane živ. Ksi, međutim, ima svoj plan – da svoju iscliteljsku moć prenese medicinskoj sestri Kiti.

Ova knjiga opisuje bol i katkad je bolno i samo čitanje. Ali, nije bol taj koji doprinosi snazi knjige. Roman počinje tako što prikazuje Kiti koja bezmalo izaziva smrt jedne devojke greškom koju je napravila ili je mogla napraviti mada je imala najbolje namere. Na taj način Skarborou oživljava sve ono što su Amerikanci tamo učinili. Došli su da im pomognu a naneli su im zlo i ne znaju kako da se iskupe. Ipak, roman se završava nečim što liči na nadu. Čak ni magija ne otklanja svetsku patnju, niti naše greške, kao da kaže Elizabet Skarborou, ali još postoji mogućnost za dobra dela kao i ljudi kojima možemo pomoći, a to je svrha života.

GRASS Sheri S. Tepper

Seri Teper je stupila na scenu kao pisac naučnofantastičnih avantura i ekstravagantnih zabava, ali "Vrata u zemlju žena" otkrivaju da ona može i više da pruži. "Sad trava" to i potvrđuje: Teper se razvila u jednog od najboljih romanopisaca ovog žanra. Humanoj inteligenciji već klasične Legvina ona dodaje sopstvenu osobenu veštinu stvaranja egzotičnih ekosistema tako različitih od ove planete i njenih stanovnika.

Trava je pravo ime za tu planetu. Ali, nemojte zamišljati teren za golf veličine Zemlje. Njena vegetacija stvara "stotine ustalanih okeana... raznobojnih kao duga, boje titraju nad prerijama kao modrice i fleke, a trava – negde visoka, negde niska, negde paperjasta, negde višljasta – sama stvara geografiju dok raste." Prepušteni samima sebi (sa izuzetkom koji postepeno otkrivamo) prvi doseljenici sa Zemlje razvili su se u oholo, zatvoreno

društvo plemića zemljoposjednika, koje je iznad svega zaokupljeno Lovom. Ne liči na mesto gde bi mogao da se nađe lek za smrtonosnu bolest koja je zahvatila sve planete nastanjene ljudima, ali je to ipak mesto na koje se šalju diplomate sa Zemlje.

Sama Zemlja koja je pod dominacijom izmenjenog oblika Mormonske vere, nije više ugodno mesto za stare katolike kao što su Rigo i Mardžori Irirer. Kao vešti jahači očekuju da će relativno lako prokčiti put do dominantnog društva planete Trava. Ali, nisu računali na čudne čudi prirode. Uopšte nisu bili spremni na surove prve porodice i njihove spektakularne jahače životinje, Hipaje.

Stroga religija i kultura, strah od pomora i mnogobrojne mogućnosti za smrt što ih sama planeta nudi mogu kao pozadina izgledati beznadežno tužno; međutim, Teper zadobija naše simpatije nezaboravnim likovima. „Trava“ je knjiga tragedije i radosti u kojoj se ljudska drama prepliće sa mnoštvom misterioznih tudinaca – Hipaja, lisica, izgubljenom civilizacijom Arbaja koji putuju svemirrom. Svaka nit ove složene priče je spretno obrađena, jer Teper je izuzetno vešta u skoro zaboravljenoj umetnosti stvaranja zapleta.

U godini punoj divnih romana Kelsa, Simonsa, Rimana i drugih, „Trava“ zaslužuje da odnese prvu nagradu. Toliko je dobra.

HYPERION DAN SIMMONS

Još jedan od novijih, vrlo traženih autora je Den Simons. Dok romani „Pesma boginje Kali“ i „Uteha za leš“ žanju uspehe, novi roman „Hiperion“ (štampan u samo 2000 primeraka u tvrdom povezu) već je postao meta kolekcionara i spekulanata. Taj silovit komercijalni uspeh teži da nadmaši sve dosadašnje. Ako neko i pokuša da kaže: „Stani malo, hajde da popričamo na tu temu,“ teško da će ga iko čuti u toj gužvi i vrevi. Izdavač je ovo delo nazvao „Kenterberijskim pričama“ budućnosti koje su smeštene u svet misterije, legende, romanse i vrlo realne opasnosti. Ovo delo je sa oduševljenjem prihvaćeno kao takvo. Koliko god da je Čoserev model očigledan, Simonsove ambicije podsećaju na

scenario Bergmanovog „Sedmog pečata“.

Da ih uporedimo. Sedam hodočasnika Hiperiona živi u vreme Haosa. Stabilnost Hegemonije narušava se ubrzano narušava pod pretnjom vasijskih brodova varvara Ostera. Na Hiperionu sve govori da se legendarni Večni grobovi otvaraju kako bi odali svoje tajne. Čak se i Šrajk, stvorenje koje nadmašuje okvire fizičkih zakona i komunicira tako što donosi nasilnu smrt, izgleda oslobođa stega koje je nametnulo vreme i nepoznate sile. Šrajkova Crkva bira sedmoricu koji treba da odu na možda poslednje Hodočašće. Hegemonija želi da oni odu; tajne Večnih grobova moraju se sačuvati od Ostera. Dok putuju, svako od njih započinje svoju priču. Svaki je upleten u istragu. Na kraju se nalazi spasenje ili smrtna kazna koju golim rukama izvršava Šrajk. Odmah postaje jasno da „Hiperion“ nije toliko naučnofantastični koliko je religiozni roman.

Slično je sa scenariom Ingmara Bergmana. Vreme zbivanja je Srednji vek; Crna smrt hara Evropom. Dok Antonije Blok krči put ka kući iz krsnaskog rata do Svete zemlje, nije teško poverovati da je Apokalipsa blizu. Svuda su samo smrt i beznade. Njegov pratilac je slušao priče o zloslutnim predskazanjima. Tokom noći su dva konja pojela jedan drugog. Na lokalnom groblju su se otvorili grobovi i leševi su tumarali unaokolo. Skoro odmah Smrt dolazi po Bloka, ali je on zamajava partijom šaha. Uzaludno je nagovarati je da mu poštedi život, ali igra pruža mogućnost za izvršenje značajnog podviga. Ta prilika najzad stiže. Blok gubi partiju, ali Smrti odvraca pažnju od putujućeg pevača i njegove porodice. Poslednja scena u kojoj Smrt sa svojim bodežom i peščanim satom, svečanim plesnim korakom, odvodi viteza i njegovog pratioca u Svet tame, predstavlja jednu od nezaboravnih scena cele kinematografije.

„Hiperion“ se završava skoro identičnom scenom. Ipak, tamo gde Bergmanov vitez poklanja svoj život, Simonsovi hodočasnici još traže smisao svojih života. Zato ulazeći u dolinu pevaju o susretu sa Čarobnjakom. Šta li Crkva Šrajka i njen ljigavi Bog misle o tome? Ili njihov čitalac? Ako to nije

bogohuljenje, možda je parodija. Ako nije parodija, onda jednostavno rečeno, završetak ne pristaje prethodnom sadržaju. Čak i „Čarobnjak iz Oza“ ima celovitiji kraj. Sudeći po sopstvenim pričama, Simonsovi junaci su propatili mnogo više i završavaju mnogo više nego što Simons pruža i njima i nama na kraju. Nevolja sa „Kenterberijskim pričama“ kao modelom je u tome što nam ne pruža mogućnost da ovo delo doživimo kao roman. U „Hiperionu“ nam Simons priređuje to isto i izaziva osećanje pustosti. Kao da nešto nedostaje. Njegov roman, koji govori o veri, ima završnicu koja se izgleda mora primiti sa verom.

PRENTICE ALVIN ORSON SCOTT CARD

Orson Skot Kard je odenuo ambicioznu fantastiku tkaninom američke izrade u svojim „Pričama Alvina Markera“. U trećoj knjizi „Učenik Alvin“ on opet stavlja stihove u prozu: ovaj tom uzima materijal iz pesme u prozi „Učenik Alvin i rdavi plug“, koja predstavlja inspiraciju cele sage.

Sve počinje na jugu Kardove držacije Amerike, 1911, kada „nije bilo Belog čoveka koji nije pozeleo da ima nekoliko Crnih robova koji bi radili za njega.“ „Slušajte pažljivo,“ savetuje pripovedač „i ispričaću vam kako je izgledao svet posmatran iz srca Kavila Plantera...“

Pošto se obračunao sa starosedocima Amerike u „Crvenom proroku“, Kard se ovde obračunava sa ropstvom Posvećujući čak više pažnje individualcima. Kad Alvin stiže na reku Hetrak da šegrtuje kod kovača, otkriva da je mlada proročica Pegi Torč nestala, ali su na njeno mesto roditelji doveli novog usvojenog sina koga je rodila robinja u bekstvu i umrla prilikom porodaja. Artur Stjuart „mešanac“, poseduje čudnovatu sposobnost, poput mnogih Kardovih dečjih likova, ali je srećom oslobođen tereta moći koja je od Endera i porodice stvorila prerano odrasle ljude. Alvinu je prepušteno da se čudi.

Još od „Enderove igre“, Kard je razvijao veštinu (ili možda prostor, u epskom smislu) uvođenja čudesnog u svakodnevni život, ali tako da jednos-

tavnost svakodnevice ne biva uništena pod njegovim žestokim naletom.

Čudesno u delu „Učenik Alvin“ kreće od intuitivne verzije napredne nauke i uzdiže se do religije i te dve na izgled suprotnosti postaju deo veće celine u kojoj genetska mašinerija i krštenje mogu biti jednostavan čin, a kovačeva alhemija smešta svoju dušu u pročišćenu vatru. Skeptici mogu da primećuju da Alvin zanemaruje većinu mladalčkih briga suočavajući se sa većim problemima nego što su akne i uzavreli hormoni. Ipak, ovaj otvoreni pripovedač velikih izražajnih mogućnosti, glasa koji veoma nalikuje Alvinovom, štiti duhovnost od pretvaranja u pobožnost i dela od prelazanja u dogmu.

Kakav je svet posmatran iz srca Tvorca koji ima božju moć? Slušajte pažljivo – Kard to može da vam ispriča.

THE DARK HALF Stephen King

Izabравši da pišem kritiku novog romana Stivena Kinga osetio sam se kao likovni kritičar kojeg su odredili da da mišljenje o brdu Rašmor. Kad se ocenjuje jedan takav artefakt Amerike, šta može da se kaže? Izdavač i bezbroj čitalaca se ne zadržavaju baš na svakoj reči koju napišu žene i muškarci čiji je zadatak da nude proverene mišljenja o novoj prozi. Što se samog autora tiče, njega slobodno može da nije briga.

Zašto onda uopšte gnjaviti s tim? Zato što, majku mu, novinari i kritičari moraju da budu istrajni u pokušaju da ubrizgaju malo poštenja u sve veće gomilanje enormnih svota dolara koji zatrpavaju pretežno izdavače. Najzad, to je moje šarmantno zastarelo i bez sumnje naivno mišljenje.

Da razmotrimo suštinu. Da li imperator iz Kingovog romana „Tamna strana“ uopšte nosi odevu? Ne bih da razočaram cinike, ali on nosi neku pohabanu jaknu i čiste farmerke. Čak često navuče i jaknu od tvida.

Kingova fantastika je još uspešija kad piše o onome što se njega samog, kao pisca, tiče. Pogledajte samo „Telo“ i „Mizeri“. Obratite pažnju na 90 odsto materijala u „Groblju kućnih ljubimaca“.

„Tamna strana“ je tematski vrlo slična romanu „Mizeri“ u kome nesrećpisac bestseler otkriva da ga je kidnapovala njegova najveća i najvatre-nija obožavateljka. Primoran je da piše po želji sulude čitateljke. U prethodnom romanu nesrećni visokotiražni romanopisac otkriva da ga opseđa Mister Hajd njegove sopstvene podeljene ličnosti i trudi se da oživi mračnu stranu svog beskrajnog književnog stvaralaštva.

Drugim rečima, šta ako Kingov pokojni literarni ego, Ričard Bahman, ustane iz mrtvih ne dajući ni pet para što su ga poslali u grob? Nemojte očekivati roman a clef. Kada je King Bahman piše vidno iskrivljenim stilom.

Glavni junak „Tamne strane“, Tad Bomont, prilično je uspešan romanopisac (jednom je nominovan za nagradu Narodne knjige) koji je stekao zavidnu slavu i prosperitet pisanjem niza krvavih i žestokih kriminalističkih romana kao Džordž Stark. Posle izvesnog vremena, Starkov identitet postaje sumnjiv jednom propalom studentu koji misli da je Stark u stvari Bomont. Pisac odlučuje da se reši pseudonima. Časopis „Pipl“ čak objavljuje fotografiju Bomonta i njegove žene Liz pored nadgrobne ploče Džordža Starka. Epitaf na lažnom grobu glasi „Ne baš fini momak“.

I zaista. Uskoro počinje da se priča o nekome ili nečemu što je prokrcilo put iz nepostojećeg groba i čini se da ima veze sa nizom vesti o pokilju ljudi koji imaju bilo kakve veze sa povlačenjem pseudonima Džordž Stark. Sam Bomont upada u hičkokovsku zamku kao prvi osumnjičeni. A zatim stvari kreću nizbrdo.

Od trenutka kad roman započinje scenom žive dramatizacije sećanja na detinjstvo koje mnogi od nas, kao već zreli čitaoci imaju od kad su uspeali da se domognu zabranjenih medicinskih tekstova sa vrha police i pročitaju ponešto o čudnovatim stvarima koje dominantni blizanci mogu da učine slabijem paru in utero, javlja se toplo i prisno osećanje prema priči. Ova neformalnost koja ume da se dodvori i obrati čitaocu praktično je zaštitni znak Kingovog literarnog stila.

King je dobro uradio što je uveo i piščevu suprugu i male blizance, kao i Alana Prangborna, smušenog šerifa

Kastl Roka (najzad, to je ono isto društvo iz „Mrtve zone“).

Tu je i samo otelotvorenje Džordža Starka, nezajajljiva psihoubojilačka mašina, koji bi možda voleo da ode na piće sa Reks Milerovim Danijelom Bunovskim. Imali bi o mnogo čemu iz starih vremena da popričaju. Stark – isti pseudonim i za junaka i za pisca – mlata obesa brivom ima literarni talenat (mislim da nismo još sreli takvog „razbijača“ ni u književnosti ni u životu) i živi pod devizom „Nemoj da se zaječavaš sa mnom, jer kad se zaječavaš sa mnom zaječavaš se s najboljim“ i vozi crnog Tornado sa natpisom na braniku „Rasplošeni kućkin sin“.

Ako ima nekih problema sa nekim od likova u „Tamnoj strani“, onda ih ima sa romanopiscem lično. Tad Bomont je vrlo često baš takav kakvim ga je na početku šerif Prangborn opisao: uzdržan i dalek. Bomont je najbolje opisan kad misli da je sigurnost njegove porodice ugrožena. Ali finalni arbitar, King, kao da postaje stidljiv kad dođe vreme da zagrebe malo dublje u ono za šta je siroti Bomont u suštini odgovoran u priči. To bi trebalo da bude roman karaktera protkam kriminalističkim upadima. Zaplet deluje raskošno. A druga strana, tamnija polovina, možda nije dovoljno tamna. Čvrsta građa je predaleko.

Važno pitanje koje roman nameće jeste: Ko si ti dok pišeš?

Voleo bih da je više pisano na tu temu, detaljno, moralno i časno. Ali, možda je to samo zato što sam i ja pisac i što me interesuje istinska priroda tamne strane. Uvek me je fascinirala ključna rečenica u „Zabranjenoj planeti“: „Čudovišta! Morbijuse... Čudovišta iz Idali“ Šta se po mišljenju pisaca krije u središtu tame? „Tamna strana“ zaobilazi ovu temu. Trebalo bi da se malo pozabavi njom.

Stari urednik „Njujorkera“, Harold Ros, Obično je govorio autorima književnih dela na temu same književnosti, da ljudi ne haju za priče o piscima osim samih pisaca. Ali „Mizeri“, a sada i „Tamna strana“ dokazuju suprotno. Iako sam malo gundao, sigurno ću uvrstiti oba Kingova romana u spisak knjiga koje bi nadobudni pisci morali da pročitaju i da se zamisle.

A što se tiče ostalih, tj. vas koji samo čitate... Čitajte i čudite se!

Jugoslovenski SF fandom

Ova rubrika je zamišljena tako da predstavlja rad SF klubova u Jugoslaviji, da prati sva zbivanja manje ili više vezana za SF, kao i da donosi najave ograničanih događaja. Biće obimna prema potrebi i otvorena za sve koji budu želeli da se u njoj oglašavaju.

Zamišljeno je da vremenom, na određeni način, postane zajednički jugoslovenski fanzin. U pitanju je, naravno, neslužbeni status, međutim, stanje u domaćem fandomu, višegodišnje manje-više jalovo dogovaranje oko zajedničkog izdanja ne daje nadu da će se ovaj problem u skorijoj budućnosti rešiti na povoljan način. Po mom shvatanju najveći problem u realizaciji *Yusfana* je finansijske prirode tako da sam samoinicijativno odlučio da u okviru ovog izdanja otvorim jednu ovakvu, fanovsku rubriku. Budući da se oblast koju obuhvata *Perpetuum Mobile* i sporadični *Yusfan* u velikoj meri preklapaju čini mi se da nema nekog posebnog razloga da se i ne realizuju zajedno sjedinjeni, posebno kada se ima u vidu način distribucije ovog izdanja i ogroman tiraž koji je planirano da ima.

Naravno, pošto živimo u zemlji u kojoj živimo, a nivo sloge nije na nekom zavidnom nivou, čak ni među SF ljubiteljima i profesionalcima (sećamo se mnogih polemika iz prošlosti, posebno oko prava da neko predstavlja ovoga ili onoga, optuživanje za pokušaj centralizacije nekakve nikad osnovane jugoslovenske organizacije i neprekidno osporavanje pojedinaca da su oni drugi kompetentni i pozvani da odlučuju, rade, organizuju...). Sve to mene nimalo ne zanima, rubrika „jugoslovenski fandom“ je

potpuno privatnog karaktera u okviru časopisa *Perpetuum Mobile*, saradivaće sa onima koji žele da sarađuju, objavljuju prilogu onih koji žele da oglašavaju svoje aktivnosti preko nje, bez ikakve ambicije da stvara i centralizuje vlast. Ako vremenom ova rubrika i nadraže svoj trenutni status i zaista postane mesto preko koga će se obavljati komunikacija fanova međusobno i sa sugrađanima, to će biti samo zbog toga što ste je svi prihvatili na takav način, ali, podvlačim, to će i tada biti potpuno nezvaničan status. Nemam nameru da tražim odobrenja svih klubova za ovakvu aktivnost jer je postojanje ovakve rubrike mnogo značajnije od nerealizovanih dogovora.

O načinu saradnje sa klubovima dogovoriću se u ličnim kontaktima, posetama ili putem telefona. Ideja je da u svakom klubu ili gradu sa pojačanom SF aktivnošću postoji po osoba zadužena za vezu i dostavljanje materijala a moguće su i druge kombinacije ukoliko se ukaže potreba. Bilo kako bilo, svi su pozvani da se uključe, i svi su dobrodošli, bez razlike da li su članovi nekog kluba ili samo zainteresovani čitaoci. Ono što treba da imate na umu, jeste da *Perpetuum Mobile* dobija izuzetno veliki broj ljudi, imate popis koliko iz kog grada i da je upravo to njegova snaga, jer će informacija objavljena u ovoj rubrici dospeti do najvećeg mogućeg broja ljudi u vašoj okolini. Sa propagandne tačke gledišta, to je i najvažnije, to je osnovna stvar koja nedostaje najvećem broju SF udruženja kod nas.

Boban Knežević

Broj pretplatnika po gradovima

Perpetuum Mobile je poslat na oko 7800 adresa. Lista koja sledi predstavlja popis koliko je primenjena poslato u koji grad među 4400 adresa koje imamo kompjuterski obrađene. Za neki od narednih brojeva pripremićemo detaljno sredene i obrađene kompletne podatke, a sada, za svoju informaciju možete računati da je realno stanje u svakom gradu najmanje za 50-70 posto veće od brojki koje su ovde izložene.

Beograd	981	Niš	78
Zagreb	805	Varaždin	77
Rijeka	241	Bjelovar	75
Novi Sad	210	Subotica	71
Ljubljana	184	Pula	66
Split	168	Pančevo	61
Sarajevo	135	Zrenjanin	61
Osijek	103	Slavonski Brod	58
Skopje	96	Maribor	54

Banja Luka	52	Priština	18
Kranj	51	Valjevo	18
Celje	45	Bitola	17
Zadar	41	Bihać	14
Karlovac	39	Kruševac	12
Vinkovci	39	Leskovac	12
Zaječar	37	Titovo Užice	12
Sremska Mitrovica	33	Brčko	9
Tuzla	32	Kraljevo	9
Kopar	29	Štip	8
Sisak	28	Bar	6
Sombor	28	Nova Gorica	6
Šabac	28	Prijedor	5
Titograd	27	Vranje	5
Šibenik	25	Murska Sobota	4
Kragujevac	24	Ohrid	4
Zenica	23	Gospić	3
Čačak	22	Bugojno	2
Doboj	22	Goražde	2
Požarevac	22	Livno	2
Mostar	20	Trebinje	2
Novo Mesto	20		
Dubrovnik	19		
Svetozarevo	19		

Jugoslovenski SF fandom u krizi ili ne?

Rasprostranjenost i aktivnost jugoslovenskog fandoma menja se iz godine u godinu. Pripremamo detaljniji članak koji će izanalizirati upravo ta kretanja i ostaviti pisani trag za buduće generacije. Sveđoci smo da su mnogi pokušaji osnivanja klubova propali, a neki koji su i uspjeli da se organizuju nisu bili dugovečni. Osnovni problem klubova u osnivanju jeste to što su oni uglavnom delo jednog-dvojice entuzijasta koji preuzmu sav posao na sebe, vuku dokle mogu, vuku dok ne shvate da tu njihovu borbu niko ne doživljava kao svoju i da im niko neće pomoći. Onda, ili sve napuste ili nastave dalje do sledeće krize kada će sve napustiti. Upravo zato je nestao jedan od najorganizovanijih klubova u zemlji: **Pulsar** iz Skoplja. Upravo zato su nestale (često i pre nego što su nastale) desetine malih pseudo-klubova po raznim mestima. Mnoga pitanja stoje pred jugoslovenskim fandomom, pitanja koja će biti pokretana na ovim stranicama i pitanja na koja ćemo svi zajednički možda naći odgovore. Šta je budu-

nost SF društva u Jugoslaviji: osnivanje manjih podružnica uspešnih klubova ili insistiranje na zakonski registrovanoj jugoslovenskoj organizaciji? Prednosti hijerarhijske organizacije su očigledne, mali klubovi bili bi lišeni većine administrativno-pravno-organizacionih problema koji su često nerešiva enigma za par entuzijasta, ali... ali ljudska sujeta pokreće planine i zaustavlja reke. Kako sagraditi piramidu kada svi žele da budu na vrhu? Da li može SF da napreduje na našim prostorima bez postojanja klubova? Zašto jedna Rijeka, jugoslovenski gigant kada je u pitanju rasprostranjenost čitalaca SF-a, čuvena po ženama piscima nikada nije ni pokušala da se organizuje. Skoro 400 ljudi u tom gradu dobilo je ovaj časopis – da li je moguće da među njima ne postoji čovek koji bi pokrenuo lavinu, iščekivao neki prostor, pozvao sugrađane na društven i saradnju? Ovo su samo delići tema kojima ćemo se baviti na ovom prostoru. Za sada, dajemo reč klubovima i pojedincima.

ZAGREB

Momci iz SFere su načinili dva teksta o svom klubu i pošto se nisu mogli odlučiti za jedan od njih, poslali su oba s obrazloženjem da ja presudim. Tekstovi su prilično različiti, Goranov je više kao informacija a Darkov kao specifična reklama. Imate ih oba, uz napomenu da bi Darkov zapravo mogao da posluži, uz male terminološke izmene, kao predložak uz svaki organizovani SF klub u zemlji.

SFERA

Nakon ljetnje pauze, od početka rujna, zagrebačko Društvo za znanstvenu fantastiku **SFera** ponovo je aktivno. Tjedni sastanci počinju svakog utorka u neodređeno vrijeme poslije 18^h, u klupskim prostorijama u Ivaničgradskoj 41a, a nastavljaju se, po starom klupskom običaju, u nekom kafiću.

Kao i do sada, **SFERi** će se moći posuditi SF knjige (pored domaćih, bogati fond sadrži i knjige na engleskom, njemačkom, talijanskom i francuskom), pogledati SF film, odigrati igra na ploči ili na kompjutoru, a glavni sadržaj kluba i dalje ostaje druženje.

Krajem prošle sezone u **SFERi** je promijenjeno rukovodstvo. Da li će novo rukovodstvo uvesti neke (i kakve) promjene, za sada se ne zna. Priča se o organiziranju škole stripa koju bi vodile poznate ličnosti jugoslavenske stripovske scene, a razmišlja se i o literarnoj radionici. Iz pouzdanih izvora, također saznajemo da novi uredni najmlađi **SFERin** fanzin *Parsek* ustatiti na mjesečnu ritmu. *Parsek* je u principu namijenjen članovima kluba, ali ga može dobiti bilo tko u zamjenu za drugi fanzin, pismo ili prilog.

Goran Konvićni

OVAJ ČLANAK PROSTO TJERA DA POTRAZIŠ GDJE JE SFERA!

U četrnaest godina svog postojanja, **SFera** je promijenila termin održavanja konvencija, mjesto, vrijeme i sadržaj tjednih sastanaka, kao i gotovo kompletnu postavu članova. Zadržala je ime i opredjeljenje za znanstvenu fantastiku.

Ako utorkom predveče zalutate u Ivaničgradsku 41a, velika je vjerovatnost da ćete nas pronaći na drugom katu u prostoriji u kojoj se od dima znak "Zabranjeno pušenje" jedva nazire. Prvog utorka u mjesecu na rasporedu je video projekcija pa se možete pridružiti fućkanju izboru filma. Drugog utorka nitko vas neće priječiti da kibirate igre na ploči preko ramena nekolicine zagriženih bacača kockica. Trećeg tjedna nećete, kao ni svi ostali, primjetiti da književna radionica nije održana, a četvrtog ćete nepostojeće predavanje preslušati veoma pomno.

Trebat će vam neko vrijeme da se uklopite, da shvatite interne šale i odnose u Društvu, da i sami otvorite usta. A kad to jednom učinite, rađuhajte da ste prihvaćen i punopravan član. Kao takav, moći ćete posuđivati knjige iz naše mnogoknjigne i mnogojezične biblioteke, bježati pred urednikom *Parseka* koji očajnički traži materijal, sudjelovati u diskusijama koje se ponekad dotaknu SF-a, uzdisati kad netko iz rukovodstva pokrene administrativne probleme i, što je najvažnije, dobro se osjećati s ostatkom društva u našim malim bjegovima iz stvarnosti.

Nadamo se da će doći. I ostati. U godinama koje dolaze, **SFera** će se vjerovatno opet mijenjati, stalno i mnogo. Ostat će joj ime i opredjeljenje za znanstvenu fantastiku.

A za to nam je potrebna vaša pomoć.

Darko Macan

GODINA ISKUŠENJA

Novogodišnja iznenađenja za beogradski SF klub **Lazar Komarčić** nisu bila nimalo prijatna. Nakon devet godina manje-više sigurnog bitisanja pod krovom NUBS-a, i bez ikakvog povoda doslovno smo i jednostavno izbačeni iz prostorija koje su i inače bivale naše najviše do tri sata nedeljno. Postavljen nam je finansijski uslov koji je daleko prevazilazio naše moći i koji je bio tu samo da nas eliminiše, tako da smo se našli na ulici. I tako je počela godina najvećeg iskušenja za beogradski fandom.

Da se ovo desilo pre pet godine, verovatno bi to bio privremeni (neodređljivo dug) prekid rada kluba. Ovakvo, desilo se nešto nesvakidašnje, nešto što ni najzadrtiji optimisti nisu mogli ni da sanjaju: klub je procvetao. U granicama svojih mogućnosti, članovi kluba organizuju aktivnosti po gradu (nekoliko je bilo vrlo uspešnih), u matematički pravilnim intervalima pojavljuje se *Emitor* (klupsko glasilo sa 87 izašlih brojeva od sada, od kojih su upravo neki od najkvalitetnijih iznedreni u ilegali), sastanci se održavaju uglavnom po kafanama, s tim da smo povremeno upadali u pojedine društvene prostorije i koristili ih, bez znanja i odobrenja vlasnika, naravno. Za neredovne članove kluba bilo je vrlo teško da otkriju gde se održava sastanak jer je odluka o tome bila uvek donošena samo nedelju dana unapred, tako da se broj članstva koje dolazi na sastanke prepolovio. Ljudi su bezglavo tumarali gradom četvrtkom popodne u nadi da će sreći nekog poznatog i saznati najvažniji podatak na svetu: gde! Sve vreme, paralelno sa normalnim aktivnostima, svi kopaju noktima i zubima na sve strane ne bi li se dočepali koliko-toliko prihvatljivog rešenja. Trenutno postoji nekoliko mogućih varijanti u izgledu, privremenih i stalnih, čak i u strogom centru grada, ali o njima ćemo više kada se i ako se realizuju.

Za sada, obavještenje svima koji su zainteresovani da vide staro društvo: sastanci se održavaju u starom terminu (svaki četvrtak od 19^h) u kafani Komunalac. Odluka je privremeno definitivna. To je kafana dobro poznata svim studentima PMF-a jer je nepisana tradicija da sva društva s ovog fakulteta završe u ovoj kafani. Upravo zbog toga smo se i odlučili za ovaj prostor kao privremeno rešenje dok ne dobijemo zvaničan krov nad glavom jer je osoblje kafane naviklo na velike grupe koje mnogo galame, dugo ostaju, a ništa ne naručuju. Za one manje upućene, Komunalac je u ulici Zmaja od Noćaja (deo bliži PMF-u) oko broja 12.

Nema predavanja i nema književnih radionica, ali ima svega ostalog što je godinama krasilo **Lazar Komarčić**.

Bohan Knežević

SPLITSKA SF SCENA

U gradu podno Marjana u proteklih godinu dana nije se desila značajnija kvantitativna promjena na SF sceni, ali je zato znanstvena fantastika doživjela značajne kvalitativne pomake.

Jedine dvije institucije SF-a u Splitu su i dalje SF klub **Dr Branko Belan** i njegov fanzin *Misija*. SF klub je nedavno promijenio ime u Društvo za fantastičnu umjetnost i time sebi privukao niz vanjskih suradnika kojima je naziv "znanstvena fantastika" bio isuviše profan. "Belanovci" su po prvi put prisustvovali konvenciji koju je organizirao drugi SF klub, odnosno prvi put su uopće sudjelovali na nekoj konvenciji i tako spiskali za putne i ine troškove budžet koji nam je udijelila transformirajuća omladinska organizacija. Rezultati nisu izostali: sklopljen je čitav niz novih i korisnih poznanstava, dobijene su dragocjene informacije i stvari izgleda idu nabolje.

Misija, po mnogima najbolji jugoslovenski fanzin, ponovo je izašao nakon višemjesečne pauze. Neumoljiva vremenska dilatacija uzrokovana kašnjenjem u izradi priloga učinila je da 19. broj izađe prije 18. Ali i tu se očekuje povoljniji razvoj događaja, jer kad prođe uobičajena ljetna sjaka sve aktivnosti obično ožive, pa tako ni rad na fanzinu ne bi smio biti izuzetak.

U splitskim knjižarama jedini novitet je roman Predraga Raosa "Nul Effort". Noviteta nema na tržištu za strane turiste; snabdjevači kao da su znali da će sezona podbaciti i razočarali su mnogobrojne splitske fanove kojima engleski nije problem. Ijubiteljima SF knjige ostaje jedino da motre na antikvarijate, čekaju i nadaju se.

Što se SF-a u kino-dvoranama tiče, tu su distributeri strpljivo čekali kraj ljeta i u par dana izbacili superhitove kao što su "Povratak u budućnost III" i "Robocop II". Na ovakvo obilje SF-a na velikim ekranima moraće se još dugo, dugo, čekati.

Mediji obično ignoriraju SF i to važi i za splitska sredstva javnog priopćavanja. *Slobodna Dalmacija* se za dvije i pol godine još nije udostojila objaviti bilo kakvu riječ o radu lokalne SF organizacije. nasuprot tome, Radio-Split je objavio par razgovora sa Zoranom Bijelićem i Zdeslavom Benzonom, ali, kako sad stvari stoje, takve prilike više im neće biti tako česte. Planirana suradnja s Radio Studentom, alternativnom stanicom, pala je u vodu zajedno s njom.

TV Marjan je jedini lokalni medij koji povremeno daje SF u eter. Na žalost, tu je najčešće riječ o hongkonškim crtićima o transformirajućim robotima, daleko ispod nivoa He-Mana. Ali, postoje i tu planovi za suradnju, jer se TV Marjan dosad pokazala otvorena za razne alternativne grupe.

Dragan Antulov

(Momci iz Splita zaboravili su da napišu gde ih zainteresovani mogu pronaći, jer sasvim sigurno među dvestotinjak Splićana koji su dobili *Perpetuum Mobile* bar neki od njih će to požele. Možda među njima ima i ljudi na položajima po raznim novinsko-radio-televizijskim centrima koji će želeći i moći da učine nešto više za ovaj klub. Adresa za kontakte i informacije je: Zoran Bijelić, {za DFU "Dr Branko Belan", 58000 Split, Ostravska 3/VIII.)

SUBOTICA

U treću godinu svog rada klub je ušao sa dosta ambicioznim programom. Već praktično podeljen na dva dela, stariji uzrast (pravi fanovi) i uzrast podmlatka, svako sa svojim zadacima.

Pored organizacije sastanaka i video predstava, Klub sudeluje u organizaciji predavanja iz oblasti astronomije, koja se održavaju u okviru Gradske biblioteke a kojih je u oboj godini bilo pet. Pored organizovanog rada na fanzinu *Meteor* u koji je uključena većina starijih članova, posebno se radi na prikupljanju bibliografskih podataka sa područja SF-a, kao i prikupljanju podataka iz oblasti istorije SF filma. Likovna grupa priprema izložbu stripa i SF ilustracija, koja bi trebalo da se održi krajem godine. Grupa koja se bavi pisanjem priča i SF poezije stalno sarađuje sa Književnim klubom u Subotici. Zapažen je nastup našeg pesnika na Prvom jugoslovenskom festivalu pesnika radnika na Paliću.

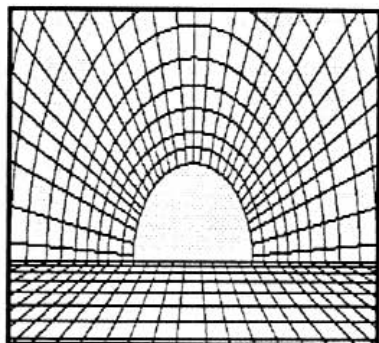
Krajem maja organizovan je Konkurs za SF priču, pesmu, crtež i strip u školama opštine na koji je bio veliki odziv. Kod osnovaca pristiglo je 99 priča na oba jezika (srpskohrvatski i mađarski) 517 crteža i 17 stripova, a kod srednjoškolaca 34 priče, 6 stripova i 15 SF pesama. Izložba najuspešnijih radova, proglašenje pobjednika održano je u umetničkom salonu Doma JNA uz prisustvo nekoliko stotina posetilaca. Kao počasni gosti došli su predstavnici SF kluba Vizija iz Titovog Velesa sa kojima naš klub uspešno sarađuje.

Kao što je uobičajeno u letnjim mesecima dolazi do stanke u radu kluba, tako da se s jeseni kreće ispočetka. Sada je poseban problem što je i dosadašnji predsednik imao ličnih problema i nije se mogao dovoljno angažovati na reorganizaciji rada kluba, no to će biti prevaziđeno. Dodatan zastoj nastao je oko izlaženja fanzina, jer u Subotici se nije mogla obezbediti dovoljno kvalitetna fotokopir mašina koja smanjuje, pa čak pet brojeva *Meteora* koji su gotovi čekaju da budu kopirani. Verovatno je i to rešeno jer je za te potrebe predsednik kupio fotokopir mašinu, pa će ubuduće *Meteor* izlaziti redovno i nadamo se bez problema.

Klub inače održava redovne sastanke svake prve srede u mesecu u 19 časova u čitaonici dečjeg odeljenja Gradske biblioteke.

Tomislav Radanov

LJUBLJANA

BLODNIJAK

Fanzin za znanstveno fantastično i fantastično

Spoštovani,

- Blodnjak je dvomesečnik formata A5 na 48 stranah s trdima barvnimi platnicami;
- znanstveno fantastiko smatramo za literarni žanr, ki je enakovreden ostalim literarnim žanrom;
- v fanzinu lahko sodeluje s svojim prispevkom vsak, ki ga zanima ZF literatura ali ZF film;
- honorar za prispevek je brezplačna številka fanzina, v kateri je objavljen avtorjev prispevek;
- objavljamo prispevke v obliki izvirnih ali prevedenih ZF zgodb, predstavitev in recenzije ZF knjig in filmov, eseje z ZF tematiko, ZF ilustracije in ostale (objavljive) prispevke;
- največjo pozornost posvečamo domači ZF sceni;
- uvedli smo nekatere rubrike (nekateri pa še bomo), v katerih bomo piscem posredovali nasvete literarnih strokovnjakov za dvig kakovostnega nivoja njihovih izdelkov;
- prirejamo literarne natečaje za najboljše ZF ali F zgodbe z lepimi nagradami;

Pišite nam za ponudbo.

Vabljeni!

BLODNIJAK

Fanzin za znanstveno fantastično i fantastično

STIVEN KING

Priredio Goran Skrobonja

U svetskoj literaturi fantastike, pogotovo one njene „tamne“ struje, poznatije pod imenom horor, reči *Stiven King* imaju čaroban prizvuk. U pitanju je čovek koji je postigao doslovno sve što se postići može u svetu pisane reči, dokazavši da ono što je popularno ne mora nužno biti loše; naprotiv, zastrašujući broj od osamdeset miliona primeraka Kingovih dela u štampi samo u SAD jedan je od neporecivih dokaza da je ovaj četrdesetogodišnjak izrastao u fenomen zastupljen u gotovo svim medijima, zahvaljujući prevashodno svom pripovedačkom talentu. Iako je jedna od najčešće citiranih Kingovih tvrdnji to da je „važna priča, a ne onaj koji je pripoveda“, očigledno je da bez njegovog jedinstvenog dara za pripovedanje teme koje obraduje u svojim delima, mahom već viđeni arhetipi horora i fantastike uopšte, ne bi bile u stanju da izvrše toliki uticaj na modernu fantastičnu književnost u čitavom svetu. Zbog značaja „fenomena King“, posvetili smo ovaj prostor nekolicini priloga koji i za one koji nisu pripadnici armije Kingovih fanova u klasičnom smislu te reči mogu biti veoma zanimljivi. Pored kompletne bibliografije i takozvanih, u svetu popularne umetnosti toliko traženih, trivijalnih podataka na osnovu kojih možete izvršiti i malo testiranje i videti koliko znate o „Kralju strave“, objavljujemo u ovom dodatku ekskluzivno: *Veče sa Stivenom Kingom*, transkribovano čuveno predavanje o zabranjivanju i proterivanju tobožnjih „opscenih“ knjiga iz američkih školskih biblioteka održano u Virdžiniji Biču 22. septembra 1986 kao i prikaz najnovije, trideset treće po redu Kingove knjige, *Četiri posle ponoći*. Ukoliko ovi prilozi u vama potaknu novu glad za informacijama o Kingu i njegovom stvaralaštvu (iz iskustva znamo da je to najčešće slučaj), u sledećem broju objavićemo zvanično najbolji intervju sa Kingom, dat novinaru *Pleboja*, Eriku Nordenu, kao i prikaz Kingovih (još) neobjavljenih romana.

VEČE SA STIVENOM KINGOM

Dva puta godišnje Prijatelji Biblioteke, grupa ljudi povezana sa sistemom biblioteka u Virdžiniji Biču, organizuje godišnju prodaju knjiga na koju obično dovodi nekog od najpopularnijih američkih pisaca. Godine 1985. Meri K. Čelton, koja je tada bila direktor biblioteke, zatražila je mišljenje lokalnog školskog sistema. Škola je uputila glasanje za najomiljenijeg autora svojih učenika. King je pobedio sa ogromnom većinom. Septembra 1985. Čeltonova je pismom pozvala Stivena Kinga, koji je pristao da dođe, zatraživši samo pokrivanje troškova putovanja. Prvi predloženi termin bio je između 6. i 12. aprila 1986, ali on Kingu nije odgovarao zbog letnje

promocije *Maximum Overdrivea*, prvog filma koji je je King i režirao (zasnovan na njegovoj priči *Kamioni* iz zbirke *Noćna smena*, ovaj film se u Jugoslaviji mogao videti samo na piratskim kopijama, preveden kao *Teror mašina*). Da li bi odgovarao neki dan najesen? Čeltonova je odgovorila, predlažući 21. ili 22. septembra. Prvi termin je odbijen zato što je to Kingov rođendan, ali 22. septembar je u redu.

Po utvrđivanju datuma, odmah su otpočele pripreme (štampanje plakata za promociju i besplatnog informatora). Gotovo istovremeno, dva zabrinuta građanina iz Virdžiniji Biča napisala su pismo lokalnim novinama pitajući „da li je (Stiven King) od one vrste autora kakve roditelji i odgovorni građani žele da vide na promociji biblioteke?“ Pokrenuta je čitava informativna mašinerija, uključen je i *Kasl Rok*, mesečnik u formatu novina koji je dobio ime po mitskom gradiću u Mejnu, gde je smeštena radnja velikog broja Kingovih romana, i koji prati prevashodno sve ono što se zbiva u vezi s Kingom.

Što se teme razgovora s publikom tiče, Čeltonova je Kingu predložila da govori o tome „kako je postao pisac i odakle mu sve te ludačke ideje“, o iskustvima sa čitaocima, i o pravu na čitanje – o temama koje odgovaraju tinejdžerima, jer njima je to veče i bilo namenjeno.

Isplaniran je dolazak autora preko Norfolka, u hotel „Kule Paviljona“, gde se King predstavio pod lažnim imenom kako bi izbegao ljubopitljive obožavaoce i lovce na slavne ličnosti. Nešto ranije tog dana lokalna knjižara isporučila je u njegovu hotelsku sobu knjige u vrednosti od više od 50.000 dolara, za potpisivanje. U šest popodne King je večerao sa osam tinejdžera koji su određeni da pomažu pri prodaji. U devet uveče trebalo je da počne sa predavanjem. Autor je proveo sate i sate potpisujući knjige, tako da mu se ruka ukočila. Osim toga, ono što je bilo zabrinjavajuće bilo je njegovo promuklo grlo. King je to rešio poručivši za večerom šlaširano pivo i sačuvavši dve boce u džepovima sakoa za kasnije „podmazivanje“ grla za vreme razgovora. U osam sati vrata „Paviljona“ su se otvorila i hiljade posetilaca nagnulo je unutra. Publiku su uglavnom sačinjavali pripadnici srednje klase: tinejdžeri, studenti, japiji i sredovečni odrasli ljudi. Ispred glavnog auditorijuma bio je sto sa Kingovim knjigama, potpisanim, po ceni sa omota. Knjige su brzo planule, što je sasvim razumljivo: King se retko pojavljivao u javnosti, a kada je to i činio, njegove knjige nisu baš uvek bivale pri ruci za prodaju. U devet King se popeo na binu, praćen naoružanim stražarima iz obezbeđenja. Iz razloga sigurnosti ceo događaj bio

je tako isplaniran da niko ne može Kingu da priđe. Pozdravljen ovacijama, King je zauzeo svoje mesto. Veče je počelo čitanjem pripremljenog teksta gde su citirani primeri cenzure Kingovih knjiga u javnim školama. Posle kratkog predstavljanja od strane Meri Čelton, King je zauzeo podium i govorio sledećih devedeset minuta. Sadržaj te večeri snimio je i transkribovao sa magnetofonske trake Džordž Bim, izdavač jedne od najpotpunijih knjiga o Kingu – *Stephen King Companion*:

Upoznavanje sa Stivenom Kingom (uvodna reč Keli Pauel)

Naš gost, Stiven King, za većinu vas nije nikakav stranac. On nas je sve u mnogo prilika vodio na neka veoma neobična putovanja do mesta po imenu Kasl Rok. Nije to mesto koje biste želeli da posetite zabave radi sasvim sami, ali na neki način, baš vam se dopadne kad odete sa njim. Ovdje verovatno nema nikoga ko, kada vidi maglu, ne pomisli na to kako bi bilo da je uhvaćen u zamku izmaglice u supermarketu – sa Stivenom Kingom. Kladim se da neki od vas pomalo čudno zagledate svoja kola posle vožnje Kristinom. A niko više ne želi da posedi sa Bakicom – posle susreta sa Stivenom Kingom. Doduše, i matursko veče je sasvim fino bez Keri. Neke Stiven King bude taj koji će je izvesti. I samo se nadajte da će, kada umrete od verovatno tajanstvenih uzroka, neko moći da vam plati sahranu Master karticom kao što je Stiven King učinio u *Groblju kućnih ljubimaca*. Taj Stiven King i nije baš sasvim nezaboravan.

Na nesreću, neki ljudi misle da mi ostali ne bi trebalo da ga čitamo. Knjige Stivena Kinga zabranjene su na sledećim mestima:

– Las Vegas, Nevada, 1975 – *Keri*, u biblioteci gimnazije Klark ocenjena kao „dubre“.

– Veržen, Vermont, 1978 – *Keri* je smeštena na posebnu, zatvorenu policu u gimnazijskoj biblioteci, zato što „može da šteti učenicima, posebno mladim devojkama“.

– Okrug Renkin, Misisipi, 1981 – *Kudžo* izbačen zato što je ocenjen kao „profan i seksualno neprijetan“.

– Bredford, Njujork, 1981 – *Kudžo* uklonjen sa polica školske biblioteke „zato što je gomila dubreta“.

– Okrug Kembel, Vajoming, 1981 – *Potpaljivačica* zabranjena zbog „grafičkih opisa seksualnog čina, vulgarnog jezika, i nasilja.“ Izbačeno je takođe i *Isijavanje* zbog toga što „priča sadrži nasilje, demonsku posednutost i ismeva hrišćansku religiju.“

– Okrug Vošington, Alabama, 1985 – *Kristina* zabranjena u školskim bibliotekama zato što knjiga sadrži „neprihvatljivi jezik“ i smatra se „pornografskom“.

– Iejvord, Kalifornija, 1985 – školske biblioteke odbile da kupe *Kudža* zbog „grubog jezika“ i „eksplicitnih seksualnih scena“.

– Vankuver, Vašington, 1986 – *Isijavanje* je povučeno iz biblioteka nižih gimnazija zbog „opisnog ružnog jezika“ koji knjigu čini neprihvatljivom za tinejdžere.

Stiven King daje novo značenje staroj frazi o tome da „ako niste kontroverzni, onda nemate šta ni da ponudite,“ tako da je izuzetno prikladno to što je baš on govornik za Prijatelje Biblioteke u Nedelji Zabranjenih Knjiga, 1986. Ovaj događaj proklamuje njegovo pravo da piše knjige koje želi da piše i naše pravo da ih čitamo ako to odaberemo, a očigledno je da mnogi od nas to i čine, prkosći onima koji bi u tome želeli da nas spreče.

Dame i gospodo, predstavljam vam modernog majstora horor fantastike – Stivena Kinga.

„Zabranjene knjige i druga pitanja: predavanje u Virdžiniji Biču“

– Javni nastup Stivena Kinga

Ovo je najpodsticajniji uvod koji sam ikada imao. Pomislite samo na sva ta mesta gde sam pozabranjivan.

Uvek sam želeo da počnem jednu od ovih stvari tako što bih izašao i rekao: „Zdravo, ja sam Džoni Keš,“ ali izgleda da sad to ne mogu. Grlo mi je malo promuklo, ali ponco sam malo vitamina B sa sobom da se postara za taj problem.

Koliko među vama postoji onih kojima su već pomalo dosadile Zabranjene Knjige i sve te diskusije o Zabranjenim Knjigama? Vala, i meni. Ne izlazim s namerom da o tome pričam, pa ni večeras neću dugo o tome.

Ja ne držim predavanja zato što u stvari i ne znam kako, a ne držim ni govore zato što ni to ne umem. Ja u stvari nekako pustim da mi vilica zine i krene sama. Vidite, ja sam bio školski nastavnik i to mu dode kao nekakav Pavlovljev refleks: zazvoni zvono i vilica ti zine. Nastaviš da pričaš sve dok ne zazvoni ponovo, pa bi svi vi ovdje mogli da provedete i celu noć ukoliko neko ne zazvoni.

Ali želeo sam da vam ispričam nekoliko priča o knjigama i o tome u kakvu situaciju dospevaš sa kontroverznim materijalom, ili materijalom koji neki ljudi smatraju kontroverznim.

Prva stvar desila se neposredno pošto sam obavio *Salemovo*, koje su dobro primili moji rođaci, ali ne i previše drugih ljudi. To je bilo baš pre nego što je krenuo film *Keri* i od mene napravio neku vrstu imena za domaćinstvo, poput Spiroa Egnua. Otišao sam u zapadni Mejn kod nekih gospoda koje su imale čitalačku grupu, i tamo govorio neko vreme i mleo vilicom neko vreme i pitao ima li pitanja, kada je jedna gospoda od svojih negde između šezdeset pet i osam stotina godina, ustala i rekla: „Pa, znate, sviđa se meni ta priča, ali nije mi se dopao sav taj gadan jezik. I ne znam kakav razlog postoji da bilo ko ispriča dobru priču sa svim tim gadnim jezikom u njoj.“

A ja reko: „Pa, razmislite o tome na ovaj način: pomislite na to kako momci razgovaraju u berbernici subotom ujutro, kad je tamo samo gomila momaka.

A ona reče: „Pa, bila sam ja i u berbernici subotom ujutro, i oni ne pričaju tako.”

A ja ću: „Madam, ja pišem o onim subotnjim jutrima kada niste bili tamo.”

Napisao sam puno priča o očajnim ljudima u očajničkim situacijama, i znate, sve se svodi na trenutak kad kažete sebi: evo tipa koji nešto pravi u garaži, sasvim je sam, ukucava čekićem ekser u dasku i promašuje taj ekser pa umesto njega udara sebe po palcu. I krv štrca i sve to. E sad, da li taj tip kaže: „O, krastavčić mu njegov”? Koristite maštu. Drugim rečima, ono o čemu govorim jeste istina. Frenk Norris, koji je napisao *Jamu*, napisao *Mek Tig* i određen broj drugih futurističkih romana zabranjenih na raznoraznim mestima, rekao je: „Ne plašim se, i ne izvinjavam se zato što u srcu znam da nikada nisam lagao, nikada nisam folirao. Govorio sam istinu.” A ja mislim da je prava istina fikcije to da fikcija jeste istina; moralna fikcija je istina unutar laži. A ako lažete u svojoj fikciji, nemoralni ste i ne treba time uopšte da se bavite.

Naravno, druga priča o zabranjenim knjigama. Pre par godina radio sam film po imenu *Jezovnik* (*Chreepsnow*); čak sam dobio i ulogu u njemu. Već sam ranije radio nešto za Džordža Romera, jednu ulogicu u filmu po imenu *Noćni vozači* gde sam glumio seljaka; mora da je pomislio da sam pravi džudža, jer mi je poverio ulogu Džordžija Verila, pa sam dobio da odigram ulogu tog farmera koji se pretvara u ljudsko korenje, a isto tako sam radio i scenariu.

I kada je film bio u postprodukciji, došlo je do sporenja u školskom sistemu Pitsburga. Jedan klinac kome su dodelili da uradi seminarski rad o radu odabrao je industriju čelika. Knjiga koju je uzeo iz školske biblioteke bila je knjiga s nazivom *Raditi*, od Stadsa Terkela. E sad, taj Stads Terkel radi knjigu tako što sedi u kafanama sa radnicima posle posla, i ono u čemu je toliko genijalan jeste da uključi magnetofon i ništa ih ne pita; prosto ih pusti da drve o tome šta rade. I naravno, radnici iz čeličana (isti su kao i tip koji promaši ekser čekićem i ne kaže „O, krastavčić mu njegov.”) koriste jedan broj reči koje bi ona gospođa čula onim danima kada nije bila u berbernici, i svi su se oni nalazili u knjizi.

E pa, (dečakova) majka videla je tu knjigu, uzela je i pročitala, i zgrozila se zbog nekih izraza. Bile su tu reči koje se rimuju sa *gnjurac* i reči koje se rimuju sa – nema veze, znate vi te reči. Džordž Karlin ih naziva „sedam reči koje ne smete reći na TV-u”. Ali ona je bila užasnuta i zahtevala je da se ta knjiga izuzme iz školskog sistema Pitsburga, da se zabrani zato što bi za srednjoškolce bilo pogubno čitati takve knjige; mogli bi da pročitaju te reči i oči bi im se pretvorile u žele i iscurile im niz obraze, ili moguće

je da bi ih čitanje tih reči podstaklo da izađu napolje i siluju žene, decu, bodljikavu prasadu, ko zna? U svakom slučaju... znate kako su tinejdžeri podložni utiscima. Njima se ne sme ništa poveriti; to su potpuno beskorisna ljudska bića koja bi uradila bilo šta što im njihovi drugovi kažu, pa zato ne smeju imati takve stvari. Dajte im Zlatne Knjižice pa će odrasti i postati odgovorni odrasli sposobni da se suoče sa svetom.

To je otišlo pred školski odbor, došlo je do otegnute borbe, posle koje je *Raditi* od Stadsa Terkela stvarno za izvesno vreme izuzeto iz školskog sistema Pitsburga.

Glavna fora u celoj priči jeste to što je u toj knjizi, u vreme kada ju je uzeo klinac koji je morao da uradi seminarski, postojao samo jedan pečat: njegov. Tri godine je ona bila u biblioteci i niko je nije uzeo. U vreme kada je školski odbor odlučio da knjigu ukloni, u njoj su bila šezdeset tri pečata. (Što me podseća na vreme kada sam ja bio mali. Bila je tu knjiga po imenu *Gradić Pejton*. Niste morali da tražite bezobrazne delove; knjiga se prosto sama otvarala, i eto njih.)

Bio sam uključen u referendum protiv opscenosti u Mejnu. Pitanje za referendum bilo je zaista vrlo jednostavno izrečeno: „Da li želite da prodaja opscenog materijala bude krivično delo?” To mu na neki način dode kao da se kaže: „Želite li da ubistvo Deda Mrza bude krivično delo?” Pa, većina ljudi

kaže: „Naravno.“ Ali kada su ušli u one kabine za glasanje, mislim da su malo drugačije mislili, i srećan sam što mogu da kažem da je referendum odbijen, sa 70 prema 30 posto. Zato što su shvatili da je *opsceno* jedna od onih reči koje postoje u oku onoga koji gleda. Šta je opsceno, šta nije opsceno? Šta je loše, šta nije loše? Šta je moralno, šta nemoralno?”

Mi živimo u demokratiji. Živimo na mestu koje ograničava slobodnu volju tamo gde ona treba da vlada. Demokratija je dvosekli mač, što će reći da postoje raznorazni tvrdokorni republikanci i konzervativci kojima je argument to da će mi uzeti pušku iz ruku onda kada odvoje moje hladne, mrtve prste od nje... Dobro, fino, a ima i ljudi koji kažu: „Ne možete me naterati da nosim kacigu na motociklu dok se vozim zato što mi je Bog dao pravo da se vozim onako kako hoću, i nije vaše da mi pričate kako ću da se vozim.“ E, čoveče, obožavam taj zakon. Mi u Mejnu imamo zakon bez kaciga, i što se mene tiče, on sprečava poprilično sranja da dospe u izvor gena zato što ti tipovi tresnu o zid i, srce, nema ih. Ako nisu dovoljno bistri da nose kacigu, u redu, ko ih jebe, nema ih; neće imati puno dece, biti na socijalnom i sve to.

Ali dobro, razumeli smo se da je demokratija dvosekli mač. Ako ljudima date pravo da imaju puške, pre ili kasnije neko će da dobije rupu u stomaku. I razume se da ako date pravo ljudima da se voze bez kacige, pre ili kasnije nečiji će se mozak pretvoriti u nešto što liči na ono iz Miksmastera. Ali što se tiče puno konzervativaca i fundamentalista, na sečivu demokratije postoji mesto gde dvostruka oštrica postaje jedna jedina; a to je uvek tamo gde je povređen njihov lični senzibilitet. Najveći od takvih su fundamentalistički propovednici i nastavnici. Postoje ljudi kao što su Džimi Svagart i Pat Robertson koji bi, da mogu da uskoče u vremeplov i vrte se nazad u Rajski Vrt, uperili prst u nebo i rekli: „Bože, evo ovog drveta. To je drvo dobra i zla. E sad, da si oko njega postavio ogradu od bodljikave žice, i to *smesta!*“

Pa, Bog oko njega nije postavio nikakvu ogradu od bodljikave žice. Isus reče: *Caru carevo, Bogu Božje*. I što se mene tiče, mogu da ne trpaju noseve u to šta ja čitam.

Nemojte da mi pričate da ne mogu da imam pušku ako sam moralan, ispravan građanin. Ne pričajte mi da moram da nosim štitnik za usta dok vozim motocikl, što je bilo u zakonu koji je jedno vreme postojao u Kaliforniji. I ne pričajte mi šta će se nalaziti na policama u mojoj dnevnoj sobi. Mislim da mnogi od tih ljudi ne shvataju da je broj materijala iz kanalizacije koji ih toliko vredi procentualno toliko mali u odnosu na ukupnu prodaju svega, da oni sve vreme počinju s poslom i propadaju. Nije problem u tome što oni to vide kao: *to je sve naduvano*, i to je sve što želim na tu temu da kažem, jer je zaista prilično dosadno.

Hteo bih da kažem nešto drugo, a to ima veze s bibliotekama u javnim školama, važi? Zato što kad imate posla s javnim bibliotekama – a ovo je posebno upućeno vama koji sada pohađate javne škole – one su u situaciji koja se zove *in loco parentis*, što znači da vrlo pažljivo moraju da se drže ideje da su *one roditelji*. I ako postoji konsenzus koji odluči da se knjiga treba izuzeti iz biblioteke, ja verujem da treba tu knjigu da izbace. Meni nije nikakav problem ako *Kudžo*, *'Salemovo* ili *Isijavanje* izuzmu iz biblioteke neke javne škole negde u Njujorku, Vermontu ili tako to; ili ako izuzmu *Raditi* iz pitsburskog sistema. Samo bih hteo da kažem vama, kao učenicima koji, kao, treba da uče, čim ta knjiga nestane iz biblioteke, ne idite, *odjurite do najbliže javne biblioteke ili knjižare i otkrijte šta je to što vaši stariji ne žele da saznate jer je to upravo ono što treba da znate!*

Ne dajte im da vam seru i ne dajte im da vam vode um, jer jednom kad to počne, nikad kraja. Neki od naših najčudenijih vođa zabranjivali su knjige, poput Hitlera, Staljina, Idi Amina. O takvim ljudima treba porazmisliti.

U svakom slučaju, dosta o tim zabranjenim knjigama.

Da vidim, koja mi pitanja najčešće postavljaju.

Odakle vam te vaše ideje? Ne znam stvarno; dolaze.

Kakav je osećaj biti slavan? Nimalo se ne razlikuje od bilo kog drugog, osim kad ste na ovakvim mestima i vidite da svi gledaju u vas, pa vam dođe malo čudno. Jedna od čudnih stvari koja se dešava kad ste slavni jeste da se naučite da uvek zakopčate šlic jer će ljudi da kažu: „Ono je Stiven King, vidi, otkopčan mu šlic!“ A to je uvek dobro zezanje.

Priča o tome kako je kad si slavan jeste slavna priča iz Pitsburga. Ne znam jeste li ovo čuli ili ne, ali daću vam skraćenu verziju.

Prva turneja na koju sam uopšte pošao zbog neke knjige bila je za *Isijavanje*, koje je Dabldej rešio da pogura. I ja odoh na autorsku turneju, što znači da sve radite u gradu koji vam omogući medije. I poslednje što sam obavio bila je banketvečera sa Džulijusom Fajfserom i (Brendanom) Gilom i sa još par pisaca, i neko reče: „E, 'ajde da odemo da se napijemo kad se sve završi,“ što mi je u to vreme zvučalo kao ideja sa jako puno smisla. Jer kad sedite gore na bini, znate da morate da držite govor a dve hiljade ljudi vas gleda kako jedete piletinu i vidi koju viljušku koristite, i to je malo uznemirujuće.

I tako smo otišli u neku tamo kafanu na vrhu planine, koju Pitsburžani zovu Nagib, a ja sam počeo da osećam ono što se učtivo nazima Montezuminom osvetom. I u meni se odvijao pravi zemljotres, pa sam se izvinio i otrčao u muški toalet... fantastično mesto; sve u zlatu, mermeru i tako to. Bio je tu deda-sera od nekih osamsto godina, s ćelavom lobanjom i pulsirajućim venama – znate o čemu govorim

– sa peškirom preko ruke i nekoliko novčića u posudi kako biste videli šta treba da uradite ukoliko ste nepismeni. Jedino što taj ukrašeni WC nije imao bila su vrata na kabinama, ali u tom stanju nije me bilo briga. Situacija je zašla u crveno, pa sam jurnuo unutra i nikad u životu nisam sebe više sažaljevali nego tada.

Bio sam van kuće već nedelju dana, drmala me je nostalgija, a i bilo mi je muka, fizički muka, i mislio sam da stvari ne mogu biti gore sve dok mi nije prišao deda-sera sa srebrnim nalivperom u ruci i rekao: „Zar vi niste Steven King? Moja majka vas je gledala u 'Jutarnjem programu'. Ona obožava sve vaše knjige. Da li biste mi dali autogram za nju?“ I tako sam sedeo s farmerkama oko gležnjeva i davao tom tipu autogram, i baš je bilo zezanje. Eto kako izgleda biti slavan. Ajd' sad, da vidimo...

Da stavim ruku u kutiju pa da vidim ima li dobitnika na Lotou! (King drži pregršt papira sa naškrabanim pitanjima.) Ovo bi trebalo da bude dovoljno do sutra ujutro. (Iz publike: „Srećan rođendan!“) Hvala. Juče sam napunio trideset devet. Kao što Džeri Li kaže: trideset devet mi je, pa grabim sve što mogu. Ne, stvarno: ne smeta mi što mi je trideset devet. Ustanovio sam sledeće: sve to o krizi srednjeg doba je sranje. Tabele osiguravajućih društava vele da svi zakovrnu oko sedamdeset druge – to je prosek – pa ja računam da sam prošao moju krizu srednjeg doba oko trideset šeste a da nisam ni primetio kada se to desilo; prosto je prošlo. Imate tri životna doba: mladost, sredovečnost, starost, u redu? Prema tabelama osiguravajućih društava, sredovečni ste čim napunite trideset pet. Tada bi trebalo da imate svoju sredovečnu krizu. Čim napunite četrdeset osmu, postali ste matori prdež i možete da zaboravite na sve. Ali, dobro...

Ovo prvo pitanje – što, cvo ga, Loto – „Šta mislite o Bogu i šta mislite o Patu Robertsonu?“ A onda još kaže: „PS, Kad će PBS da napravi mini-seriju od *Uporišta*?“ PBS može da bude jedina nada, jer u zvaničnoj TV mreži to je nemoguće izvesti; kraj sveta ne može da vam donese Šarminov toalet-papir; njih to prosto ne zanima. Što se tiče mog mišljenja o Bogu: mislim da je On tamo negde. Važnije je pitanje šta Bog misli o meni. Što se tiče mog mišljenja o kandidovanju Pata Robertsona za predsednika: Luče, bolje da ne znaš. To je kao da me pitaš šta mislim o tome da se Hrist kandiduje za rimskog cara. Mislim da propovedniku nije mesto u politici, kao što mislim da ni političaru nema šta da traži držeći propovedi, i mislim da je osoba koja je to sjajno dokazala Džimi Karter, koji je bar shvatao razliku između cara i Boga, i Boga i cara. Možda on i nije bio toliko veliki predsednik, ali bio je okej.

Evo jednog koje veli: „Šta mislite o Virdžiniji Biču?“ Pa, video sam hotel i dvoranu. Ovo mesto (Paviljon Virdžinija Biča) spolja ima zanimljivu konstrukciju. Izgleda nekako kao gomila ogromnih... je li iko od vas čitao *Uporište*? Izgleda kao nešto što bi

Dubretan je lik manjaka irogan iz Kingovog romana *Uporište* potpalio. Sve te okrugle stvari, jedna uz drugu. Ali, mislim da je Virdžinija Bič sjajna, zato što me je zamolila da dodem ovamo, a to ne radi svako. U stvari, baš ste slatki što ste mene odabrali, i što ste svi sedeli tamo dok sam ja drvio.

Ovo kaže: „Koji je moj omiljeni lik iz stripa?“ Odgovor je Betmen, bez ikakve sumnje, a Spidermen je na drugom mestu, ali ono što me stvarno zaljubljuje jeste G.I. Džoi. (Igračke, olovni vojnici)

Imam procesor reči koji koristim samo kada pravim prepise, ali njegov mozak zove se CPU, a to mu dode kao jedna velika kutija što samo sedi tu, i izgleda pomalo zastrašujuće, tako da joj samo prekrijem vrh G.I. Džoiima koji se bore jedni protiv drugih i ponekad kad imam blokadu zgrnem ih (zvučni efekat borbe) i tako to, a naidu ljudi koje ne poznajete pa vam dode malo neprijatno, i onda samo kažete: „Samo pokušavam da smislim nešto za decu što bi radili kad dođu kući iz škole.“

Ali kad smo već kod mog jučerašnjeg rođendana, moj najmlađi sin kome je devet godina, Oven, zna istinu. On mi je poklonio Doktora Majndbendera. Doktor Majndbender je frajer i po.

„Da li ponekad preplašite sami sebe?“ Odgovor je (pije pivo). Uvek je tu Valijum za siromahe kad se previše preplašite; pakuje se u flaše. Ko će večeras da bude u Srebrnom Metku? E, pa ja sam jedan od tih.

Odgovor je, da, preplašio sam sebe tri puta. Puno puta to vam je osećaj kao da imate buldožer u glavi i znate da ćete preplašiti ljude, ali to nije loše. Osećaj je kao – ne želim da kažem baš kao da ih gazite – ali ja mislim da je dobra knjiga ona kada pisac, bilo živ bilo pokojnik, odjednom posagne sa stranice i zgrabi vas za grlo pa kaže: *Moja si, lutko! Meni pripadaš! Probaj samo da pobegneš! Hoćeš da spremiš večeru za muža? Živa šteta! Hoćeš u krevet? Teži slučaj. Moja si! Pripadaš meni.*

Znate, mislim da je to ono o čemu tu treba da je reč. Treba da odete tamo i sredite ih. Ne treba da petljate unaokolo i budete delikatni ili tako nešto; treba da ih pregazite. Prežive oni to, znate, ali ja sam sebe preplašio tri puta, i jednom je bilo kod knjige iz koje sam vam upravo čitao (*Mizeri*) gde se kasnije dešava nešto izuzetno gadno, i ja sam pri prepisivanju prosto prešao preko tog mesta i shvatio da sam samo odugovlačio jer sam znao da će, kad stignem do sekire i bacača plamena, stvari biti jako gadne, a to nisam želio da pišem.

Ima takođe jedno mesto u knjizi po imeni *Isjavanje* gde taj klinac ulazi u sobu a tamo je mrtva žena u kadi, i on uporno sebi govori kako te stvari nisu tu, i okrene se kad, čoveče, eto nje i dalje tamo. Toliko sam se otkao da nisam mogao da pove-rujem.

Obično vam najgore dođe kada prepisujete i kada shvatite da ponovo treba da se suočite sa celim tim košmarom.

I, pretpostavljam, treći put je verovatno bilo tamo negde pri kraju *Kristine*, kada sam počeo da uviđam koliko će sve to gadno da ispadne, i to mi se baš i nije mnogo dopadalo zato što je čitava stvar počela kao nekakav štos. Bilo je to nalik na „Srećne dane“ koji su poludeli: Dečko dobija kola, dečko gubi kola, dečko nalazi kola. Mislio sam da je to za umreti od smeha, sve dok klinac nije počeo da gazi ljude. Zato što ponekad (priče) izmaknu kontroli i postanu i same nalik na kola: počnu da voze same od sebe i ne ispadnu uvek onako kako mislite da će ispasti.

Odgovoriću na još par ovih, a onda ću tražiti još nekoliko iz publike. Ovde, bre, nema nikakve interakcije. To ne mogu da podnesem. Mislim da mora da postoji nekakav fidbek.

„Koji je prosečan, a koji najveći broj sati koje provodite dnevno u pisanju?“ Pa, da vidimo, u redu, mislim da sam najviše vremena proveo pred pisacom mašinom dok sam radio na *Talismanu*, a to je bila knjiga koju sam napisao sa Piterom Štarubom. I pisao sam ono o domu Sanlajta Gardnera i svim tim stvarima pa sam shvatio da je prošlo sedam časova i da me bubrezi pakleno bole, tako da sam jedva ustao sa stolice. Bilo je to uvrnuto iskustvo, ali to je bilo (sa) procesorom reči od kog sam posle odustao zato što – jeste li ikada gledali onaj film o Džejmsu Bondu (*Tanderbol*) gde se on priključi na mašinu za

vežbanje i ta stvar počne da vežba sa njim do smrti? Takav je i procesor reči; samo skroluje i skroluje i skroluje. Nema kraja.

„Neki od vaših čitalaca mogu da nađu moralnu poruku u mnogim vašim pričama. Da li je to vaša namera, i ako je tako, da li nameravate da vaše priče budu sledeći komplet priča Majke Guske, za generacije koje dolaze?“ Odgovor je, jah, pokušavam da budem moralan koliko god mogu zato što u ovom polju rada hodate po jako finoj liniji. Ima tu suviše eksploatacije. Ima previše tih koljačkih stvari. To vam je poput kasnijih filmova iz serije *Petak trinaesti*. Moj kriterijum je po tom pitanju da više ne dolazite da vidite kako ljudi uspevaju da umaknu; dolazite da vidite ljude kako umiru. I na tom mestu, po meni, vi ste prešli preko linije na teritoriju nemoralnog. Ja sam uvek želio da moji likovi budu živi i uvek sam želio da moji čitaoci zavole likove i da im oni izgledaju dobri i puni nade, i sve tako to, i ja želim da oni prežive.

Dobio sam puno pisama o romanu *Kudžo*, kada je umro mali Ted Trenton. Pa, nisam mislio da će umreti. Nisam nameravao da umre: mislio sam da će preživeti. I tako dobijem pisma koja vele: „O, kućkin sine jedan... mali je umro. Kako si mogao to da uradiš?“ A ja otpišem i kažem: „Ne znam; umro je. Radio sam na tome, i mislio sam da će ona uspeti da ga povraća i oživi, a mali je prosto zakovrn'o. Nisam tu mogao ništa.“ Ali činjenica je, to je moralan kraj, jer deca ne prežive uvek – ponekad deca zaista umru. To je istina: ponekad umru, ponekad se ne mogu spasti.

E, pa onda neka preživi u filmu, jer mislim da bih bio linčovan na stubovima ispred svakog bioskopa u Americi. Takođe, bio sam radoznao da vidim šta će se desiti ako mali preživi zato što sam to oduvek i nameravao da se desi. Ali na nesreću, posle kraja filma, mislim da u kontekstu filmske priče, mali umire od još gornje smrti, jer pošto ga je pas polizao po licu a prethodno ga je ujeo besan šišmiš, siguran sam da je završio s besnilom, tako da nema sumnje da je umro još gornjom smrću. Ali, to je posle završetka.

Imate li još pitanja? Pričaću još malo.

(Pitanje iz publike o *Uporištu* kao filmu.) Nadam se da će se *Uporište* pojaviti kao film. Pričali smo o tome. Dugo vremena već postoji scenario, i mislim da bi to bio predivan film. Meni to ne izgleda baš toliko skupo za snimanje. Na svu sreću, snimljen je film prema „Lešu“, koji je postigao uspeh, *Ostani uz mene*. Možda će se zbog toga stvari izmeniti pa će se otvoriti i neki fondovi. Ne znam. Pravi problem nije novac, već vreme. Film bi verovatno trajao dva sata i petnaest minuta, a onako nepogrešivo vulgaran, Holivud poseduje izraz za vremenski raspon između kraja prikazivanja jednog celovečernjeg filma i početka prikazivanja sledećeg; oni to zovu „rupa za

popunjavanje", i ne dopadaju im se filmovi koji traju duže od dva sata jer je zbog njih teško imati tri večernje predstave, a oni to vole.

Groblje kućnih ljubimaca? Ne znam. Planirano je, preplanirano, pa ponovo planirano... Ljudi iz Holivuda su ljudi; nisu oni kao mi. (Napomena: film je pušten u prikazivanje u aprilu 1989.)

(Pitanje iz publike o *Uporištu*.) Pitao me je za *Uporište*, i za to je li istina ili nije da će se ono ponovo izdati, sa onim izbačenim stranicama. Istina je da je *Uporište* bilo četiri stotine stranica duže nego kada se konačno pojavilo. A razlog što je tih četiri stotine stranica isečeno jeste što je to bila moja poslednja knjiga kod Dabldeja, i želeli su da je objave za 12,95 dolara – sada je 19,95, uzgred, u tvrdom povezu, što samo pokazuje kako deluje inflacija – ali bili su rešeni da ga izdaju za 12,95, i znali su da ih napuštam iz raznoraznih razloga, pa su me pozvali na sastanak gde su rekli: „Ova je knjiga za četiri stotine stranica predugačka. Hoćeš ti da ih izbacuješ, ili mi?“ I tako sam rekao: „Pa, možda bolje ja to da uradim,“ zato što nisam znao šta bi izbacili, pa sam to obavio što sam bolje mogao. Ali bilo je na tim stranicama puno jako dobrih stvari, pa ćemo to izdati negde za dve godine i ponovo umetnuti sve ono što je izbačeno. To je sve jako dobro: dosta materijala je baš super. Sa sve slikama Bernija Rajtsona. Biće to lepa knjiga. Biće tu... sve one gadne stvari koje nikada ranije niste videli.

(Pitanje iz publike o tome koliko ima Stivena Kinga u Bilu Denbrou iz romana *To*.) Ima u određenoj meri, ali kada pisci pišu o sebi, uvek lažu. Ono o čemu se radi kada pisci pišu o sebi – a ja sam to radio par puta – jeste što mislite u sebi, kad vam je već laganje profesija, mislite u sebi: znam šta se dogodilo. Dogodilo se to, to, to i to, ali na kraju i nije baš ispalo mnogo zanimljivo, ali šta da se desilo *ovo*? I tako malo izmenite stvari

Pravi fizički lik Bila Denbroa zasnovan je na Piteru Štraubu. Lik Bila Denbroa je ćelav, a ja, iako mi je trideset i devet, počeo sam da dobijam malo snega na vrhu planine, ali izgleda da baš ne gubim puno kose. Možda po koji kliker, ali kosu ne mnogo... A Piter – ovo je jedan od razloga zbog kojih je Piter mucao, a to je sada savladao – bio je u trećoj godini (kao) lik iz romana *To* udaren kolima i bačen na zid. On i njegov sedmogodišnji brat dobili su dozvolu da odu u tržnicu i kupe sladoled u kornetu. Dok su se vraćali, Pitera su udarila kola koja je vozio pijani vozač, i bacila ga naglavačke na zid od cigala, i tu je njegov stariji brat pokupio njegov kornet, otišao do kuće i rekao: „Piter je mrtav. Bio je dobar brat.“ Ali Piter nije bio mrtav. I ja sam mu pokazao rukopis i (pitao ga da li) smem da to upotrebim. Čudno je, na primer, u „Lešu“, koji je prerađen u taj film *Ostani uz mene*, gotovo svaki incident iz te knjige zaista se desio, ali ja sam sve izokrenuo. Na nekoliko mesta

na telu imam ožiljke od pijavica, a neke od njih i ne bih smeo da pokažem ukoliko ne želim da razbesnim Pata Robertsona. Ako pogledate film, videćete o čemu to pričam.

Ali, izokrenete stvari tako da se uklope u priču, to je sve.

(Iz publike: *Talisman* je dobar. Da li planirate ponovo da sarađujete?) Ne u bliskoj budućnosti. Bilo je to teško. Raditi s nekim drugim je teško, ali isto tako i zabavno. Bila je to dobra priča.

Izgleda da su se nekima uzvrpoljile guze. Evo šta ćemo: još dva pitanja. I želim da kažem kako generalno nemam nekih problema sa potpisivanjem, ali ovo bi bilo kao da dajem prijem sa vinom i sirom za celu Demokratsku stranku. I jednom kad počnete ne možete da prestanete jer možete da zadovoljite nekih četrdesetak ljudi, a tih prvih četrdeset su bolesni kolekcionari koji knjige drže u tim omotima koje ne žele čak ni da pipnete bez rukavica. I na kraju završite sa nekih tri stotine autograma i s rukom koja liči na neko od Džerijeve dece, a svi ostali budu nekako izostavljeni i nisu zbog toga baš zadovoljni.

(Odgovarajući na pitanje iz publike:) Da li sam veliki obožavalac bostonskih Crvenih Sokni? Da li sisari iz porodice medveda ostavljaju izmet u visokom rastinju u šumama? Toliko sam veliki obožavalac bostonskih Crvenih Sokni da jedva čekam na meč za prvenstvo sveta između Crvenih Sokni i Hjustona. A ako budu igrali s onim šmokljanima, Met-sima, biće sve gotovo u četiri utakmice zato što su Metsi toliko mekani, a Hjustonsi su sitna ekipica sastavljena zbrda-zdola.

Opladio sam se s jednim novinskim sportskim komentatorom koji je budalasto izjavio da će ispasti od Dana Zastave, i da, jeo je malo piletine u donjem vešu. Ja sam svoju jeo u fraku. Bio je to jedan od najboljih dana – kako kaže onaj momak u pesmi – jedan od najboljih dana mog života.

KLAJV BARKER O STIVENU KINGU

Svako ko se zanima za žanr horora mora da pokaže izvesno interesovanje i za Kingova dela. Stivi je preoblikovao žanr u tom smislu da ga je učinio pristupačnim čitaocima koji inače nikada ne bi uzeli horor knjigu. To nam je svima otvorilo novo, ogromno tržište. A on je superiorn i pristupačan pripovedač. Stivijeve preporuke su mi pružile ogromnu pomoć. Desilo se, mislim, da sam završio stekavši publiku – mnogo veću publiku nego što sam mislio da ću steći. Stivi je izuzetan, i mislim da je to pomoglo da se probije led. To je pomoglo ljudima da naprave početni rizik i kupe moje knjige. (*Kingova parafraza citata Džona Landaua o Brusu Springstinu: „Video sam budućnost horora, i njeno je ime Klajv Barker“, nalazi se na omotima gotovo svih Barkerovih knjiga.*)

OBJAVLJENE KNJIGE

- 1974**
Keri (Carrie) – Doubleday
- 1975**
'Salemovo ('Salem' Lot) – Doubleday
- 1977**
Gnev (Rage), Bahmanova knjiga – NAL
Isijavanje (The Shining) – Doubleday
- 1978**
Noćna smena (Night Shift) – Doubleday
Uporište (The Stand) – Doubleday
- 1979**
Mrtva zona (The Dead Zone) – Viking
Dugi hod (The Long Walk), Bahmanova k. – NAL
- 1980**
Potpaljivačica (Firestarter) – Viking
- 1981**
Kudžo (Cujo) – Viking
Mrtvački ples (Danse Macabre) – Everest House
Radovi na putu (Roadwork), Bahmanova k. – NAL
- 1982**
Jezovnik (Creepshow) – NAL
Mračni toranj: Revolveraš (The Dark Tower: The Gunslinger) – Donald M. Grant, Publisher
Godišnja doba (Different Seasons) – Viking
Begunac (The Running Man), Bahmanova k. – NAL
- 1983**
Kristina (Christine) – Viking
Ciklus vukodlaka (Cycle of the Werewolf) – Land of Enchantment
Groblje kućnih ljubimaca (Pet Sematary) – Doubleday
- 1984**
Zmajeve oči (The Eyes of the Dragon) Philtrum Press
Talisman (The Talisman) – Viking & G.P. Putnam's Sons
Suvlji (Thinner) Bahmanova knjiga – NAL
- 1985**
Bahmanove knjige (The Bachman Books) – NAL
Posada kostura (Skeleton Crew) – Putnam
- 1986**
To (It) – Viking
- 1987**
Mračni toranj II: Troje (The Dark Tower II: The Drawing of the Three) – Donald M. Grant
Zmajeve oči – Viking
Mizeri (Misery) – Viking (Politika, 1988, skraćeno)
Srebrni metak (Silver Bullet) – NAL
Tominokersi (The Tommyknockers) – Putnam
- 1989**
Tamna strana (The Dark Half) – Viking
Dolanov Kadilak (Dollan's Cadillac) – Lord John Press
Lepi moj poni (My Pretty Pony) – Whitney Museum
- 1990**
Uporište – integralna verzija – Doubleday
Četiri posle ponoći (Four Past Midnight)

FILMOVI, TV EMISIJE

- 1976 *Keri*
 1979 *'Salemovo* (TV mini serija)
 1980 *Isijavanje*
 1982 *Jezovnik*
 1983 *Kristina*
 1983 *Mrtva zona*
 1983 *Kudžo*
 1984 *Mačje oko*
 1984 *Deca kukuruza*
 1984 *Potpaljivačica*
 1985 *Srebrni metak*
 1985 "Bauk" i "Žena u sobi", Dva mini-filma iz zbirke Stivena Kinga „Noćna smena" (video traka)
 1985 "Procesor reči za Bogove" (TV adaptacija)
 1986 "Bakica" (TV adaptacija)
 1986 *Teror mašina*
 1986 *Ostani uz mene*
 1987 *Jezovnik II*
 1987 *Povratak u 'Salemovo*
 1987 "Izvinite, tačan broj" (TV adaptacija)
 1988 *Begunac*
 1989 *Groblje kućnih ljubimaca*
 1990 *Uporište* (u najavi)
 1990 *To* (TV mini serija)

ORIGINALNI FILMSKI I TV SCENARIJI

- Mačje oko*
Jezovnik I
Teror mašina
Groblje kućnih ljubimaca
Srebrni metak
 "Izvinite, tačan broj"

Od svega gore navedenog u redovnoj distribuciji u YU bioskopskoj mreži bili su *Keri*, *Kristina* i *Potpaljivačica* (pod nazivom *Nekontrolisana moć*) dok je na TV-u prikazan *Procesor reči za Bogove*; sve ostalo osim drugih TV adaptacija može se još uvek uz manje ili više truda pronaći u jugoslovenskim videotekama.

IZDANJA NA SRPSKOHRVATSKOM JEZIKU

- Vidovitost*, (Shining), Mladost, Zagreb, 1978
Kristina (skraćeno), Politika, Beograd, 1981
Kudžo, Dečje novine, Gornji Milanovac, 1987
Potpaljivačica, Dečje novine, Gornji Milanovac, 1987
Keri, BIGZ, Beograd, 1988
Mizeri (skraćeno), Politika, Beograd, 1988
Talisman, Dečje novine, Gornji Milanovac, 1989

Priče Stivena Kinga objavljujane su najviše u časopisu *Eureka*, zatim *Alef*, *RS magazin*, a u knjigama, u antologiji *Horor* edicije Znak Sagite.

JESTE LI SPREMNI ZA KOŠMAR?

TESTIRAJTE SEBE:

KOLIKO POZNAJETE SVET STIVENA KINGA

Prva Kingova objavljena priča: „Bio sam tincj-džerski kradljivac grobova“, objavljena u fanovskom izdanju, *Comics Review*.

Prvo što je King od fikcije uspeo da proda: Kratka priča za *Starling Mystery Stories*, za koju je dobio 35 dolara.

Najčudnija nesreća koja se dogodila za vreme čitanja neke Kingove knjige: Dok je jedna devojka kasno uveče čitala za vreme oluje, u krevetu joj je udario grom.

Prvi Kingov avans za knjigu: 2.500 dolara za *Keri*.

Prvi Kingov bestseller u tvrdom povezu: njegov treći roman, *Istjavanje*.

Najskuplja Kingova knjiga: *Lepi moj pont*, knjiga ograničenog tiraža u izdanju Whitney Museum, po ceni od 2.200 dolara po primerku.

Najjedinstvenije povezane Kingove knjige: Ograničeno izdanje *Potpaljivačice* u azbestnom povezu; i ograničeno izdanje *Lepi moj pont* u nerđajućem čeliku.

Najveći ograničeni tiraž: 30.000 primeraka Donald M. Grantovog izdanja *Mračnog tornja II*.

Najveća suma plaćena za neko Kingovo pismo: 440 dolara za pismo Forcstu Akermanu, u kome mu nudi priču za *Slavne monstrume zemlje filma*, koja nije bila prihvaćena za objavljivanje.

Najskuplji holografski rukopis: 6.600 dolara za školsku svesku u kojoj se nalaze rukopis u nastajanju i privatne beleške.

Poslovi koje je King obavljao pre nego što je postao profesionalni pisac 1973: Prema obaveštenju iz NAL-a (New American Library), King je imao pravu karijeru pisca – „kućepazitelj, torbar, sušač i čistač u fabrici, trener bejzbola, pomoćnik u biblioteci, a neko vreme i radnik u automatskoj vešernici.“ King je te poslove nazvao „posranim poslovima“. Njegovo prvo profesionalno zaposlenje bilo je na mestu nastavnika.

Najveći avans za knjige: Još nepotvrđeni ugovor za četiri knjige za blizu 10 miliona dolara. (Prva od te četiri knjige je *Tamna strana*, a druga *Četiri posle ponoći*.)

Najduža Kingova knjiga: *To*

Najgora filmska adaptacija Kinga: *Deca kuku-ruza*

Najbolja filmska adaptacija Kinga: *Keri i Ostant uz mene*

Najskuplji promašaj: Brodvejska izvedba *Keri*

Jedini film koji je King režirao: *Teror mašina* (Maximum Overdrive)

Kingove knjige: 33, uključujući i *Četiri posle ponoći*

Knjige o Kingu: 29 (do kraja 1990)

Ukupan broj vizualnih adaptacija zasnovanih na Kingovim delima: 22 (do kraja 1989)

Broj audiokaseti sa Kingovim delima: 15

Prva knjiga jednog autora o Kingu: *Umetnost tame* Daglasa E. Vintera.

Najtemeljniji kritičar: Majkl R. Kolings, sa sedam knjiga.

Najčešće zanimanje Kingovih likova: pisci i nastavnici.

Najčešća lokacija: Kasl Rok, Mejn.

Jedino neovlašćeno izdanje neke Kingove knjige: *Nebel* (Izmaglica, objavljena u Nemačkoj, ograničeno izdanje od 500 primeraka).

Najbolje njuškanje: Titula pripada Robertu E. Vajnbergu zato što je otkrio i objavio u svom katalogu knjiga da King koristi pseudonim Ričard Bahman, mesecima pre nego što je to zvanično potvrđeno.

Najsmušnija prevara: Da je King autor porno knjige *Ijubavne lekcije*, napisane pod pseudonimom Helen Pursel.

Najneprivlačnija Kingova izdanja u tvrdom povezu: Izdanja Dabldcja.

Najmaštovitije korice: NAL-ova džepna izdanja

Najbolja knjiga o Kingu: *Stiven King: Umetnost tame* Daglasa E. Vintera

Džepna izdanja koja su se proдалa u preko 5 miliona primeraka: *Salemovo*, *Istjavanje*, *Iporište*.

Najveće prvo izdanje nekog Kingovog romana u tvrdom povezu: *Tamna strana*, sa 1,5 miliona primeraka.

JESTE LI SPREMNI ZA „KOŠMAR“?

NOVO! KONAČNO NA SRPSKOHRVATSKOM!
"K O Š M A R" - EDICIJA BISERA MODERNOG HORORA

Džejms Herbert **PREŽIVEO**

Keler je jedini preživeo pad aviona... samo da bi se našao suočen sa nečim mnogo gorim od smrti! Lutke koje govore... živi leševi... užas iz propovedaonice... aveti na lokalnom groblju... sve to u najboljem romanu najpopularnijeg britanskog pisca horora!
Izlazi iz štampe u novembru 1990.

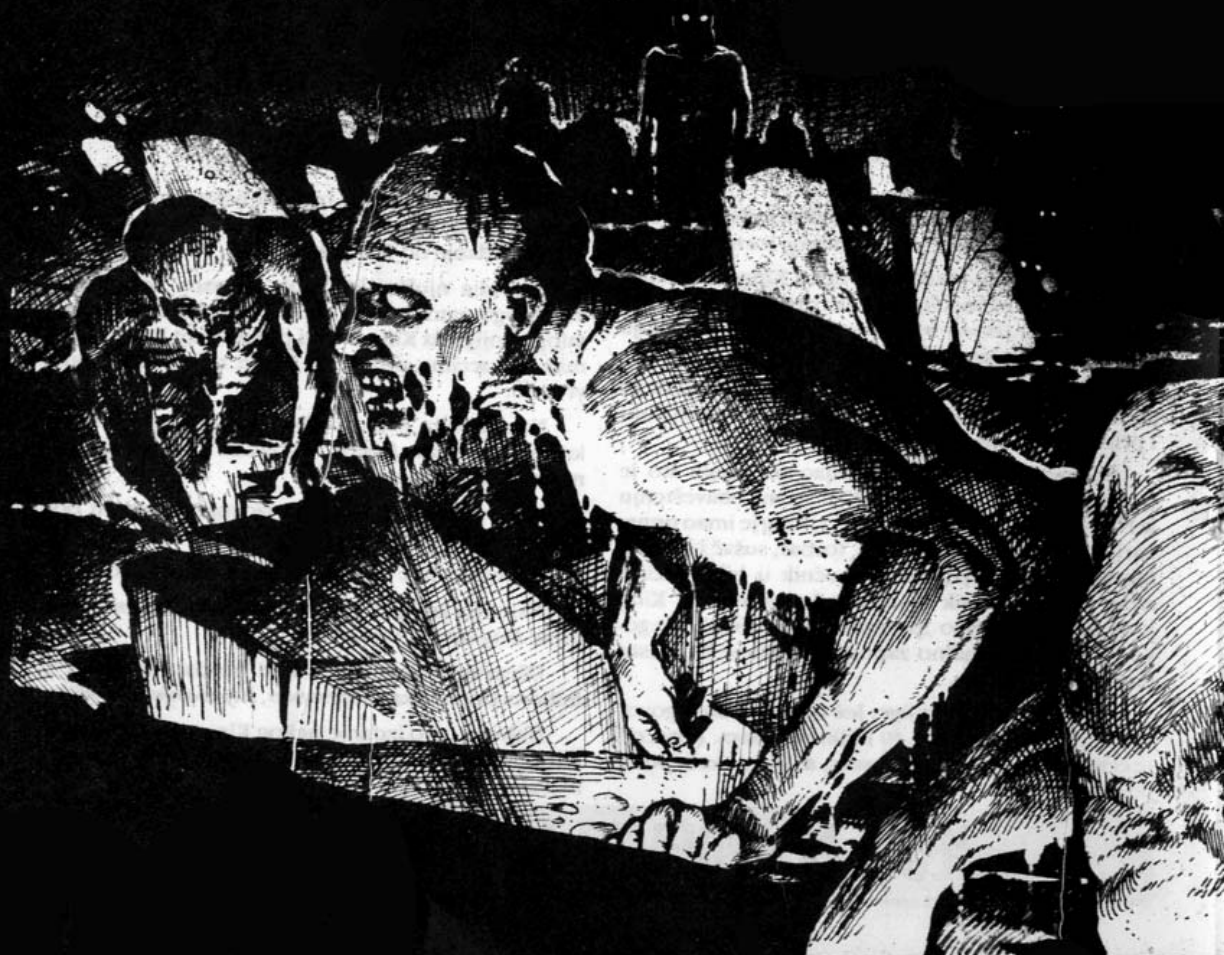
Broširani povez sa zaštitnim omotom u boji, latinica,
16 x 24 cm, obim 176 strana.
Cena: 135 din. u pretplati; 195 din. pouzećem (plus poštarina)

Klajv E **K A E**

Kako izgleda biti monstrum, mr
p. ogonjen i nerazumno uništavan o
nas vodi duboko u nekropolu, me
jedini put vodi ka mitskom utočišt
Kabal. Jedan od najmorbidnijih ika
akcije i neočekivanih obrta, vod
Helrejzera i Knjiga krvi, posl
The Nigh

Broširani povez sa zaštitnim
16 x 24 cm, ob

Cena: 175 din. u pretplati; 235

Barker BAL

stav a opet živ, ranjiv na suncu,
d strane "normalnih" ljudi? Barker
u pripadnike Noćnog soja, odakle
u za njima slične, mestu po imenu
da objavljenih horor romana, pun
en majstorskom rukom autora
užio kao predložak za hit film
ntbreed.

im omotom u boji, latinica,
im 200 strana.
alin. pouzećem (plus poštarina)

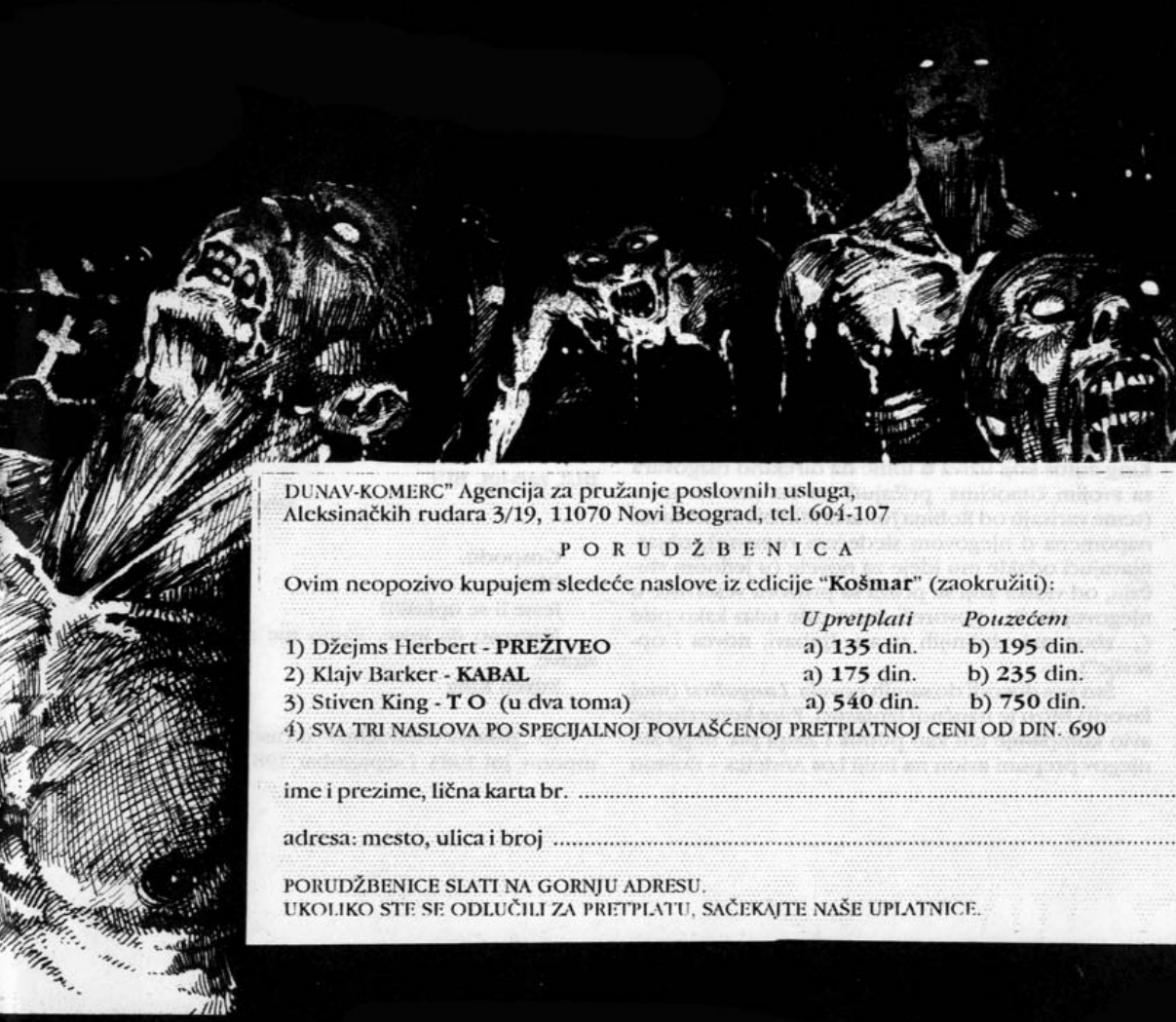
Stiven King T O

1958: sedmoro dece biva suočeno sa nepojmljivim užasom,
i uspeva da pobedi.

1985: užas je ponovo tu, i oni moraju ostaviti sve i vratiti se u svoje
rodno mesto da užas okončaju jednom za svagda...
ili u tom nastojanju poginu.

Zaprepašujuća, briljantna, mračna i zlokobna knjiga. Magnum Opus
najpopularnijeg svetskog pisca horora, remek-delo u kome je objedinio
sve arhetipove žanra i u potpunosti iskazao svoj raskošan
pripovedački talenat.

Broširani povezi u dva toma, sa zaštitnim omotom u boji, latinica,
16 x 24 cm, obim 1000 strana
Cena: 540 din. u pretplati; 750 din. pouzećem (plus poštarina)

DUNAV-KOMERC" Agencija za pružanje poslovnih usluga,
Aleksinačkih rudara 3/19, 11070 Novi Beograd, tel. 604-107

P O R U D Ž B E N I C A

Ovim neopozivo kupujem sledeće naslove iz edicije "Košmar" (zaokružiti):

	<i>U pretplati</i>	<i>Pouzećem</i>
1) Džejms Herbert - PREŽIVEO	a) 135 din.	b) 195 din.
2) Klajv Barker - KABAL	a) 175 din.	b) 235 din.
3) Stiven King - T O (u dva toma)	a) 540 din.	b) 750 din.
4) SVA TRI NASLOVA PO SPECIJALNOJ POVLAŠĆENOJ PRETPLATNOJ CENI OD DIN. 690		

ime i prezime, lična karta br.

adresa: mesto, ulica i broj

PORUDŽBENICE SLATI NA GORNJU ADRESU.

UKOLIKO STE SE ODLUČILI ZA PRETPLATU, SAČEKAJTE NAŠE UPLATNICE.

ČETIRI POSLE PONOĆI

Šta je bolje od novog Kingovog trilera?
Četiri nova Kingova trilera.
– reklamni slogan za „Četiri posle ponoći“

Četiri posle ponoći je pravi zlatni rudnik za obožavaoce Stivena Kinga: četiri sveža i zastrašujuća kratka romana – to jest, kratka za Kinga. Svaki je otprilike dugačak koliko i bilo koji standardni roman misterije. Za članove (Kluba Knjige Meseca) koji tek treba da pročitaju svog prvog Stivena Kinga, ovde su, u jednoj zgodnoj i zavodljivoj zbirci, probni uzorci onoga što je autora načinilo najčitanijim modernim pripovedačem Amerike Amerike.

Kingov genije je u tome što on spaja naše osnovno zadovoljstvo u slušanju dobre priče (zadovoljstvo koje mora da je evoluiralo negde između kroćenja vatre i otkrića točka) sa našim najosnovnijim strahovima (koji su verovatno evoluirali još pre nego što smo i znali šta ćemo s vatrom).

Strahovi kojima se on bavi stvarni su, retki i zapanjujuće svakodnevni. Ovde oni imaju raspon od straha od letenja do dečjeg straha od javne biblioteke, od neočekivane strave skrivene u novoj kamri do isušne očekivane užasa čudovišnog Mister Hajda skrivenog duboko u nama.

Ljudi u pričama Stivena Kinga heroji su zato što se suočavaju sa tim strahovima i – dok oni oko njih uglavnom gadno skončaju – obično trijumfuju nad njima. I u najvećem broju slučajeva, zahvaljujući finoj ruci Stivena Kinga, prođu kroz sve to jako duhovito.

Kingova sopstvena duhovitost može se videti u njegovom časakavom i neformalnom uvodu za Četiri posle ponoći i za svaku od njegovih priča. Kao u sličnim situacijama u prošlosti, pokazalo se da je King autor koji uživa u tome da direktno razgovara sa svojim čitaocima, pričajući im šta ima na umu (teme variraju od Robina Junta iz Milvoki Bruersa do napomene o njegovom sledećem romanu), objašnjavajući odakle mu ideje za novele (u jednom slučaju, od vidika koji se pruža sa prozora večernice u njegovoj kući) i govoreći zašto piše tako kako piše („...zbog najozbiljnijih stvari: ljubavi, novca i opsesije“).

Što nas dovodi do samih novela. *Langolirst* (moj favorit) blizu je naučnoj fantastici. Pilot komercijalne avio kompanije leti kao putnik i zaspi pre nego što njegov prepuni avion na liniji Los Angeles – Boston

uzleti. Kada se probudi, avion leti prema istoku. U njemu je samo deset putnika. Letačke posade nema. A nijedan od zamačenih gradova iznad kojih preleću ne odgovara na njihove radio signale.

U noveli *Tajni prozor*, tajni vrt, King se vraća temi koju je dotakao ranije u *Mizeri* i *Tamnoj strani*: neobičan odnos između autora i njegovih čitalaca, kao i između autora i onoga o čemu piše. Ovoga puta u pitanju je plagiranje, a isto tako i podmetanje požara i ubistvo. (Ne, pogrešio sam kod *Langolirsta*. Ovo je moj favorit.)

Policafti iz biblioteke (najbolji naslov u knjizi) neće Stivenu Kingu dobiti nijednu nagradu Udruženja Američkih Biblioteka. U toj noveli, jedan posrednik pri kupoprodaji nekretnina i jedan od stubova Rotari Kluba otkriva užase – sa sve vampirima – koji ga čekaju kada ne vrati na vreme knjigu u biblioteku.

Sunčani pas je klasična Kingova priča (u stvari, možda je ona moj favorit), o dečaku u pubertetu i njegovom rođendanskom poklonu, kameri „Polaroid“, koja kao da proizvodi samo jednu sliku: psa pobesnelog izgleda koji je sa svakim novim snimkom sve bliži.

U svom uvodu za *Sunčanog psa*, Stiven King piše: „Ja ni nisam dobitnik Nacionalne Književne Nagrade ili Pulicerove Nagrade, ali i te kako sam ozbiljan. Ako ne verujete ništa drugo, verujte ovo: kada vas uzmem za ruku i počnem da pričam, druškanje, verujem u svaku reč koju kažem.“

A tako ćete i vi. Obećavam vam, tako ćete i vi.

(Obim: 800 strana; Cena izdavača: 22,95 US dolara)

DVA PISMA IZDAVAČIMA

Gospodo:

Evo kratkog sadržaja mog novog romana koji ste tražili: Zaplet, zaplet, BU!, zaplet, zaplet, jebačina, BU!, zaplet, BU!

Stiven King

Gospodo:

BU!

Jeste li se uplašili?

Naravno da jeste. Samo me zovite majstorom strave.

Stiven King

(iz „pisma izdavačima“ u časopisu *National Lampoon*, jul 1983. i septembar 1981.)

Ljubomir Damnjanović

KAD DEČACI ODRASTU

Ursula Legvin: TEHANU; Stiven Donaldson: KOB POGLAVARA KLETNIKA
Džin Vulf: SENKA MUČITELJA i KANDŽA POMIRITELJA

Petar Pan se promenio i okrenuo drugi list. Više mu nije dovoljan jedan film i jedna knjiga da se pojavljuje u njima. Sačekao je svoj trenutak i uvukao se u epsku fantastiku. Promenio je, istina, lik i rečnik, ali je zadržao dušu većitog deteta i dalje odbija da odraste stalno vrebajući šansu da ponovo odleti u neku zemlju čuda. Luta kroz mnoge pejzaže i nosi mnogo različitih maski ispod kojih se uvek na kraju pojavi dete koje odbija da odraste.

Jednom je čovečuljak velikih dlakavih stopala izbačen iz svoje tople rupe u nepoznat i strašan svet, okružen je pretnjama sa kojima se bori na svoj naivni i prostodušni dečjački način.

Drugi put ga vidimo kao mišićavog prostodušnog varvarina. Pretvara se da je odrasatao, ali svaki njegov gest ga otkriva. Za njega je sve jedna velika avantura u kojoj se znaju protivnici i kazna koja ih očekuje na kraju igre. Konan se igra odraslog, govori onako kako zamišlja da govore veliki surovi ratnici. Prezire poredak i obaveze.

Njegov svet je svet dečaka koji u dokolici lista knjige iz istorije i u mašti stvara svet u kome se prepliću vekovi i prostori. Rame uz rame su drevni Egipad, Sumer, Carska Rusija, Karibi i njegovi pirati, Japan i samuraji. Milenijumi ništa ne znače i sve se upliće u jedan jedinstveni svet večite avanture.

Kao i svako dete sklon je brzim promenama raspoloženja. Pun je grube naklonosti prema onima koji ga prate u avanturama. Melanholiju smenjuju impulsivni napadi nasilništva i taj mišićavi dečak je u stalnom sukobu sa civilizacijom i njenim stegama. A uvek je negde sakriveno čudovište iz ormana koje vrebata trenutak opuštenosti.

Mnogo je takvih junaka u epskoj fantastici i poput Silvije u jednoj priči Filipa Dika sva raznolikost sveta nestaje i Zemlja postaje dosadno mesto gde postoji samo jedna ličnost u koju se pretvara celokupno čovečanstvo. Petar Pan postaje jedini obrazac junaka i poput kuge se širi preko stranica epske fantastike.

Čitaoci prihvataju igru i prestaju da primećuju da su ugušeni hordama Konana i Frodoa. A onda se jednog dana počne nešto čudno dešavati sa knjigom koju čitaju. Stranice teku i avanture se nižu ali nešto im svejedno smeta. Roman im deluje čudno iako su tu svi elementi na koje su istrenirani. I dalje su ti junaci sa čarobnim mačevima u čudnim i čarobnim

zemljama punih nepoznatih opasnosti ali svejedno nešto nije kako treba. A onda im u jednom trenutku postaje jasno.

Problem su likovi, ponašaju se neobično. Opreznosti su i više nema dečije radoznalosti koja ih tera u nepoznato. Zabrinuti su za svoju sudbinu i pažljivo mere svaki korak koji načine prema nepoznatom. Teško ih je uveriti da su baš oni neophodni za rizičnu avanturu koja je pred njima. Sa setom se sećaju prošlih vremena o kojima pripovedaju, ponekad kriju istinu i ne može im se sasvim verovati. Gube svoje moći i u potrazi su ne za novim avanturama već za mirom i tišinom doma. Bune se što su u situaciji nad kojom nemaju kontrolu. I ono najgore, sumnjaju u postojanje sveta u kome su se obreli. Više nije dovoljno da samo slegnu ramenima i da zaključuju da više nisu u Kanzasu, potreno je mnogo više da uopšte poveruju u mogućnost sveta u koji su dospeli.

Petar Pan je izgubio neke bitke i morao je porasti i suočiti se sa problemima odraslih. Čitaoci se dele u dva nepomirljiva tabora. Jedni odahnu s olakšanjem i krenu u avanturu sa tim novim sojem junaka a drugi besno šiste o izdaji pisca koji se usudio da razori dečiji svet večite igre u kome očekuju sklonište od stvarnog sveta oko sebe.

Igra slučaj. Naši čitaoci su došli u priliku da budu zasuti takvim novim sojem likova. Ne samo da su u prilici da ih upoznaju, već je i količina koja ih čeka zavidna. Biblioteka Polaris upustila se u zamašni poduhvat izdavanja *Letopisi Tomasa Kovenanta*, *Nevernika* i *Knjige Novog Sunca*. Trenutno te dve serije romana čine dvanaest obimnih knjiga i valjda će izdavač istrajati i neće stati na pola puta kao što su raniji izdavači odustali od Elrika od Melinbonea i Houkmuna koji su i bili prvi primerici epske fantastike u kojoj se odrasli junaci i ponašaju kao odrasle ličnosti. Ali od tih knjiga nas dele vrem i tiraži, te je i kod nas Petar Pan preobučen u Frodoa i Konana postavio standarde koji su izazivali antipatiju prema svemu onome što odudara od šablona.

Slabašno su se borili i junaci Barkerovog romana iznakaženi prevodom u kome je vihor pretvaran u maloletnog čistača ulica. Ged je u trilogiji o Zemljomoru samo potvrdio vladavinu većitog deteta. I retki pokušaji pisanja epske fantastike bili su pod senkom vladavine većitog deteta.

Ged se posle osamnaest godina vratio nudeći kompromis. *Najdalja obala* je ostavila umornog i ispražnjenog Geda da ga zmaj odnese u legendu. Ali zmaj ga dovodi na ostrvo Gont gde on više nije centralni lik. Ged je svoje odrastanje odradio u trilogiji i Legvinova se gotovo nerado bavi Gedom i njegovom prijateljicom iz mladosti Tenar koja je kao i Ged odradila svoje obaveze prema potomstvu i sada je samo nužna spona koja ovu knjigu treba da poveže sa prethodnim.

Petar Pan se ovde pojavljuje kao izmučeno i una-kaženo dete koje štite Tenar i Ged od svih onih koji joj žele zlo. Njih dvoje su joj neophodna zaštita dok ne ojača dovoljno da može da odleti u daleke krajeve gde još vladaju magija i zmajevi.

U podnaslovu stoji da je to poslednja knjiga o Zemljomoru, ali posle čitanja ostaje sumnja da je to baš sasvim istina. Priča o Gedu i Tenar se stvarno završava ali je to i početak priče o Tehanu koja treba da preuzme mesto koje je Ged imao u trilogiji. Legvinova ne razara do kraja uspešnu formulu da priča o stvaranju i početku lika koji će postati cenat svog sveta. Pomalja se žena čarobnjak sa velikim zadacima u nekoj dalekoj budućnosti. Ali Legvinova i pored svega ipak priča o odraslim ljudima zabrinutim za sudbinu malog deteta. A dete jasno pokazuje da je upravo ono većito dete u potrazi za avanturom:

„Ja sam ga pozvala“, uzvratilo dete. „Nisam znala šta da radim, Segeoje.“

I dalje je gledala zmaja, govorila je jezikom zmajeva, upotrebljavala je reči Svaranja.

„Dobro si učinila dete“, reče Zamj. „Dugo sam te tražio.“

„Hoćemo li sada tamo poći?“ upita dete

„Tamo gde su ostali, na drugom vetru?“

„Da li bi ostavila ove?“

„Ne“, odvratio dete. „Zar ne mogu i oni poći?“

„Oni ne mogu poći. Njihov život je ovde.“

„Ostaću sa njima“, reče ona, na trenutak zadržavši vazduh.

Kalesin se okrenu u stranu da bi nesmetano ispustio onaj gromki, vatreni mlaz smeđa, zadovoljstva, oduševljenja ili besa... „Ha!“ Zatim je ponovo pogledao dete: „Dobro je. Ovde imaš još posla.“

„Znam“, odgovorio dete.

„Vратиću se po tebe“, obeća Kalesin, „kad dođe vreme.“ A Gedu i Tenar reče: „Dajem vam moje dete, kao što ćete mi vi dati svoje.“

Ged i Tenar koji nisu uspeali ostati deca postaju čuvari deteta koje će jednog dana odleteti sa zmajevima. Da li je Legvinova iskoristila Geda da još jednom ispriča priču o odrastanju u kome za razliku od Geda Tehanu neće na kraju postati odrasla već će odleteti u zemlju magije i zmajeva, ili je iza priče o Tehanu proturila priču o tome šta se dešava kada deca odrastu i kad magija nestane. Tehanu na kraju knjige ostaje da čeka dan kada će zmaj doći, a Tenar ima sasvim druge brige:

Moraće ponovo da zasade Ogionovu baštu i to smesta, ako žele da ovog leta imaju bar nešto vlastitog povrća. Pomislila je na leje pasulja i miris njegovih cvetova. Setila

se malog prozora koji je gledao na zapad. „Mislim da bismo tamo mogli živeti“, reče.

Legvinova ne dozvoljava da odrasli krenu u avanturu. Ona je rezervisana za većitu decu i od odraslih junaka se oprašta puštajući ih da se u miru brinu za svoje lejce i prozore stare kuće. Avantura se može nastaviti samo sa novom decom pred kojom je svet magije i zmajeva.

Nema mesta za magiju kod onih koji se bave lejama i prozorima kuće. Ona je utočište onih koji rastu ali i za njih samo do trena dok ne odrastu, a tada ona za njih postaje nešto daleko i nepotrebno.

Zemljomorje se cepa na dva sveta, u jednom je magija varljivi i daleki odraz nečega što je moglo postati i čega se akteri u jednom momentu života svesno odriču. Magija je tek pogled na svet. Tom svetu se priklanjaju Ged i Tenaru. A za Tehanu je magija realnost i budućnost koju je svesno odložila za neko vreme da ne bi povredila one koje voli, još jednom se dete žrtvuje.

Radnja se zadržava na ostrvu Gont, tragovi ostataka sveta su retki. poneki brod donosi vesti i ljude iz dalekih krajeva, Gont je krajnje realističan, verovatno i suviše realističan za one koji vole široke poteze u kojima je sve veliko. Gde se velike pustinje prostiru do neba, a gore izižu u nedogled. Tek dolazak zmaja podseća čitaoca da je to još uvek svet kroz koji nas je proveo Ged u prethodnim knjigama. Legvinova je potisnula sve neumerenosti u opisima kojim su skloni pisci epske fantastike. U tome se i najviše udaljila od šablona epske fantastike, uvela je u nju običnost. Petar Pan je preživio, ali je ostao bez tako mu drage pozornice za svoje ludorije. Istovremeno je morao istrpeti da tokom cele knjige bude okružen odraslim likovima sa svim njihovim prednostima i manama. I pozitivni i negativni likovi se ponašaju kao odrasli ljudi.

DOLAZAK NEVERNIKA

Velike pustinje koje smenjuju velike i guste šume kao i ponosne i surove planine našli su svoje utočište u romanima Stivena Donaldsona. Njegova Domaja je zbir svih onih pejzaža koje poznajemo još od Tolкина. Nimalo se ne odvajaju od svojih prethodnika po tom pitanju i na početku knjige smo u stalnom strahu da odnekud ne bane Frodo. Idealna pozornica za većitu decu na svu sreću ostaje bez njih. Donaldson u nju baca junaka koji se i noga i rukama upire da ne prizna stvarnost sveta u kome se obreo. On definitivno nije Dotori koja će veselo da odskakuće u susret avanturama.

Donaldson je svojim Tomasom Kovenantom suvereno zavladao krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih godina. *Letopisi Tomasa Kovenanta*, *Nevernika* proglašene su za najbolju knjigu od strane British Fantasy Society, a Donaldson je usput dobio i Kembelovu nagradu kao najbolji novi pisac.

Rođen je 1947. u Ohaju gde provodi prve tri godine. Do šesnaeste živi u Indiji, otac mu se bavi ortopedskom hirurgijom boreći se protiv lepre. Tu je verovatno i zameta lika Tomasa Kovenanta. I sam završava medicinu ali posle par godina napušta bol-

nicu i posvećuje se pisanju. Stvara lik koji posle hordi rasposamljenih adolescenata deluje kao melem umornim čitaocima. Donaldson na velika vrata uvodi odrasli lik u epsku fantastiku.

Tomas Kovenant je sve ono što čini američki san. Uspešan pisac sa ženom i domom. Ali u taj mirni uređeni svet uvlači se infekcija koja taj svet razara u paramparčad. Lekari mu amputiraju dva prsta, uspevaju da mu obuzdaju bolest ali Tomas mora da se posveti svakodnevnom intenzivnim pregledima tela u potrazi za ogrebotinama i modricama koje bi omogućile da se bolest raširi. Žena ga napušta. Gradić u kome živi podvrgava ga potpunij izolaciji. Odbačen je od svih i postaje ogorčeni usamljenik okrenut sebi.

Svi ostali su neprijatelji koji odbijaju i da priznaju njegovo postojanje. Kad sve to postaje previše, Tomas odlučuje da ih podseti da još uvek postoji. Silazi u grad gde sreće čudnog prosjaka. Pada ispred policijskih kola i tone u mrak. Budi se u Domaji. Kletnik mu saopštava podrugljivu poruku gospodarima zemlje. naređuje mu da im preda poruku. Sreće devojk koja ga odvodi do doma gde se prema njemu ponašaju kao da je on legendarni heroj Berek koji se vratio da spaše Domaju od Kletnika. Tu saznaje da mu je prsten od belog zlata, jedini trag nekadašnjeg braka, ovde talisman velike moći.

Ali Tomas nije dečak koji prihvata sve zdravo za gotovo, odbija da prihvati postojanje Domaje. Uveren je da je to halucinacija i da on u stvarnosti leži na pločniku i verovatno umire. To uverenje još više mu učvršćuje činjenica da se njegova bolest gubi. Tomas ponovo može da oseća, nervi se čudom regenerišu a stanovnici su više nego spremni da se druže sa njim. Više nema bolesti i izolacije ali ostaje Tomas navikao na ignorisanje i bolest. Sve je suviše lepo i on ne može da poveruje u takvu stvarnost. Ljudi smatraju da je njemu namenjena centralna uloga u borbi koja sledi.

Tomas ne oseća nikakvu obavezu prema stanovnicima Domaje, zbog čega dobija nadimak Nevernik, ali je ipak uvučen u avanturu koju bi on najradije da izbegne. Malo je dokaza realnosti tog sveta i uglavnom je nevoljni posmatrač borbe oko sebe. Mnogo će strana proći dok on ne promeni mišljenje. Dobročudni i za akciju uvek spreman Petar Pan je definitivno nestao.

Izašla je tek prva od šest knjiga, mada postoji i sedma, *Gilden-Fire*, koja je u stvari deo druge knjige žrtvovan svojevremeno zbog zahteva urednika da se roman skрати na 350 strana. Taj deo romana je i jedini u prvoj trilogiji koji nije deo Tomasovog iskustva i čitaocu Tomasova dilema o stvarnosti sveta postaje izlišna. Roman je inače objavljen u trenutku kada pisanje trilogije još nije bila obaveza za tvorce epske fantastike. Sada su pisci dovedeni u situaciju da kada nude rukopis izdavaču, moraju skoro obavezno da imaju napisane ili planirane ostatke romana. koliko primеćujem, našim piscima se još niko nije obratio sa takvim zahtevima.

Bilo kako bilo, Donaldson je uspeo nekako skratiti trilogiju na 1100 strana, ali je u sledećim knjigama dao sebi oduška. Nastavak letopisa je u stvari

jedan jedini roman podeljen u tri knjige. Po nekim vestima, najavljuje se i treći deo letopisa, ali sudbina Tomasa Kovenanta u šestoj knjizi izgleda prilično konačna, tako da je nejasno kakav bi to nastavak mogao biti.

U drugom delu letopisa Donaldson značajno menja pozornicu radnje. Tolkinovski milje je nemilosrdno razoren i njega smenjuje daleko pogubniji i nemilosrdniji svet. Scenografija romana prestaje biti puki holivudski dekor i postaje sastavni deo radnje koji u dobroj meri i oblikuje likove. I sam Tomas je dosta promenjen, neki zidovi su srušeni i on je spreman da učestvuje i pomogne. Sa sobom dovlači još jedan lik iz našeg sveta. Ali je sada upravo ta spremnost da pomogne glavni adut Kletnika u pokušaju da uništi Domaju. Saznajemo i razlog Kletnika zbog koga on žarko želi da uništi taj svet i, verujte mi, sasvim razumem tipa.

Kob poglavlara Kletnika je sam početak Tomasove avanture. Poput likova iz ranih Habardovih priča, povratak u realan svet još ga više učvršćuje u veri da je sve što mu se desilo samo surova igra mašte. Na početku druge knjige vidimo ga kako nemotno šeta po sobi, pokušavajući da ono što mu se desilo svede u racionalne okvire. prolazi par nedelja u kojima propušta da svakodnevno pregleda telo u potrazi za ogrebotinama i modricama koje bi raširile bolest. Muka mu je i od same ideje da je i za tren mogao poverovati da se našao u svetu u kome je nestalo njegove bolesti. Ali oklopi običnosti i samo-sažaljenja pokazuju i prve pukotine i Tomas se zatiče kako razmišlja o nedovršenoj avanturi u Domaji. Svestan je da je koliko je pomogao gospodarima zemlje da je istovremeno učinio upravo ono što je Kletnik i želeo. napetost raste i Tomas ponovo kreće među sugrađane, verovatno negde duboko u sebi priželjkujući da se ponovo vrati u Domaju.

Tomas je i dalje Nevernik i srčani petar Pan i dalje nema šanse da zavlada. On i dalje odbija da bude junak i dalje nije u stanju da se aktivno uključi u veliku avanturu ali pokazuje nagoveštaje spremnosti i to je sve što nudi ljubiteljima avantura srčanih plemenitih dečaka. Tomas bi možda i mogao da se nosi sa jednim svetom, ali njemu su na pleća natovarena dva. Jedan nastoji da ga svim silama izbaci iz sebe i ne traži apsolutno ništa od njega, sem možda da nestane i više se nikad ne pojavi. Drugi pak traži i previše od njega. Domaja ga želi celog, želi da ga apsorbuje i da Tomas postane deo nje. On, međutim, nije spreman ni na jedno od to dvoje i onda se neko nađe da reži da je Kovenant plačipika.

Sve će biti jasnije kada se dođe do kraja letopisa, ali znajući naše čitaoce, nisam siguran u njihovou spremnost da toliko čekaju. Oni su izgleda dosta lenji po tom pitanju i žele da posle par stranica sve bude jasno i da mogu odmah da zavole junaka knjige. Nisu previše spremni na pokušaje da pročitaju nešto što nije baš onako kako žele i kako misle da treba da izgleda roman epske ili naučne fantastike. Setite se romana *Sudar* Balarda, pola ljudi koje znam vrištali su da to nije Sf i ništa ih nije moglo razuveriti.

Poslednjih par godina očajnički nastojim da ubedim jednu poznanicu da uzme da čita nešto drugo osim Asimova i Klarka. Nije sigurna da bi joj se svidelo jer ne zna šta može da očekuje. Reizdanja Asimova je naravno uzela iako ih ima iz starih edicija. Objasnila je to time da su sada u boljem povezu.

Poznanik mi uzima samo naučnu fantastiku i trenutno je na rubu očaja, ne zna gde spadaju Vulfove knjige *Senka mučitelja* i *Kandža pomiritelja*. Već mesec dana se premišlja da li da ih uzme ili ne. Druga osoba pak doživljava napade besa jer je Tomas Kovenant odrastao i uporno kuka kako to stvaranje nije ni koleno malog srčanog i plemenitog Frodoa. Kako ne može da mu bude ni leva cipela. I sad izdavači treba svima njima da ugrade da bi opstali, mada koliko vidim najmanje im ugađaju oni čija je egzistencija najugroženija izdavanjem knjiga koje su daleko bolje od većine SF izdavaštva kod nas ali nečim odudaraju od standarda i koje su krem prošlih decenija. Ali naši čitaoci daleko više veruju novim nečitljivim pisanijama Asimova ili knjigama koje sa Klarkom imaju utoliko veze što ih je možda i pročitao a možda i nije ali je svejedno priložio svoj potpis. Kako bi prošli Donaldson i Vulf da slučajno sada pišu ko gore navedeni trgovci svojim imenima?

Nadam se da će čitaoci ipak pokazati dovoljno strpljenja u prvom susretu sa Domajom u kojoj nema Frodoa i Konana, da će prihvatiti da junaci mogu da sumnjaju u svet u koji su protiv svoje volje gurnuti i da smeju da smatraju da svaka borba nije nužno i njihova borba, da je poželjnija monotonija svakodnevice od velikog prostranstva avanture i da se iz avanture ne izlazi uvek kao popednik i nepoverđen. Da je ulog ponekad mnogo veći no što je nesretni sumnjajući junak spreman da plati.

Edicija Polaris je sklona prema velikim serijama i nakon Klarka, Asimova i Herberta, sada je izbor, na svu sreću, pao na *Knjigu Novog Sunca* Džina Vulfa. Jedan od najboljih stilista američke naučne fantastike, Vulf je ovog puta uspeo da nadmaši i sopstvene visoke standarde. Stvorio je kompleksnu i elegantno napisanu sagu o čoveku daleke budućnosti. Stvorio je čudesan lik Severiana mučitelja i njegov umorni svet.

Operacija Ares, prvi Vulfov roman pokazao je sposobnost pisca da sa samo nekoliko scena stvori atmosferu koja je daleko od standarda. To je postalo očiglednije u zbirci *Ostrvo doktora Smrti* i druge priče a u tri povezane novele koje tvore *Petu glavu Kerbera* pokušao je da pomeri mesto pripovedača i da mu da novu ulogu unošeći ujedno mnoštvo tema koje se uspešno uklapaju u skladnu celinu. Ono što bi drugi pisci razbili u nekoliko različitih romana ili priča, Vulf smešta pod isti krov. Kloniranje, antropologija, razne tehnologije, integracija vanzemaljske kulture u zemaljsku... sve su to teme kojima se Vulf bavi istovremeno. Da bi ih sve objedinio nije mu bio dovoljan samo jedan žanr i spaja epsku i naučnu fantastiku u jednu neraskidivu celinu. Stvara delo koje postavlja nove standarde za sve one koji žele da se upuste u stvaranje svojih svetova.

DŽIN VOLF KANDŽA POMIRITELJA

druga knjiga u seriji »knjiga novog sunca«

Vulf SF čituncima podvaljuje i u svet daleke budućnosti unosi atmosferu epske fantastike i ne staje na tome već dodaje atmosferu gotskog romana i to sve uvija u stil pisanja avanturističkih romana osamnaestog veka. Njegov pripovedač ima stil pripovedanja upravo takvih junaka poput Gullivera i Toma Džonsa gde često moramo gledati preko njihovih ramena i nastojati da razdvojimo objektivno od njihovih često subjektivnih komentara. Nema objektivnog pripovedača. Severian se trudi da sebe predstavi u najboljem svetlu i da nam da što više svojih ličnih pogleda na temu kojom se bavi. On nije objektiv i neutralan posmatrač već učesnik koji sa distance posmatra svoje nekadašnje avanture.

Vulf nam oslikava Urt – Zemlju daleke budućnosti, prošli su milioni godina i mnogo je toga prošlo Zemlju koja je umorna i senilna. Vulf odaje diskretnu počast Džeku Vansu i knjigama o umirućoj Zemlji. Autor koji je kod nas gotovo potpuno zanemaren je majstor stvaranja interesantnih pozornica za svoje romane i jedan je od retkih koji će vas uvek ostaviti zadovoljnim.

Severian nam pripoveda o sebi i svom svetu u trenutku kada je postao njegov vladar. *Senka mučitelja* je prva knjiga njegovih sećanja i počinje sa detinjstvom i šegrtovanjem u profesiji koja bi nam teško mogla izazvati simpatije za glavnog junaka. On je odan svojoj profesiji i često zna da nas sa setom i uživanjem otkriva tajne zanata i reagovanje njegovih klijenata. On je mučitelj i dželat koji je u svom dobu često i jedini znak daleke vlasti i uređenja koje pred-

STIVEN DONALDSON KOB POGLAVARA KLETNIKA

prva knjiga u seriji
„letopisi tomasa kovenanta, nevernika“

stavlja. Svojim putovanjima polagano nam, delić po delić otkriva ogromnu pozornicu svog sveta. Ali svako otkrivanje jedne od tajni Severian nam odgovara postavljanjem još nekoliko zagonetki tako da je teško verovati da će nam i na kraju otkriti sve tajne za koje ni on očigledno nema sve odgovore. Ali ima ih dovoljno da nas provocira i mami da ga čitamo i dalje. I na kraju svake knjige objasni nam koliko je tek malo otkrio svog sveta. Na kraju prve će reći da nas je proveo tek od kapije do kapije grada, na kraju druge da nas je doveo od grada do grada.

Scena definitivno više nije puki dekor za avanturu koja eto mora da se negde dešava, to je kod Vulfa kompleksna tvorevina na kojoj su jasno vidljivi prošli milenijumi i tragovi vanzemaljskih civilizacija sa kojima je čovečanstvo došlo u dodir. Svet se prepušta iščekivanju preporoda i živi u svojim legendama, ratovima, zločinima, ljubavima... Magija je drugo ime za nauku i učesnike ne zanima mnogo priroda njihovih suparnika ili saveznika.

Vulf definitivno proteruje Petra Pana i njegove klonove. Čak i Severianovi mladalački postupci propušteni su kroz prizmu odraslog pripovedača. I tada je to iskusni i lukavi vladar koji otkriva koliko smatra da je potrebno. U avanturu kreće zbog osećaja dužnosti prema profesiji i ljudima sa kojima je u savezu. Vulf pokušava da lik što je više moguće odvoji od naših shvatanja i pogleda na svet. Njegove ideje o dobru i zlu, pristojnosti, interesantnosti... ponekad

su u sukobu sa našim shvatanjem tih pojmova. Stil je pun zamki, želi da nam ispriča priču o sebi i svom svetu i želi da ga sasušamo do kraja i stalno nam podmeće mamce u želji da nastavimo da ga slušamo.

Prekida tok pripovedanja da bi nam dao svoje poglede na mutirane vukove, došljake iz svemira, pravu prirodu magije, društveno uređenje sveta, političku situaciju. Unosi arhaizme koje retko objašnjava i uz njihovu pomoć gradi atmosferu drevnosti sveta u kome živi.

Vulf se maksimalno trudi da nam se njegovi likovi uvuku pod kožu i da strepimo za njihovu sudbinu. Ono što oni preživljavaju nije igra posle koje deca pakuje igračke i vrte se kućama. Od pet knjiga, kod nas su izašle dve i mislim da je potrebno da požurite i obezbedite se. Vulf je suvereno zavladao svojom sagom i proterao Frodoa i Konana. Bilo je lepo i prijatno pratiti avanture malih i srčanih hobita, ali vreme je da oni odrastu i da se suoče sa pravim problemima. Ne odbacujte Tomasa Kovenanta, Severiana i njima slične samo zato što ono što se njima dešava ne odgovara dobroдушnim begovima iz stvarnosti koje ste do sada imali prilike da čitate. Oni imaju mnogo toga da ponude, mnogo više od bleđih kopija Konana i Frodoa. Možda se onda neki sete da su nam ostali dužni za sudbinu Elrika od Melinbonea i Večitog Junaka kojeg je on tek jedna od faza i likova.

NAJSTARIJA DOMAĆA PRIVATNA IZDAVAČKA KUĆA IMA ZADOVOLJSTVO DA VAS
POZOVE DA U PRETPLATI OBEZBEDITE SVOJ PRIMERAK NEKOG OD VELIKIH
HITOVA IZ NAŠE TRI ATRAKTIVNE EDICIJE.

POLARIS

Edicija naučne fantastike POLARIS

1. Isak Asimov, ČELIČNE PEĆINE

Proslavljeni roman velikog maga američke i svetske SF scene u kome se prvi put sreću dvojica njegovih znamenitih junaka: detektiv Elija Bejli i robot Denil Olivav – tandem koji će se kasnije javiti u nizu sjajnih ostvarenja što tvore jedinstvenu megaseriju ROBOTI-CARSTVO-ZADUŽBINA...

(latinica, meki povez, strana 174, cena 135 dinara)

2. Isak Asimov, GOLO SUNCE

Druga pustolovina tandema Elija Bejli-R. Denil Olivav. Ovoga puta Zemljanin i robot nalaze se pred krajnje dramatičnim i zamršenim zadatkom – moraju da odgonetnu tajanstveno ubistvo na jednom svetu gde je zločin naprosto nepojmljiv. Posredi je Solarija, planeta moćnih i dugovečnih Svemiraca, koji su – bar je tako izgledalo – nadrasli sve primitivne porive svojih dalekih zemaljskih predaka...

(latinica, meki povez, strana 176, cena 135 dinara)

3. Isak Asimov, KRAJ VEČNOSTI

Jedini Asimovljev hronomocijski roman koji priča uzbuđujuću storiju o matici nadvremena i svemoćnim Večnicima što ravnodušno uplivaju na "obične" vremenske tokove. No, njihove moćne proračune beznačajno će pomrsiti ljubavna veza čiji akteri potiču iz međusobno veoma udaljenih razdoblja...

(latnica, meki povez, strana 180, cena 135 dinara)

4. Džin Volf, SENKA MUČITELJA

Prvi deo u petodelnoj seriji Knjiga novog sunca velikog majstora američke naučnofantastične scene Džina Volfa. Prema jednodušnom sudu kritike i čitalaca, posredi je najzbuđljivije SF štivo koje se pojavilo u osamdesetih godinama – ciklus koji predstavlja jednog ravnoljanog sledbenika znamenite Dine Frenka Herberta iz prethodne decenije...

(latinica, meki povez, strana 240, cena 180 dinara)

5. Džin Volf, KANDŽA POMIRITELJA

Drugi deo u seriji Knjiga novog sunca. Čarolija jednog sveta daleke budućnosti, ogrezlog u medijevalnu at-

mosferu dalekih zemaljskih predaka, sa moćnim i tajanstvenim poglavarom Autarhom, neodoljivo deluje na čitaoca koji gotovo bez daha prati pustolovine glavnog junaka, bivšeg pripadnika kaste mučitelja, koji se, vođen tajanstvenom svrhom, vrtoglavo uspinje pirami dom moći... Preostala tri dela serije biće objavljena uskoro.

(latinica, meki povez, strana 240, cena 180 dinara)

6. Artur Klark, PAD MESEČEVE PRAŠINE

Poslednji kod nas još neprevedeni "svemirski" roman velikog maga britanske i svetske naučne fantastike. Klark nadasve uzbuđljivo priča o grozničavim nastojanjima da se iz lunarnih bezdana izbavi turistička lađa "Selena", puna bezazlenih putnika, koje Mesec neumorno suočava sa novim iznenađenjima...

(latinica, meki povez, strana 240, cena 180 dinara)

Edicija epske fantastike RUNE

7. Klajv Barker, UTKANI SVET

Najznačajnije ostvarenje novog velikog majstora fantastične proze, za koje je znameniti Stiven King izjavio: "Video sam budućnost horora!" Barker gradi viziju čudnog paralelnog sveta utkanog u šaru jednog čilima, u koji uzmak pred iskonskim zlom nalaze ne samo njegovi domorodački žitelji, nego i jedan čovek iznenađeno suočen sa posebnom emanacijom tog istog zla. Filmska prava za Utkani svet nedavno su prodana za rekordno visoku svotu...

(latinica, tvrdi povez, strana 480, cena 200 dinara)

8. Ketrin Nevil, OSMICA

Jedan od velikih ovogodišnjih hitova američke fantastične scene već se nalazi pred našim čitaocima. Nevilova priča o grozničavom traganju mnogih velikih imena istorije za tajanstvenom monglanskom šahovskom garniturom koja vlasniku pruža najveći od svih darova – večni život. Sasvim neočekivano, učesnik ove potrage postaje jedna mlada Njujorčanka, stručnjak za kompjutere, za koju se ispostavlja da je, možda, ključna figura garniture, "crna kraljica"...

(latinica, tvrdi povez, strana 492, cena 200 dinara)

9. Stiven Donaldson, KOB

POGLAVARA KLETNICA

Prvi deo u proslavljenom šestotomnom ciklusu "Letopisi Tomasa Kovenanta, nevernika". Kritika je Donaldsona jednodušno proglasila jedinim Tolkinovim legitimnim nastavljacem, a čitaoci su do kulturnih razmera uzdigli njegovu čudesnu sagu o jednom paralelnom svetu, poprištu iskonske borbe Dobra i Zla, u koji neočekivano dospeva jedan beznadežni zemaljski gubavac, da bi tu postao glavna uzdanica čestitih žitelja pred nadirućim legijama mraka... Preostalih pet delova serije biće objavljeno do kraja 1991.

(latinica, meki povez, strana 352, cena 180 dinara)

10. Ursula Legvin, TEHANU

Završni segment proslavljene Trilogije o Zemljomoru danas neosporno najvećeg živog majstora epske i naučne fantastike, Ursule Legvin. Ovaj roman, koji se upravo pojavio i pred čitaocima na izvorniku, u SAD, vraća nas u čudesan ambijent Zemljomora, pričajući jednu samostalnu epizodu iz njegove povesti, čiji je protagonista obogaljena devojčica Tehanu, u čijim rukama, međutim, počiva ključ budućnosti njenog sveta. Čak i ako niste pročitali Trilogiju o Zemljomoru, ovaj roman naprosto ne smete propustiti...

(latinica, meki povez, strana 176, cena 150 dinara)

Edicija popularne nauke SFINGA

11. Albert Ajnštajn, MOJA TEORIJA

Najzad, i na našem jeziku, iz pera samog neimara jedne od najvećih naučnih revolucija svih vremena, jedina popularna knjiga velikog Alberta Ajnštajna, u kojoj on preduzima da laičkom čitaocu, sa gimnazijskim obrazovanjem, rastumači svu složenost svoje kapitalne teorije relativnosti. Knjiga je ovo bez koje naprosto ne sme ostati biblioteka nijednog pravog savremenika dvadesetog veka...

(latinica, tvrdi povez, strana 110, cena 120 dinara)

12. Stiven Hoking, KRATKA POVEST VREMENA

Apsolutni bestseller popularne nauke svih vremena. Već preko sto nedelja Hokingovo sjajno delo zauzima vodeće mesto na listama najprodavanijih knjiga u SAD, Velikoj Britaniji, Nemačkoj, Francuskoj... Nadasve popularnim načinom, jedan od vodećih aktera velike revolucije u fizici koja se upravo zbiva vodi čitaoca na čudesno putovanje ka opsesivnom cilju svih fizičara – jedinstvenoj teoriji koja bi opisala svačemu Vaseljenu...

(latinica, tvrdi povez, strana 232, cena 160 dinara)

13. Isak Asimov, ŽIVOT U SVEMIRU

Veliki meštar popularne nauke i naučne fantastike, autor koji za sobom ima već preko 400 objavljenih knjiga, vodi čitaoca u ovom delu u susret verovatno najvećem duhovnom izazovu modernog vremena – traganju za našom kosmičkom sabraćom po razumu. Izvršno upućen u osnove egzobiologije, Asimov nas uči istovremeno oprežu i strpljenju, ali i razložnoj nadi da ćemo jednom u vaskršnjim dubinama sresti svoje neznane inteligentne parnjake...

(latinica, meki povez, strana 284, cena 160 dinara)

14. Карл Сеган, КОСМОС

После спектакуларног успеха од пре једне деценије телевизијске серије и раскошне књиге, ево најзад пред домаћим читаоцима и ценом издања (без илустрација) величанственог Сегановог Космоса који ништа није изгубио на актуелности током минулих десет година. Напротив: Сеганова мудра порука да смо ми „деца свемира“ и да је Васељена још од икона наша судбина данас је актуелнија него икада у прошлости...

(ћирилица, меки повез, страна 360, цена 200 динара)

PRETPLATNICA

Ovim se neopozivo pretplaćujem na sledeće knjige (zaokružiti redne brojeve odabranih naslova):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14

Obavezujem se da ću uplatu izvršiti u roku od tri dana pošto od izdavača dobijem poštansku uputnicu popunjenu na zbirni iznos narudžbine.

Ime i prezime:

Poštanski broj i mesto:

Ulica i broj:

Telefon:

Molimo vas da pretplatnicu popunite čitko štampanim slovima i da je pošaljete na adresu:

Biblioteka POLARIS

dr Zoran Živković

Senjačka 32

11000 Beograd

Sve dodatne informacije možete preko celog dana dobiti na telefon 011/652-304

LEGENDA

STUDIO ZA OBRADU TEKSTA NA RAČUNARU

*Priprema za štampu po
najsavremenijim metodama uz
izuzetno kvalitetan laserski ispis (HP
III), uz najpovoljnije moguće cene.*

*Ovaj časopis je demonstracija samo
dela mogućnosti koje možete dobiti u
studiju za obradu teksta na računaru*

*LEGENDA, koji radi u okviru
asocijacije ZNAK SAGITE.*

*Sva obaveštenja kod Bobana
Kneževića na telefon
(011) 150-615.*

LEGENDA
LEGENDA
LEGENDA
LEGENDA
LEGENDA
LEGENDA
LEGENDA
LEGENDA
LEGENDA
LEGENDA
LEGENDA
LEGENDA
~~LEGENDA~~
LEGENDA
LEGENDA
LEGENDA
LEGENDA
LEGENDA
LEGENDA
ЛЕГЕНДА
ΛΕΓΕΝΔΑ
Λεγενδα

Miodrag Milovanović Prikazi domaćih knjiga

TAMNI VILAJET 1. Izbor jugoslovenskog SF-a
Robert Silverberg – KNJIGA LOBANJA
Predrag Raos – NUL EFFORT
Danilo Koprivica – CRNOGORSKA ATLANTIDA
Negovan Rajić – LJUDI KRITICE

TAMNI VILAJET

IZBOR JUGOSLOVENSKOG SF-A
priredio Boban Knežević
Znak Sagite 14, Beograd, 1989.

Knjige poput Tamnog vilajeta u svetu nazivaju originalnim antologijama. Najpoznatiji predstavnici tog vida objavljivanja naučne fantastike su antologije *Universe*, *Orbit*, *Andromeda*, a naročito legendarni *Dangerous Visions*, sa nastavkom *Again, Dangerous Visions* i nikad dočekanim *Last Dangerous Visions*.

Tamni vilajet, ako izuzmemo *YU Sirius* koji se prodavao na kioscima pa se pre može nazvati časopisom, prva je takva knjiga na srpskohrvatskom jeziku. Priredio ju je Boban Knežević i objavio u svojoj ediciji "Znak Sagite".

Izbor autora ne predstavlja nikakvo iznenađenje. Sa izuzetkom Zorana Neškovića, sve su to autori vrlo dobro znani svima onima koji vole prate domaću naučnu fantastiku. Pored toga, sem dvojice-trojice autora, ovde su praktično svi oni koji u domaćem SF-u nešto znače. Da li ovo govori o stanju u domaćem SF-u, prosudite sami.

Knjigu otvara užičanin Dragan R. Filipović, popularni Fipa, nova zvezda domaće naučne fantastike; trenutno, uz Predraga Raosa, naš najkvalitetniji pisac SF-a. Autor vrlo zanimljivog, i nadasve neobičnog romana *Zlatna knjiga*, kao i niza priča od kojih se izdvaja divna priča "Biciklista", ponovo se vraća istoj budućnosti u koju su smeštena i prethodna ostvarenja i istim bogatim, neobuzdanim jezikom tka priču o Gorancu Šaipu Šalji, jedinom čoveku sa kojim pristaje da razgovara vanzemaljski emisar pristigao na Kosovo sa jednostavnom namerom da uništi Zemlju. "Kad zlo spava?" sigurno spada u najlepše domaće SF priče uopšte.

Vladimir Lazović posle "Sokolara" kreće u nešto bližu prošlost i razmatra šta bi se moglo dogoditi da je doš-

lo do susreta tri osobe koje su početkom 1914. boravile u Beogradu: Apisa, Mike Alasa i ex-gospode Ajnštajn Mileve Marić. Vrlo detaljno prostudirana priča, sa mnoštvom zanimljivih dijaloga; međutim, priča kojoj nedostaje paralelne radnje i možda tridesetak stranica da bi bila besprekorna.

"Naselje Sunca" predstavlja povratak Bobana Kneževića pisanju posle godina posvećenih izdavaštvu. Novi Beograd bliske budućnosti predstavlja opasnu zonu bezvlašća u koju stiže seljak iz srca Srbije u potragu za izgubljenim bratom. Opora storijsa sa puno nasilja koja povremeno prelazi u oštru satiru domanićevskog tipa.

Vera Ivosić-Santo u priči "Evici, s ljubavlju" piše jednu tipično žensku priču, sa puno neugodnih frejdovskih simbola, o evropljanki iz budućnosti koju producent taktilo-filmova vodi u Njujork da mu bude ljubavnica. Njegovu infantilnost ona pretpostavlja muškosti mutanta, a zatim sledi nekakvo naravoučenie o nezrellosti muškog dela sveta.

"Priča o Ljubljani" Branka Gradišnika je satira u maniru starih SF priča na temu ispunjenja 3 želje. Kao i mnogo puta ranije, pokazuje se da treba dobro razmisliti pre izricanja želja. No, bez obzira na bajatost ideje, priča je čitljiva, a na momente i duhovita.

"Preko praga kroz vrata" Bojana Meserka predstavlja neuspešan pokušaj eksperimentalnog pripovedanja u dve šlafne. U jednoj je klasična priča o profesoru koji svog asistenta šalje u traganje za nadsvešču (?), a u drugoj o dvojici ljudi u nekom totalitarnom paralelnom svetu. Oni stupaju u nekakav kontakt i sve se srećno okončava, međutim, opravdanja za mučenje čitaoca nema.

"Kraljevi septembra" predstavlja ju proširenu verziju proširene verzije originalne priče. I pored lepih odlomaka i fine atmosfere, ja ipak moram da priznam da meni opet ništa nije jasno. Već sam se zabrinuo...

Prva objavljena priča Zorana Neškovića, "Predveče se nikako ne može...", verovatno će, ako se neko čudo ne dogodi, ostati i njegova poslednja, pošto on već godinama ne piše. Šteta, jer se ovom lepom kratkom pričom pokazuje kao vrstan istraživač ljudske prirode u uslovima izolovanosti (upoređi sa pričom "Čekić" Stanislava Lemma).

"Filmovi" Konstantina Tezeusa sastoji se od četiri storije o evoluciji čovečanstva. Srednja dva dela su prilično zanimljiva, u odnosu na ostala ostvarenja ovoga pisca koji se proslavio rekordnim objavljivanjem kratkih priča - više od sto njegovih priča objavljeno je u raznim domaćim časopisima.

Stari majstor Predrag Raos u noveli "Veliki tetradar" daje sećanja svemirskog vuka koji se na poslednjoj misiji sreo sa naslovnim artefaktom. Ekipa koja se na njega spušta biva brutalno masakrirana, a razrešenje je, iako poznato u SF-u, prilično neočekivano i efektno. Možda je jedina mana priče pregršt poprilično praznih dijaloga. Malo kresanje ne bi loše došlo.

"Eta Zmaja" je klasična čurčicevska priča. Svakom ko čita domaći SF ovo je sasvim dovoljno. Ja bih još.

Goran Skrobonja, veliki ljubitelj Stivena Kinga, pokazuje pričom "Rozuzvil" da ima smisla za pisanje horora, iako mu nedostaje podosta od Kingove sposobnosti da čitaoca veže za neki od likova, obično neko nevino detence, i time pojača emocije čitaoca i njegovu vezanost za priču.

Prijatno iznenađenje je i Lidija Beatović koja pokazuje da sa puno uspeha može da se nosi sa američkim piscima kiberpanka. Da li to govori o slabosti tog pravca ili je Lidija novi talenat, presuđiće njene buduće priče. Ako ih bude.

Sve u svemu, dobra, šarolika gomila priča koja pruža jasan uvid u stanje domaće naučne fantastike.

ROBERT SILVERBERG KNJIGA LOBANJA

Robert Silverberg
Knjiga lobanja,
Znak Sagite 18
Beograd, 1990.

Knjiga lobanja jedno je od dva remek-dela naučne fantastike koje je Robert Silverberg izbacio davne 1972. godine. Posmatrajući danas, sa prilično bezbedne distance od gotovo dvadeset godina, možda se ta tvrdnja neće činiti previše revolucionarnom, ali nepobitna je činjenica da je, uz *Umiranje iznutra*, ovo jedan od retkih romana koji vremenom nije izgubio ništa od svoje lepote, svoje uzbuđenosti... Možda i zato što tek marginalno dotiče žanr.

Šezdeset su na izmaku. Duh dece cveća, slobodne ljubavi, okretanju ka duhovnim vrednostima umesto čarima trulog kapitalizma polako uzmiče pred surovim sedamdesetim. Do umiranja iznutra još nije došlo, ali sve govori da će uskoro doći i taj dan.

Četvorica prijatelja sa univerziteta, svako iz svojih razloga, kreću tra-

gati jednog starog rukopisa, *Knjige lobanja*, u potragu za besmrtnošću. Posmatrajući taj put očima sve četvorice polako se raspliću niti koje dže skrivenim odgovor na pitanje da li je to njihovo putovanje tek bezazlena avantura četvorice dokonih studnata ili iza svega stoji surova škola da je do besmrtnosti moguće doći samo prko smrti dvojice od njih.

Zaplet romana je relativno jednostavan, tip pripovetanja ni po čemu izuzetan - reč je o tipičnom predstavniku romana *On the Road* nazvanog po znamenitom Keruakovom delu. Šta je onda to što ovaj roman izdvaja od mnogo sličnih romana nastalih u isto vreme?

Pre svega, postavka likova. Četvorica junaka Silverbergovog dela su, bez obzira na to što im je zadatak da predstave određene društvene slojeve tadašnje Amerike, živi ljudi. Ranjivi ljudi. Ljudi koji se ponašaju kao ljudi. Svako od njih krije nešto u sebi što ga otkriva kao čoveka. Kao biće koje teži

nečemu što je iznad njegove moći poimanja.

Druga bitna vrlina Silverbergovog dela je majstorsko doziranje informacija. On kao pisac naučne fantastike u velikoj je prednosti nad piscima koji se nisu razvijali na tradiciji žanra čija je suština u tome da se kaže taman onoliko koliko se mora reći da se čitalac ne oseti prevarenim. Silverberg se na samom kraju romana prosto poigrava veštinom pisanja da roman zadrži na samom rubu klizenja u banalnost.

Naravno, roman ima i nedostataka. Bez obzira na svu Silverbergovu blagoglagoljivost i veštinu vođenja radnje, ipak se oseća nekakva žurba, oseća se da roman nije odcitao. Ponegde ima i nepotrebnog dupliranja radnje iz ugla dva lika. Možda su likovi monaha u hramu besmrtnosti suviše karikaturno dati...

Međutim, ne treba nad tim žaliti. Mnogo je lepše prepustiti se čarima Silverbergovog teksta i poći u potragu za besmrtnošću.

Predrag Raos
NUL EFFORT
Biblioteka *Prizma*
"Mladost", Zagreb, 1990.

Nakon pozamašnog romana *Brodolom kod Thule*, koga su mnogobrojni beogradski zlobnici nazivali „kratkim“ uputstvom za opravku nasukanih svemirskih brodova, i žanrovski mnogo konkretnijeg i prostorno sažetijeg *Mnogo vike ni za šta*, zagrebački pisac Predrag Raos ponovo se oglašava na domaćoj SF sceni. Ovoga puta u pitanju je roman *Nul effort*, koji se pojavljuje u izdanju poznate izdavačke kuće "Mladost".

Već sama činjenica da su mu svi romani objavljeni u uglednim izdavačkim kućama u kojima je pristup naučnoj fantastici, a naročito kada je u pitanju domaći autor, dugo bio strogo cenzurisan, pokazuje da je posredi pisac koji predstavlja posebno poglavljie naše naučne fantastike.

Ako bi trebalo da vršim nekakvo postavljanje Raosovog dela u tekuću svetsku produkciju SF-a, nameće se poređenje sa trenutno najboljim piscem onog podžanra koga u nedostatku bolje domaće reči od milošte zovemo "hard" SF, Gregorijem Benfordom. Obojica na na detaljno razrađenoj tehnološkoj osnovi vode pomalo prenatraglašeno psihoanalitičarski razvijene likove ka ciljevima koji nadilaze njihove mogućnosti poimanja. Obojicu umeju da ponese grandiozne vizije i zapleteni u kosmičke razmere znaju da pogube konzistentnost radnje. Pri tome obojica vole da pokažu relativno visoku tehniku pisanja i često zamaraju čitaoca nepotrebnim eksperimentima sa stilom. I dok osnovni kvalitet Benfordovog dela leži u upečatljivosti svetova koji gradi, Raos je mnogo bolji kada je u pitanju nijansiranje likova. Što se tiče onog "umetničkog" dela: lucidnosti i preciznosti poređenja, jasnoće izražavanja, klackalica bi sigurno preteгла na Raosovu stranu, ako prevodioci nisu kratili Benfordov kraj.

Novi Raosov roman ne predstavlja nekakvo sudbonosno iskoračenje ni u jednu stranu; više bi se moglo reći da predstavlja dopunu onoga što Raos već duže vreme strpljivo gradi ne samo u romanima nego i u mnogobrojnim pričama i novelama. Roman je sastavljen od tri dela koja, iako hronološki linearna, i tematski i stilski predstavljaju zasebne celine.

Radnja prvog dela romana smeštena je na planetu Damu u Magela-

Kakvi motivi mogu navesti čovjeka da krene na 140000 godina dugo putovanje? I kad napokon stigne do Magelanova oblaka šta će onde zateći. NUL EFFORT, roman Predraga Raosa, prvog pera jugoslovenskog SF-a pokušava kroz uzbudljivu, 450 strana dugu radnju, odgovoriti na ta pitanja, pa i na mnoga druga.

Nenadmašan u dijalogu, zapletu i napose kataklizmičkim scenama (dobro poznatim svim štovateljima Brodoloma kod Thule), Raos neće razočarati jedino prave SF gurmane čak i one koji traže više.

Zbog ograničene naklade knjige nema po svim knjižarama, napose manjim. Zato ne propustite priliku.

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem primjeraka knjige NUL EFFORT Predraga Raosa, po cijeni od 250 dinara, koje ću platiti poštaru prilikom prijema pošiljke.

Ime i prezime

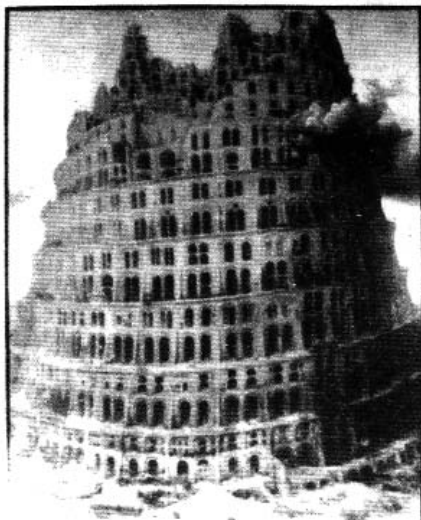
Adresa:

Narudžbenicu poslati na adresu:

MLADOST (odjel gotovinske prodaje)
Gundulićeva 24
41000 Zagreb

ЦРНОГОРСКА АТЛАНТИДА

Данило Копривица

novim oblacima, 140 000 godina u budućnosti (zahvaljujući teoriji relativiteta). Dvojica istraživača sa zemaljskog kolonizatorskog broda spuštaju se na nju da ispituju otkud tamo nekakva, očigledno ljudska, civilizacija na niskom stupnju razvoja čiji pripadnici govore nekim derivatom engleskog jezika. Osim toga, u starosnoj strukturi domorodaca postoje nekakve neobjašnjive praznine. Problemi nastaju kada po preporuci sa broda istraživači hvataju "živi jezik", za koga se ispostavlja da je mlada devojka, gotovo devojčica. Glavni junak, Danel Mendola, pobeo je sa Zemlje posle neuspeha u ljubavnoj vezi, tražeći spas u svemiru. Tu ga je našao u liku Ree, ali kako vreme odmiče, sve više shvata veštački karakter te veze. Devojčica koju hvata budi u njemu nekakva nejasna osećanja; čini mu se da je izgubio vezu sa onim iskonskim u sebi i, brinući se za nju, pokušava da ponovo stekne svoju "senu".

Taj prvi deo ujedno je i najbolji. Raos na superioran način tretira jednu toliko puta viđenu situaciju u naučnoj fantastici. Veštim dijalozima, moralnim problemima glavnog junaka, odmerenim doziranjem tajnovitosti, Raos uvlači čitaoca u svoj svet i saživljava sa likovima.

Međutim, sve to biva presečeno u drugom delu, kada se radnja premešta u svemir; tajnovitost postaje sve veća, tako da u jednom trenutku skoro dolazimo u dikovsku dilemu da li je ono što čitamo fikcijska stvarnost ili ne. Počinju nekakvi kaskijanski procesi, a onda, kao da je i piscu dojadilo da muči čitaoca, jedan od likova (primećujete li kako sam oprezan da vam ne otkrijem previše i oduzmem draž čitanja) kaže (parafraziram): "Da li zaista želiš da znaš šta se dogodilo?" i ispriča istoriju od Kulina bana do uništenja Zemlje. I kad taman pomislimo da je sve jasno, što je prilično glupo od nas jer do kraja romana ima još 200 stranica, u pitanje dođe identitet

LOVECRAFT • KING • BARKER

HORROR

glavnog junaka, a zatim, u trećem delu usledi jedan pravi haldemanovski rat, i onda kraj (što i nije tako neočekivano posle 350 stranica).

Sve u svemu, i pored zamerki koje su uglavnom usredsređene na kompoziciju dela, jasno je da je *Nul effort* ostvarenje jednog zrelog pisca koji ni u kom slučaju nije rekao poslednju reč kada je u pitanju domaća naučna fantastika.

Negovan Rajić LJUDI-KRTICE

Srpska nacionalna akademija
Ontario, Kanada, 1989. (?)

Kratik roman *Ljudi-krtice* Negovana Rajića prema šturim informacijama sa impresuma objavljen je 1978. godine u Kanadi na francuskom jeziku, a zaslugom Srpske nacionalne akademije iz Ontaria sada se pojavio i na našem jeziku.

Posredi je neka vrsta antiutopije sa maglovitim napomenama da je u

pitanju Beograd (tvrdava iznad dvaju velikih reka i sl.), ali bez mogućnosti da se odredi vremensko lociranje radnje. Po formi, u pitanju je poznati obrazac *Manuskripta nadenog u...*, ovoga puta, ludnici. Autor manuskripta živi u totalitarnom društvu, a problemi započinju kada otkriva da postoji neka vrsta ljudi-krtica koji u transu silaze pod zemlju i tu kopaju tunele nepoznate namene. Zbunjen, on to otkriva nekolicini prijatelja i uskoro na vratu ima islednike. Autor se opire naredbama da zaboravi to što je video i na kraju završava u ludnici gde ga režim zatvara.

Ono što ovo delo pisca relativnog skromnog spisateljskog talenta izdvaja od sličnih kopija Zamjatina i Orvela jeste činjenica da u njemu nema prizemnih aluzija na postojeće sisteme, već je u pitanju jedna opšta pobuna protiv totalitarizma.

Danilo Koprivica CRNOGORSKA ATLANTIDA

Biblioteka Enigma

"Filip Višnjić, Beograd, 1990.

Osnovni problem sa delima koje koriste naučnu fantastiku za ispoljavanje nekakvih kvazisatičnih i kvazipolitikantskih ciljeva, jeste njihova beskraja prostodušnost. Smestiti radnju svog dela u naivno ekstrapoliranu budućnost i koristiti taj pogled sa visine da bi pljuvali po prošlosti, čudeći se i pitajući kako su preci bili glupi da trpe takav teror, može samo neko ko ne poseduje ni elementarnu predodžbu o žanru kojim se koristi. Zato je bolje ne kasapiti ovu knjigu, već je prepustiti onima koji možda uživaju u jeftinim i providnim aluzijama na račun posleratne crnogorske vlasti i zapomaganjima nad prirodnim lepotama koje mrski energetičari hoće da unište (razumećete da kao građevinski inženjer hidrotehničkog smera ovo nisam mogao da otpim). Svi koji drže do sebe kao do ljubitelja naučne fantastike bolje neka je zaobiđu (makar i po ekstradosu Mratinja).

Prikazi domaćih knjiga

Lovecraft, King, Barker HOROR antologija

Znak sagite 16

Beograd, 1990

Pod prostim i nemaštovitim naslovom, i u koricama sa neukusnom ilustracijom, pojavila se jedna od najzanimljivijih knjiga objavljenih kod nas ove godine. Radi se o kompilaciji pripovedaka strave i užasa trojice izuzetnih majstora ovog žanra, kod nas prilično zanemarenog. Sa njim su se ljubitelji straha mogli sresti ili u lošim stripovima, ili u filmovima različitog kvaliteta ali po pravilu u neelitim bisokopima.

Svaki od pisaca predstavljen je sa po četiri pripovedke, odabrane tako da se može steći uvid u svet, opsesije i karakteristike svakog ponaosob, a da pri tom ni u kom slučaju ne dolazi do monotonije.

U izvesnom smislu ova knjiga predstavlja izazov onim teoretičarima levice koji su svojevremeno proglasili horor za reakcionaran žanr, sa obrazloženjem da je u pitanju vrsta koja propagira strah od promena. Izazov je jasan ako apstrahujemo sve proste ideološke natruhe i uvidimo odlučnost kojom horor menja okoštala pravila igre određena terminima "visoka" i "trivijalna" književnost. Tu promenu može da donese samo dobro pisanje književnosti.

Hauard Lavkraft se smatra pretečom i Kinga i Barkera, što prvi bez zadržke priznaje, koristeći se motivima i toposima sveta koji je Lavkraft koristio. U pitanju je Nova Engleska, severoistočni deo SAD, predeo koji je prvi bio naseljen kolonistima i koji je, u kratkoj istoriji tog kontinenta mesto sa najdužom, ako se to može reći, drevnošću. Tu spadaju naslede puritanaca, verskih sekti, procesa veštica, incestuozni kolopet, enklave koje pokušavaju da se kroz dva veka spasu od promena savremenog sveta. Lavkraft, Kafkin savremenik, piše priče iz pozicije onoga koji posmatra monstruma.

Stiven King, našoj publici poznat po romanima objavljenim u protekle dve godine (*Keri, Kudžo, Potpaljivačica, Talisman*) piše fasciniran mo-

gućnošću da se postavi u poziciju borca protiv monstruma. Njegov junak nije heroj po vrsti, nego po tome što mu se pružila prilika da se, kao običan čovek, suprotstavi čudovišnim okolnostima koje su snašle njegov nesavršen, ali kakav-takav vlastiti svet.

Klajv Barker, kao i King romanopisac, scenarista i filmski režiser, čini se, zbog homoseksualnih crta koje se provlače kroz njegove likove, piše iz pozicije monstruma. Njegovo čudovište je svesno svoje krivice, i prosto traži da bude kažnjeno. To je jasno u sve četiri priče da bi kulminiralo u poslednjoj: "U bregovima, gradovi". Moram otkriti da je ova veoma zanimljiva jer se odvija u Jugoslaviji 1984, gde je prosto zapanjujuće koliko proročanskog ima u viziji sukoba dva grada, Popovca i Podujeva, u atmosferi novopazarskog Sandžaka, mesta koje se našlo na kraju sveta.

Priče su izabrali Boban Knežević, Goran Skrobonja i Miloš Tomin. Prevod – solidan – Aleksandar B. Nedeljković i Goran Skrobonja.

Boško Milin

Hauard Lavkraft SLUČAJ ČARLSA DEKSTERA VORDA Biblioteka Mistika BIGZ, Beograd, 1990

Nekadašnji gotski romani, koji su posedovali svesnu i provokativnu želju da čitaocu pruže posebnu vrstu užasa, strave i nadnaravnog uzbuđenja, one prijatne drhtavice, jednu od inkarnacija doživeli su u nešto poznijem delu "Slučaj Čarlsa Dekstera Vorda" američkog pisca Hauarda Filipsa Lavkrafta, rođenog 1890, a umrolog 1937. Kažemo nešto poznijem delu jer je gotski roman kao podžanr ili žanr (kako već ko uzima) svoj vrhunac doživljavao u zadnjim decenijama XVIII veka, u delima Horasa Valpola ("Otraski zamak", s podnaslovom koji je i imenovao ovaj žanr – "gotski roman"), Ane Redklif ("Tajne Udolfa", "Italijan") ili Metjua Gregorija Luisa sa čuvenim "Kaluderom".

Lavkraft, kao verovatno najbolji američki pisac ovakve vrste proze (posle Edgara Alana Poa, razume se) kod nas je već bio poznat pre svega

po sjajnim pričama koje smo imali prilike da čitamo razbacane po raznim časopisima. Ovoga puta, zahvaljujući BIGZ-u i prevodiocu Gordani Velmar-Janković, pred nama je jedini Lavkraftov roman, praćen i pozamašnim esejom "Natprirodna strava u književnosti", iz pera samog Lavkrafta. Kada bismo zapravo pokušali što kraće izreći o čemu govori roman, teško bi to bolje izveli od samog Lavkrafta koji u knjizi, u jednoj rečenici, sve kazuje: "I tako je, neočekivano, otkrio stvari koje smrtnik ne treba da zna, uspeo da se vrati u prošlost do koje niko ne sme da dosegne; a iz tih prohujalih dana iskrslalo je nešto što ga je progutalo".

Glavni junak, Čarls Vord, zaljubljenik u prošlost i radoznali duh kojeg privlači mistično i okultno, ispituje život svog demonskog pretka, Kaverna, produbivši tako zlo koje mu je došlo glave. Naravno, zanimljiva priča koja drži čitaoca u napetosti poseduje sve kvalitete vrsnog umetničkog teksta, ali i sve toponime klasičnog gotskog romana: tajanstvene, zapuštene kuće, podzemne hodnike, tajne prolaze, zazivanje demona magijskim formulama, alhemijsko mučkanje, zamenu ličnosti.

Njegov najveći kvalitet i jeste upravo u tome što poštujući norme jednog žanra, uspeva da dočara čitaocu životnost priče i da potvrdi njeno pravo na identitet. Prijatno uzbuđenje koje nam dočarava u susretu sa stravom natprirodnog dokaz je njegove vrsnosti i zanaatskog umeća kojim je napisan.

Dorde Pisarev

STVAR VJERE

(Ili: "O "Knjizi lubanja"
ROBERTA SILVERBERGA)

Robert Silverberg dugo je u SF-u i pisao je mnogo. I s različitim uspehom. S jedne je strane potpisao, na primer, "Tihe osvajače" (Silent Invaders), jedno od najvećih sranja koja je ovaj žanr proizveo, a s druge je strane autor "Umiranja iznutra" i "Knjige lubanja", dviju divnih knjiga koje su obje našle svoje mesto u ponudi Bobanove edicije "Znak sagite".

Samo, da li su "Umiranja iznutra" i "Knjige lubanja" zaista SF?

Okej, u "Umiranju" ima dosta telepatije cijelim putem pa ga nećemo proglasiti samo pričom o klimakteri-

ju. Ali što ćemo s "Knjigom lubanja"? O čemu se tu radi?

Iz prajsnjave biblioteke na svetlost dana iznesena je Knjiga lubanja koja poziva grupe od četiri dobrovoljca da pristupe testu koji će im omogućiti besmrtnost. Samo, kvaka je u tome što, da bi dvojica dosegla besmrtnost, moraju ubiti jednog od preostale dvojice dok se četvrti mora ubiti sam. I tako na put kreću četiri studenata: židovski intelektualac, farmerski sin koji se za sve u životu izborio sam, plemenitaški nasljednik i pjesnik peder. Svaki sa svojim naramkom problema, strahova, snova i frustracija.

Silverberg piše da je to ludnica. Godine koje je proveo mladeći stranice nisu utrošene uzalud. Njegova rečenica teče kao bujica, zgrabi čitaoca i ne pušta ga. Njegove scene su kratke, ali snažne, opsane s minimumom riječi i maksimumom uverljivosti. Njegov osjećaj za žive likove u živom prostoru je sjajan. Čovjek prvo zaboravi da čita SF, a potom shvati da ga zapravo i ne čita.

Sjećate li se Cameronova "Bezdana"? SF je bio motiv nakon kojeg je uslijedio lijep film s podmorskim pejzažima, akcijom i humorom. Ne zna kako vi, ali to je bilo toliko lijepo da sam se nadao da će SF ostati tek usputni motiv i užasno me razočaralo posljednjih desetak minuta filma. Tamo je Cameron uletio u grešku trpanja SF-a gdje SF ne pripada, samo radi specijalnih efekata i nemoći da realnoj priči pronade i realno razrješenje.

Zašto to pominjem? Zato što sam se čitajući "Knjigu lubanja" silno bojao da Silverberg sve ne zabrlja nekim naglim uvođenjem SF-a. Srećom, Silverberg je predobar pisac da napravi tako nešto. Naravno, mali ustupci isključivim ljubiteljima žanra su tu. Dva puta se pominje Atlantida, dva puta kolonizacija Marsa, mistika obavlja čitav hram Bratstva lubanja i tako to. Ali... Ali, Atlantida je tu samo u pričama za koje nikada nismo, ni mi, a ni njih četvorica, sigurni da li su istinite. Nikakav dokaz da je kolonizacija stvarna, a ne tek planirana, ne dobijamo. Dugovječnost članova Bratstva je nedokazana, čak i iskušenicima ne izgledaju stariji od sedamdesetogodišnjaka očuvanih zdravim životom. Čak i obećanje besmrtnosti još uvijek je samo obećanje u trenutku kada zaklapamo knjigu. Ne postoji ništa čvrsto za šta se možemo uhvatiti i reći: "Evo, ovo ne pripada realnosti! Ovo je SF!"

Ne, toga u "Knjizi lubanja" nema. Naš će doživljaj knjige ovisiti o tome hoćemo li povjerovati u nabacane naznake ili ćemo se držati realnosti. Kao što je za četvoricu kandidata pitanje besmrtnosti i potrebe žrtvi pitanje vjere, tako je i za nas esefičnost Silverbergova romana pitanje vjere.

I, da se razumijemo: ovo nije prigovor, ovo je pohvala!

Darko Macan

**OTKUPLJUJEMO SF KNJIGE
POJEDINAČNO I CELE BIBLIOTEKE
KOMPLETNO.**

**Ponude na ZNAK SAGITE,
1070 Novi Beograd, Poštanski fah 19
ili direktno na telefon (011) 150-615.**

Marko Fančović

Zašto je SF potcenen žanr

„Dobro, devedeset odsto SF-a je sranje. Ali pokažite mi bilo šta čijih devedeset odsto nije takođe sranje.”

Teodor Sterdžen

Često ponavljana teza od strane ljubitelja SF-a jeste ta da se remek-dela tog žanra mogu po književnoj vrednosti svrstati u sam vrh književnosti uopšte. U poslednjim decenijama tu tezu je lako dokazati – svaki SF-ovac može „glavnotokovskom” kritičaru uvaliti u ruke neko delo npr. Legvinove ili Silverberga i izazvati ga da pokaže njihovu bezvrednost (sa vrhunskim delima, neostvarljivim zadatkom).

Međutim, SF svoju reputaciju „šund-literature” nije dobio bez razloga. Objašnjenje se može naći npr. u spisku onoga što su čitaoci *Locusa* (vođućeg svetskog SF teorijskog časopisa) proglasili za najveće SF romane, i to nedavno (1987).

Na prvom mestu je Herbertova *Dina*, delo očigledne veličine. Ursula Legvin je na drugom sa *Levom rukom tame*. U redu. Ali, pogledajmo već peto i šesto mesto. Zatičemo Asimovljevu *Zadužbinu* i *Stranca u stranoj zemlji* Roberta Hajnlajna. To što se takva dela uopšte nalaze na listi, a pogotovo što su plasirana više od *Čoveka praznih šaka* Legvinove (17), *Umiranja iznutra* Roberta Silverberga (21) ili Orvelove *Hiljadu devedeset odamdeset četvrt* (bedno 35. mesto!) objašnjava nisko mišljenje o SF-u. Jednostavno rečeno, ti vrlo visoko plasirani romani (*Zadužbina*, taj zaostatak iz puberteta žanra, dobila je čak i Huga kao najbolja serija svih vremena, doduše još 1966.) su DO ZLA BOGA LOŠI.

O delu Dr Asimova (koji je SF-u dao i mnoga vredna ostvarenja) ne mora se mnogo govoriti – nebrojeni kritičari su ukazivali na njegove prevelike naivnosti, koje ne ometaju praćenje uzbudljivog zapleta, ali ga diskvalifikuju u svakoj ozbiljnijoj književnoj analizi. Pogledajmo legendu SF-a, gospodina Roberta A. Hajnlajna (1907-1988, pokoj mu duši). Mada je P. Nikols u jednom svom eseju primetio da mlade kritičare brižne majke treba da upozore da u Hajnlajna ne valja dirati, moram zaći u pitanja vrednosti *Stranca...* (Hajnlajnov roman sa četvrtog mesta *Locusove* liste ču zaobići, budući da ga nisam čitao. *Mea maxima culpa*.)

Radi se o romanu koji je svojom pojavom izazvao veliku halabuku, dobio Huga kao najbolji roman 1961, uzrokovao osnivanje jedne verske sekte (!)... rečju, roman koji se i danas svrstava u izuzetna dela. U tome i jeste problem, jer se tokom radnje (koju

nema smisla prepričavati) ovo delo transformiše od izvanredne originalnosti do najprizemnije polupubertetske maštarije u kojoj se ostvaruju (verovatno) lični nekonvencionalni svetonazori autora. Žalosna je činjenica da se u tome utapa delo koje ima mnoge pozitivne osobine, kakve čitaoci SF-a očekuju i nalaze u vrhunskim delima žanra. Zaslepljeni njima, skloni su da ignorišu činjenicu da pad fabule uklanja iz *Stranca u stranoj zemlji* neke *sine qua non* ozbiljnog književnog dela. Zbog visina u koje se Hajnlajn vinuo, ne primećuju koliko se nisko srozao.

Mnoga dela u žanru pate od istog nedostatka – visoko su vrednovana zbog svojih vrlina, a mane ih čine lošim – ali ima i suprotnih primera. Za najbliži se ne treba mnogo udaljiti u Hajnlajna – čovek o kome je reč po abecednom poredku mu je vrlo blizu – Hari Harison, pisac poznat po avanturističkoj seriji *Deathworld* i urnebesno zabavnom *Nerdajućečeličnom pacovu*. Njegov *Bil, galaktički heroj* je kalamburna parodija na zloglasnu *space operu*. On je čovek koji, kad hoće da se zafrkava i zabavi publiku, radi to vrhunski. A taj isti Harison je i pisac romana *Make Room, Make Room* (Prostora, prostora!) po kome je snimljen i film *Zeleno sunce*. Delo mračno, upozoravajuće, vizionarsko i književno i te kako relevantno. Harison (čovek koji i sam voli *sav* SF i uživa da čita dela puna avantura i obrta) jednostavno zna za razliku između čiste zabave i literature i razdvaja to dvoje. Hajnlajn, pokušavajući da bude propovednik, uspeva samo da bude nadriprorok. *Stranca...* je možda pokrenuo kultove zasnovane na nekim svojim stavovima, ali će se svaki nepristrasni književni kritičar *opravdano* izbljuvati nad tim romanom, jer će ga posmatrati kao *celinu*. Harison ostvaruje svoj cilj i kao zabavljač i kao pisac-vizionar, zato što dovoljno ceni svoje čitaoce da im ozbiljne teme ne šećeri zabavnim papazjanijama.

Međutim, na listama omiljenih pisaca, Hajnlajn je u najužem vrhu, dok Harison retko ulazi i u prvih dvadeset. Dok god ljubitelji SF-a glasaju tako, teško će ubediti ostatak sveta u istinsku vrednost svog omiljenog štiva. Da bi SF bio ozbiljno shvaćen, moramo biti mnogo strožiji u razvrstavanju dela u Sterdženovih deset i devedesetg odsto, ma koliko nas bolelo odricanje od *Stranca... Zadružbine* (ljubitelji Dr Asimova se mogu tešiti činjenicom da priče kao što su „I pade noć” i „Poslednje pitanje” predstavljaju mnogo trajnije vrednosti od nje) i sl. SF je žanr u kome je ostvareno dovoljno vrednih i *kompletnih* dela da se vrh napuni samo njima.

ZNAK SAGITE 1990/91

POZIV NA PRETPLATU

SF & F edicija ZNAK SAGITE nudi vam ovim putem mogućnost da pod najpovoljnijim uslovima nabavite knjige iz ovogodišnjeg izbora. U ponudi su mnogi novi naslovi, ali i reprinti najtraženijih romana. Sve knjige se štampaju na finoj ofsetnoj hartiji, format 13 x 20 cm, povez broširan, korice plastificirane – odličan izbor dela, profesionalni prevodi, dopadljiva likovna oprema, mogućnost plaćanja u više rata.

1. Robert Silverberg – KNJIGA LOBANJA

130 dinara

Roman koji je kao nijedan drugi prožet beznađom, bolom i nadom; pisan u obliku isprepletane ispovesti četvorice mladića koji pokušavaju dostići besmrtnost. Da bi dvojica uspela, dvojica moraju da umru... Najbolji SF pisac svih vremena, Robert Silverberg, ponovo u ediciji ZNAK SAGITE sa jednim od svojih remek-dela. Knjiga koju ćete pamti, sanjati i uvek nanovo preživljavati, jer to nije obična knjiga, to je Knjiga lobanja.

2. Lovecraft, King, Barker – HOROR

150 dinara

Trenutno najpopularniji žanr na svetu doživljava procvat i kod nas. Antologija koju smo vam pripremili prva je svoje vrste u Jugoslaviji i jedinstvena po mnogo čemu; sadrži predstavnike sve tri epohe u razvoju horora: H.P. LAVKRAFT (posmatrač zla), STIVEN KING (borac protiv zla) i KLAJVB BARKER (zlo samo). Knjiga koja onespokojava i najsmirenije.

3. TAMNI VILAJET, IZBOR JUGOSLOVENSKOG SF-A

150 dinara

Almanah jugoslovenskog SF-a. Preko 400 strana sadrži 13 dosad neobjavljenih priča i novela domaćih SF autora – krem trogodišnjeg prikupljanja i iščitavanja. Knjiga koja će iz korena promeniti vaš stav prema domaćoj naučnoj fantastici. Autori: Predrag Raos, Slobodan Ćurčić, Bojan Meserko, Dragan R. Filipović, Vladimir Lazović, Vera Ivosić-Santo, Lidija Beatović, Goran Skrobonja, Branko Gradišnik, Žoran Nešković, Žoran Jakšić, Boban Knežević i Konstantin Tezeus.

4. Ray Bradbury – NEŠTO ZLO NAM SE PRIVLAČI

180 dinara

Ime Reja Bredberija proslavile su priče neobične mešavine SF-a, fantastike, horora i realnosti. Jedan od zapaženijih klasičnih romana u njegovom stvaralaštvu upravo je "Nešto zlo nam se privlači". U ovoj horor fantastici glavni junaci su dva dečka, "letnji" dečko i dete groba, koji se upliću u karnevalska zbivanja puna mističnih naboja i neverovatnih obrta, suprotstavljajući se cikličnom dolasku Zla.

5. Roger Zelazny – ON KOJI OBLIKUJE (treće izdanje)

150 dinara

Ovaj roman predstavlja najoriginalniju Zelaznijevu fantaziju o moći; psihoanalitičari XXI veka specijalnom terapijom kontrolisanih i dirigovanih snova pomažu ljudima, a najbolji među njima, Čarls Render, ide i korak dalje, pokušava da slepu devojkicu obuči da i ona postane oblikovatelj snova. Međutim, razlika između ogromne i neograničene moći ipak postoji i Render to uviđa na način kako je to jedino bilo moguće.

6. Roger Zelazny – DEVET PRINČEVA AMBERA (drugo izdanje)

130 dinara

Povratak iz višegodišnje amnezije bio je veoma težak. Prvo je otkrio da ga se svi užasno plaše, onda je postao svestan svoje nadljudske snage, zatim je upoznao svoju sestru i ubrzo shvatio da ima osmoro braće, da ga svi oni uglavnom mrze i da on njih, takođe, uglavnom mrzi. Otkrića su se nastavljala vrtoglavom brzinom: ime mu je Korvin i svet u kome trenutno živi samo je Senka pravog Ambera iz koga je zbačen od brata uzurpatora. Tada se već nalazio na putu povratka u Amber...

7. Roger Zelazny – PUŠKE AVALONA & ZNAMENJE JEDNOROGA

180 dinara

Uz remek-delo "Gospodar svetlosti", Amber serija je svakako najkvalitetnija Zelaznijeva kreacija i ujedno jedna od najkvalitetnijih u podžanru mača i magije. U njoj je autor konačno ostvario svoj davnašnji san: stvorio je svet u kome je moguće praktično sve, a da to ipak ima nekog smisla. Cela igra se vrti oko vlasti nad Amberom, jedinim pravim svetom okruženim nebrojenim Senkama, za koju se bore mnogobrojna braća i sestre kraljevske porodice. Njihove spletke, savezi i izdaje, naklonosti i netrpeljivosti smenjuju se iz časa u čas, što daje posebnu draž čitavoj sagi.

8. Anne McCaffrey – LET ZMAJEVA (drugo izdanje)**180 dinara**

Na jednoj izuzetno maštovito osmišljenoj planeti u neobičnoj simbiozi žive ljudi i zmajevi. Njihov zajednički neprijatelj su spore iz svemira koje u cikličnim naletima zasipaju njihov svet. Zmajevi su na određeni način inteligentna bića i neophodni su u borbi protiv spora, što većina ljudi ne shvata i zalaže se za njihovo uništenje. U trenutku nove invazije spora zmajeva gotovo da više nema, a ljudi shvataju da su sami nemoćni da preduprede katastrofu...

9. Bruce Sterling – OSTRVA U MREŽI**180 dinara**

Najbolji mogući spoj kiberpanka i humanizma. Roman koji otelotvoruje kiberpankovski paradoks u najsirovijem obliku, ujedno nudeći dubokomisaonu, kvalitetnu literaturu. Sukobi velikih korporacija, Podzemlja, reacionara, revolucionara, tehnologije i magije prelomljeni kroz prizmu mladog bračnog para koji se bori za svoje mesto u društvenoj hijerarhiji.

10. Philip Dick – TRI STIGME PALMERA ELDRIČA**180 dinara**

Najekstremniji Dikov roman iz njegove faze bavljenja iluzijama koje nagrizaju stvarnost. Dobavljači jedne halucinogene droge koja marskovskim kolonistima život čini podnošljivim moraju da se suoče sa zlokočinom i nemilosrdnom konkurencijom Eldričom, koji ima moć da iluzijom potpuno potisne stvarnost.

11. Samuel R. Delany – AJNŠTAJNOVSKI PRESEK (drugo izdanje)**130 dinara**

U dalekoj budućnosti, kada se naš i strani univerzum prepleću, sve će biti drugačije. U tom svetu fantazmagorije, gde junaci nisu ljudi, gde ni ljudi nisu ljudi, a bogova nema, sukobiće se ljubav i smrt. Orfej tog vremena kreće se kroz svet koji ne poznaje njegov mit, ali on ne traži pakao jer on iz pakla polazi... U pitanju je, po mnogima, najbolje Dilejnijevo delo, vrhunac njegovog stvaralaštva, roman slobodne i daleke vizije, roman jarkog stila, sav u kondenzacijama i promenama, roman smelog eksperimenta, let samo za majstore čitanja SF-a, velike poznavaoce književnosti, literature i mitologije.

12. David R. Palmer – POMALJANJE**180 dinara**

Dejvid Palmer se sa svojim prvim romanom pojavio u godini kada prvence beleže Gibson, Šepard, Robinson... i na Lokusovoj listi zauzima vrlo visoko treće mesto u konkurenciji "Divlje obale" i "Neuromansera". Palmerova vizija budućnosti prepoznatljiva je i neobična istovremeno. Glavna junakinja, devojka, skoro devojčica koja je preživela bionuklearni rat u kome je uništena civilizacija, kao prva na novoj evolucionoj stepenici čovečanstva u paklu razrušenog sveta traga za svojom budućnošću i budućnošću razuma na planeti Zemlji.

13. MONOLIT 6**400 dinara**

Almanah koji je promenio shvatanja jugoslovenskih ljubitelja SF-a, sa svojim šestim brojem na preko 500 strana formata 16x24 cm ponovo donosi izvanredan izbor: roman Roberta Silverberga "Vreme promena" (jedini roman za koji je Silverberg dobio HUGA), najnovije novele i novele najboljih svetskih autora (Kard, Sterling, Resnik, Tiptri, Benford, Barker, Legvin, Bishop, Robinson, Zelazni, Martin, Svonvik, Pauers, Simons) od kojih su mnogo dobile najviša svetska priznanja u poslednjih par godina i dve pobedničke priče sa prvog konkursa Tamnog vilajeta za domaću priču (Jakšić i Anđelković).

20% popusta ukoliko plaćate tri ili više knjiga odjednom
30% popusta ukoliko plaćate sedam ili više knjiga odjednom

P R E T P L A T N I C A

Ovim se pretplaćujem na sledeće knjige edicije ZNAKSAGITE (zaokružiti):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

po ukupnoj ceni od dinara, koje ću platiti:

a) odjednom, uz popust koji je naznačen

b) u 2 3 4 jednaka mesečnih rata (zaokružiti broj rata koje želite
s tim da mesečni iznos ne može biti manji od 200 dinara) po dinara.

Ime i prezime

Poštanski broj i mesto

Ulica i broj

Telefon Potpis

*Pretplatnicu popuniti
čitko štampanim
slovima i poslati na
adresu izdavača:*

ZNAK SAGITE**11070 Novi Beograd****Poštanski fah 19**

Miodrag Milovanović

PRIČE DOMAĆIH AUTORA U PROTEKLOJ GODINI

UVOD

Ako ste stalni čitalac naučne fantastike, onda će vam verovatno biti poznato da je tekst sličan ovom koji sledi izašao pre nekoliko meseci u časopisu *Alef*. U njemu sam dao prikaz izabranih priča domaćih autora izašlih u 1989. godini. Pri tom zadržao sam se na pričama iz vodećih časopisa koji objavljuju naučnu fantastiku: *Strius*, *Alef*, *Večernje novosti*, *Političkin zabavnik*.

Pojavom časopisa koji svojom koncepcijom upravo pokriva ono što je bio predmet tog članka, rešio sam da i ja mnogo detaljnije prikazem domaću SF produkciju.

Pred vama je prikaz skoro svih priča objavljenih na srpskohrvatskom jeziku u ovoj godini zaključno sa 1. septembrom. Za još nekoliko njih znam da su izašle, ali nisam uspeo, što zbog moje lenjosti, što zbog objektivnih okolnosti, da ih pročitam.

Naravno, skoro je sigurno da su neke priče, pogotovu ako su objavljene u lokalnim glasilima, promakle. Bili bismo vam vrlo zahvalni ako biste nam ukazali na takve (bilo domaće, bilo strane) priče. Ako biste nam poslali jedna primerak novina ili časopisa u kome su izašle (ili fotokopiju priče sa podacima o časopisu), našoj sreći ne bi bilo kraja.

A sad nešto i o samim prikazima. Osim podataka gde je i kada izašla, rešio sam da dam i vrlo kratak sadržaj priče (ako to zaslužuje). Ako neko nije pročitao priču, a želi, možda je bolje da ni ne čita prikaz. Posle će mu biti dosadno.

Posle bibliografskih podataka stoji i jedna ocena priče. To je jedna krajnje subjektivna ocena i molio bih da se niko ne ljuti zbog nje, iako znam da to nije moguće. (Uzgred, počeo sam da treniram karate). Ocene se kreću između 1. i 20. i vrlo su stroge. Na nekoj mojoj internoj skali, sve priče sa ocenom većom od 4 vredne su objavljivanja.

ANDELKOVIĆ, RADMILO

„Leteći tanjiri ne sleću u Lajkovac”, PZ 1997, 06.04.1990. ocena 6.5

Vanzemaljca skidaju iznad Lajkovca protivgradnom raketom i on je osuđen da ostatak veka provede među srpskim seljacima koji, naravno, ni u šta ne veruju, a najmanje u vanzemaljce. Na momente vrlo zabavno.

BRATOŽ, IGOR

„Ataskilska biblioteka”, Alef 21, avgust 90. ocena 7.5

Priča koja od svih dosada objavljenih u *Alefu* odgovara nazivu časopisa. Bratož u svojoj priči varira Borhesovu ideju o biblioteci u kojoj je sakup-

ljeno svo znanje ovog sveta, sve knjige sveta, sve što se ikada dogodilo i što će se ikada dogoditi, pa i ova priča koja se upliće poput zmije koja jede vlastiti rep. Pismenost autora je zavirdna, ali priču opterećuje snažan odsećaj prepoznatljivosti i predvidljivosti.

GRADIŠNIK, BRANKO

„Priča o Ljubljani”, Tamni vilajet 1, ocena 8.

Franc Muha je vrlo Ljubljčanin koji, kao i svi mi, više mrzi komšije, nego što voli sebe. Stoga, kada mu se ukaže prilika, sklapa ugovor sa đavolom pod relativno povoljnim uslovima da može tražiti standardne tri želje, ali uz đavolsku pakost da će njegov komšija sve dobiti duplo. Dugo Franc ne uspeva da smisli ništa pametno, ali konačno naručuje pluto-nijuma taman toliko da njegov komšija dobije preko kritične mase. To što i sam strada u eksploziji koja uzgred raznosi Ljubljanu nije ništa prema sreći što je konačno zajebao komšiju. Simpatično, a i vrlo pismeno.

DANKOVIĆ, MILICA

„Konačni projekat”, Galaksija 220 ocena 3. Upravni velikog Instituta zadržava projekat novog kompjutera zasnovanog na biološkim komponentama iz poštovanja prema čoveku i njegovim mogućnostima. Malo izveštačeno, ali podnošljivo.

DRAŠKOVIĆ, MILAN

„Zašto čutiš, Džulija?”, PZ 1985, 12.01.1990. ocena 2.

Džulija Logan je vremesna stanovnica 21 veka. Da bi prekratila časove dosade, nabavlja muškog robota. Pošto mu ugradi memorijski blok iz literature, naravno da je zanima i njegovo mišljenje o njenom literarnom pokušaju. Ona mu čita svoj vrlo tekst, on je ispravlja sve dok njeno slabašno srce ne odluči da prekrati muku. Robot ostaje u čudu zašto Džulija čuti. Tanko.

„Merlin”, PZ 1984, 05.01.1990. ocena 2.

Timoti Botkin studira umetnost, što mu ne sme da bude do ušiju zaljubljen u svoju savršenu kolegicu koja ima jednu jedinu manu – voli glupog lepotana. Neutešan, odlazi u asteroidni pojas gde mutira (voditi računa o mnogobrojnim značenjima ove reči) i postaje talentovan za ama baš sve grane umetnosti. Njegova bivša kolegica je sada očarana njegovim radom i želi da ga upozna, ali sada on odbija jer je mutacija od njega načinila čudovište. Pretpostavka da čudovište može biti savršeni umetnik mi nekako ne stoji.

„Zauvek Zemljanin“ (kao Majk Draskov), VN 15.02.1990. ocena 0.5

Da bi se spasili od najezde zlih vanzemaljaca Zemljani su prinuđeni da promene obličje.

„Titan je drugačiji“ (kao Majk Draskov), TN 03/90. ocena 1.5

Konstruisan je kompjuter koji poseduje nezgodnu osobinu – tvrdoglavost. On čak ume da se uvredi, pa i da zapreti čoveku. Naivno.

„Poslednja uloga“ (kao K. Voksard), VN 05.04.1990. ocena 4.

Roboti su u budućnosti preuzeli mnoge funkcije ljudi, pa i ulogu glumaca u pozorištu. Stari glumac, čovek, koji oseća da su mu dani izbrojani, uspeva da ostvari želju da zaigra u *Hamletu*, međutim, samo kao lobanja. Simpatično, ali suviše kratko da bi se postigli upečatljiviji efekti.

„U areni proze“ (kao Majk Draskov), VN 10.05.1990. ocena 1.5.

Rimejk istoimene priče sa našim junacima, Kovdrasom i Abenedom, ali bez nekakve posebnosti koja bi opravdala prebacivanje priče u naše okvire.

„Kiberpanker“ (kao Majk Draskov), VN 26.04.1990. ocena 3.

Abenede u ulozi kiberpankera koga žena jedva pušta u grad. Simpatična priča puna duhovitih natuknica na temu beogradskog SF fandoma.

„Veliki Blek“ (kao Majk Draskov), Politika ekspres 01.08.1990. ocena 1.

Neuspela parodija na Dinastiju. Veliki Blek je najbogatiji čovek u Galaksiji. U posetu mu stiže nepriznata kćerka iz vanbračne veze sa tuđinom. Prazno.

„Golijat“ (kao Majk Draskov), PZ 2014, 03.08.1990. ocena 3.5

Posle atomskog rata preživeli čovek luta pustinom i nailazi na džinovskog robota za koga se ispostavlja da je sakupljač ljudi u cilju produženja vrste. Malo prepoznatljivo, ali sa dosta upečatljivom završnom slikom.

„Stranac“ (kao Majk Draskov), Politika ekspres 05.08.1990. ocena 1.

Član Vremenske patrola stiče u Dodž Siti XIX veka i tu, izazvan od strane lokalnog siledžije, koristi zrake za umrtljivanje. Naivno.

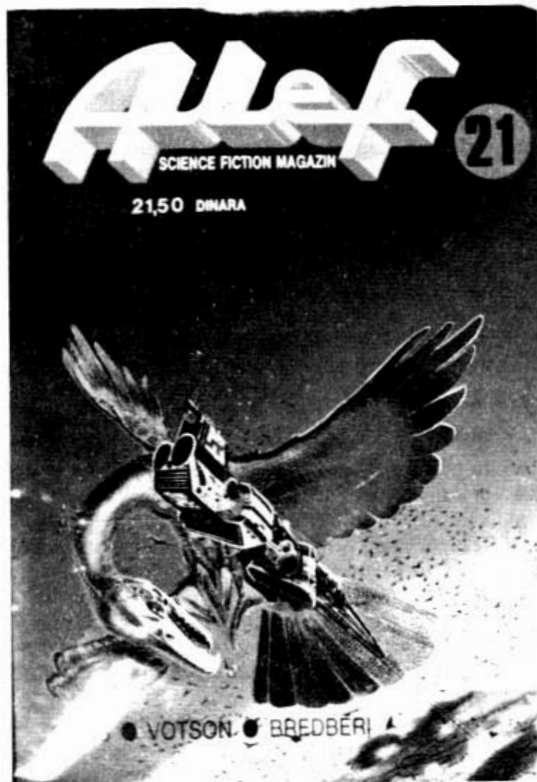
DURMAN, RASTISLAV

„Pismo Arturu“ (kao R. Durman), PZ 1994, 16.03.1990. ocena 1.

Glavni junak, pisac naučne fantastike, piše pismo kolegi da ne naseda pričama Koordinatora koji smatra da SF pisce moraju da učestvuju u osvajanju svemira, pa ih šalje u najgore zabiti da tamo trunu. Zbrkano i nepovezano.

„IQ“ (kao R. Durman), PZ 1998, 13.04.1990. ocena 1.

Loi Hvo je čovek budućnosti koji lovi da bi preživeo, ali u tome ima malo uspeha jer su i životinje stekle inteligenciju. Da ga savest ne bi grizla što ubija inteligentna stvorenja, staje pod snop IQ zraka i postaje budaletina. Slabo.

„Alfa deca nose grad“ (greška u naslovu, treba „Alfa deca nose grao“), Alef 19, 04/90 ocena 8.

Glavni junak priče, Alfred, neprekidno doživljava skokove iz jedne u drugu ulogu, menjajući pri tom žene, zanimanja, društvene situacije, ali ni u jednoj ne uspeva da nađe sebe; uvek ga nešto goni dalje. Rasplet je slabiji deo priče jer se ispostavlja da su to sve bile simulacije koje vanzemaljci vrše na šakici preživelih ljudi ne bi li im obezbedili opstanak. Pismeno, povremeno duhovito.

IVOSIĆ-SANTO, VERA

„Evici, s ljubavlju“, Tamni vilajet 1, ocena 7.5

Evica je stanovnica buduće Evrope. Inteligentni, ali svojvoljno infantilni (fizički) producent taktilofilmova odvodi je preko Bare, u Njujork, da mu bude ljubavnica. Novi kontinent je oduševljava, ali joj fali jebač. Nalazi ga u liku mutanta koji krši strogo pravilo o nejebanju ljudi i mutanata. Da bi joj se osvetio, producent snima njihov odnos i prikazuje u etru. Besna, odlazi kod najpoznatijeg taktilo-glumca da joj pokaže tajne zanata. Kraj je neverovatno pljuvanje po muškom rodu. Cela priča je zanimljiva i čitljiva, a i Frojd bi tu imao šta da doda.

JANKOVIĆ, RATKO

„Prevara”, PZ 2011, 13.07.1990. ocena 2.

Priča počinje borbom na život i smrt astronauta na tuđinskoj planeti, ali se ispostavlja da je to samo snimanje filma, baš kao i sve čovekove misije u svemir počev od Gagarina. Slična ideja je već više puta obrađena čak i na filmu. Bajato.

JAKŠIĆ, ZORAN

„Zvezdani vrtlog”, Alef 18 01/90. ocena 12.5

Novela, nastavak romana „Kradljivci univerzuma”, što, kao i kod većine nastavaka, unosi puno problema u kompoziciju dela. Dodatan problem je i činjenica da je ovo tek središnje delo u budućoj trilogiji, što se najbolje vidi po zbrzanom i krajnje otvorenom završetku. Ali nije sve tako crno. Ima tu mnogo dobrog pisanja, bujne imaginacije. Tuđinski svet na kome se odigrava radnja je sjajno zamišljen i prikazan. Ali da se opet vratimo na zamerke. Kao i kod Zelaznijevog Ambara, i ovdje je prilično teško saživeti se sa problemima glavnih junaka kada znamo da su besmrtni. Mislim da je u ovakvoj vrsti proze ranjiv glavni junak, što najbolje pokazuje Stiven Ki-ang sa svojim dečacićima i devojčurcima, pravi zalag čitateljeve saživljenosti sa delom, što kod ovog pod-žanra nije beznačajno.

„Drž'te Viljema”, PZ 1993, 09.03.1990. ocena 5.5

Šekspira dovlače u naš svet i puštaju ga na sajam knjiga. Tu on nailazi na svoja sabrana dela i mažnjava ih, čime se razrešava tajna njegovog genija. Simpatično.

„Kristalni baron” PZ 1996, 30.03.1990. ocena 4.

Besni rat između ljudske rase i strašnih Karosa. Konačno, ljudi šalju Kristalnog barona, do savršenstva dovedenu letelicu, da prekрати muke. Ispostavlja se da su protivnici nekakve mašine slične onima iz Lemovog „Nepobedivog”. Već viđeno.

„Dani pod brestom”, PZ 2013, 27.07.1990. ocena 6.

Priča koju pre svega krase lepa atmosfera. Žena arheolog pronalazi u pustinji ploču sa natpisom koji nagoveštava da je u mogili na koju su naišli sahranjen legendarni ratnik. Ona ulazi u grobnicu, prilazi odlično očuvanom telu koje se podiže i pošto se predstavilo kao Gilgameš, pita koji je sada vek.

„Nikolajev detektor snova”, Pančevac 1967, 31.08.1990. ocena 7.5

Avram u prodavnici starina pronalazi naslovni detektor snova koji može, osim hvatanja, i da uskladištava snove za kasniju upotrebu. Avram ga kupuje i uskoro biva opsednut beleženjem i čuvanjem svojih, ali i tuđih snova. Međutim, kako svaki čovek ima samo određenu količinu snova, tako sačuvani snovi uskoro počinju da blede i da nestaju. Ponovo je atmosfera priče vrlo lepa, ali sve previše liči na priču sa tezom.

JELIČANIN, RUDOLF

„Sudbina” (kao Rolf Jeel), VN 18.01.1990. ocena 0.5

Čoveku se u snu ukazuje da će ga sutradan udariti kola. Kola ga stvarno udare, i to je sve.

„Sjaj i beda vasiona” (kao Rolf Jeel), VN 03.05.1990. ocena 0.

Neprepričljiva besmislica.

„Prava verzija” (kao Rolf Jeel), VN 31.05.1990. ocena 0.

Besmisleno redanje reči.

JOVANOVIĆ, ALEKSANDRA

„Pravo na grešku”, PZ 2017, 24.08.1990. ocena 1.5

Nepažljivi sin Velikog Kartografa igrajući se izaziva kataklizmu na Zemlji. Dečje naivno.

„Mali svet”, PZ 2018, 31.08.1990. ocena 1.5

Neko biće stiže na Zemlju sa ciljem da stvori novu vrstu prilagođenu uslovima života na njoj. Ono se transformiše u nešto što smatra lepim, a u stvari je, po našim merilima grozna kreatura. Ono nikako ne shvata zašto ga žena koju hvata stalno odbija i na kraju i nju transformiše, što se kosi sa nekim njihovim zakonima. Nejasno i naivno.

MESERKO, BOJAN

„Preko praga kroz vrata”, Tamni vilajet 1, 1990. ocena 3.

Pokušaj nekakvog eksperimenta sa štampanjem priče u dva nezavisna stupca. U jednom je klasična priča o naučniku koji svoga asistenta šalje u traganje za nadsveću, a u drugom storija o tome kako se dvoje ljudi šeta u paralelnom svetu (zapazite paralelu: paralelni svet, paralelna priča). Asistent se seli u telo jednog od šetača i time uzrokuje mnoge nedaće, jer u paralelnom svetu vlada nekakav totalitaran režim koji ne trpi različitost. Ako se zanemare subjektivne primedbe kao što je potpuna ravnodušnost prema temi, ostaje nepobitna činjenica da je štampati ovakvu priču u dva stupca samo bezrazložno mučenje jadnog čitaoca.

NOVAKOVIĆ, ZORAN

„Fabijan”, Pančevac 1967, 31.08.1990. ocena 5.

Fabijan je piščev sin koji poseduje zanimljivu osobinu da može da „strelu vremena okrene u suprotnom smeru”, odnosno da sadašnjost vidi kao posledicu neposredne budućnosti. Kao i u svakom klasičnom *punch-lineu*, dečak predskazuje očevu (piščevu) smrt. Malo predvidljivo za ovu vrstu pri-povetke, ali pismeno.

PRAIZOVIĆ, IJILJANA

„Sad nas ima, a sad nema”, IT novine 1073/1074, 1990. ocena 2.

Razmišljanja usedelice u jednom totalitarnom društvu. Zaključak bi bio da im nigde nije lako. Slabo i na kompozicionom i idejnom planu.

RAOS, PREDRAG

„Veliki tetraedar”, Tamni vilajet 1, ocena 14.

Po povratku sa misije na Veliki tetraedar stari svemirski vuk gnjavi okolinu neprestano pričajući priče o svom susretu sa njime. Naime, pri prvom sletanju na telo kasnije nazvano Veliki tetraedar misija biva okrutno masakrirana. Jedino preživljava naš narator koji će pri kraju priče saznati okrutnu istinu da je tetraedar samo izvršavao njegove potajne želje. Iako je obrt već viđen u naučnoj fantastici, to ne umanjuje zanimljivost ove priče. Možda na momente ima nešto više praznih dijaloga, ali to je sitničarenje vašeg kritičara.

TRAJKOVIĆ, BRANISLAV

„Preobražaj” (kao Bili Trej), VN 01.03.1990. ocena 2.

Ransom je ubica-sadista koga daju Foltenu da nad njime izvrši eksperiment. Ransomu svakog dana android donosi hranu ljubazno se ponašajući prema njemu. Ransom u početku ubija androida, ali polako se menja. Na kraju više ne može ni životinju da ubije.

„Avetinska horda” (kao Bili Trej), VN 22.03.1990. ocena 1.5

Herojska fantastika. Targo nailazi na izmasakrirano selo i uskoro sreće počinioца – demona sa sposobnošću umnožavanja. Odmerenim udarcem Targo se spašava beđe ubijajući originalnog demona. Slabo.

„Tretman” (kao Bili Trej), VN 19.04.1990. ocena 1.5

Trejev kolega Nišani Kundakom dobija kompleks niže vrednosti i leče ga kompjuterskom simulacijom situacije iz koje Nišani spašava devojkicu iz ruku vanzemaljaca. Ali sada Bili dobija kompleks niže vrednosti. Slabo.

„Ubistvo bajki” (kao Bili Trej), VN 14.06.1990. ocena 1.

Bili Trej je, kao i obično, pijanica kome su se smučile bajke i on ih ubija. Loše.

ČURČIĆ, SLOBODAN

„Rehabilitacija” (kao S. Tirkli), VN 04.01.1990. ocena 3.5

Čovek se budi pored žene ne sećajući se ničega. Ona mu tvrdi da je nastradao u rudničkoj nesreći na Saturnu i da zbog toga povremeno gubi pamćenje. Međutim ispostavlja se da su nesreće namerno simulirane. Malo je sve nejasno i presažeto.

„Vremenska klopka” (kao S. Tirkli), VN 25.01.1990. ocena 2.

Dva mlada studenta Vremenske akademije smišljaju kako da se vrate u stari, dobri XX vek. Uspevaju

da zeznu svoje profesore i umesto da se oni vrate iz prošlosti, šalju im sanduke prepečenice. Ne previše duhovita pošalica.

„Pobednici” (kao S. Tirkli), VN 25.05.1990. ocena 4.

Danton je zadužen za odbranu lažnog centra za hronometriju od napada androida koji prete da unište čovečanstvo. Sve je u stvari samo gambit jer putovanje kroz vreme nije ni moguće, ali to androidi ne smeju da saznaju. Cilj je dobiti vreme da čovečanstvo pobegne sa Zemlje koja je izgubljena jer će Sunce postati nova. Suviše ideja za 3 šlajfne teksta.

ПРВА СФ АНТИКВАРНИЦА
У ЈУГОСЛАВИЈИ
У ОКВИРУ КЊИЖАРЕ

ПЛАТО

БЕОГРАД, Филозофски Факултет,
улаз из Васине улице,
телефон (011) 639-121
сваки дан од 9 до 24,
недељом од 12 до 24.

ПЛАТО, књижара на највећем простору
у Београду и са најразноврснијим
избором књига,
од сада и са полицом
резервисаном за SF;
све нове књиге,
велики избор антикварних издања,
књиге на страним језицима.

МАЛИ ОГЛАС

Tražim roman Džona Apdejka
POVRATAK ZECA
Mića, telefon (011) 150-289

MALI OGLASI

Oglasi u ovoj rubrici su besplatni pod uslovom da nisu duži od dvadeset reči. Za obimnije oglase, važi cenovnik objavljen na prvoj strani ovog časopisa: 10 dinara po kvadratnom santimetru.

Rastislav Durman
pripremio za štampu zbirku priča,
cca 60000 reči. Zainteresovani
izdavači da kontaktiraju
Perpetuum Mobile

Besplatno
šaljemo katalog novih i antikvarnih
SF izdanja.

Kontakt adresa:

Šimek Vjeran,
42000 Varaždin
Đure Salaja 11/1

KUPUJEM, ZAMENJUJEM, PRODAJEM

sve vrste stripova, crtanih romana i
pisanih romana u sveskama;
izdanja pre i posle rata.

KUPUJEM, ZAMENJUJEM, PRODAJEM

knjige i časopise naučne fantastike.

Javiti se na telefon (011) 462-634,
ili na adresu:

Stanojević Slobodan,
11000 Beograd,
Radovana Simića-Cige 34/82.

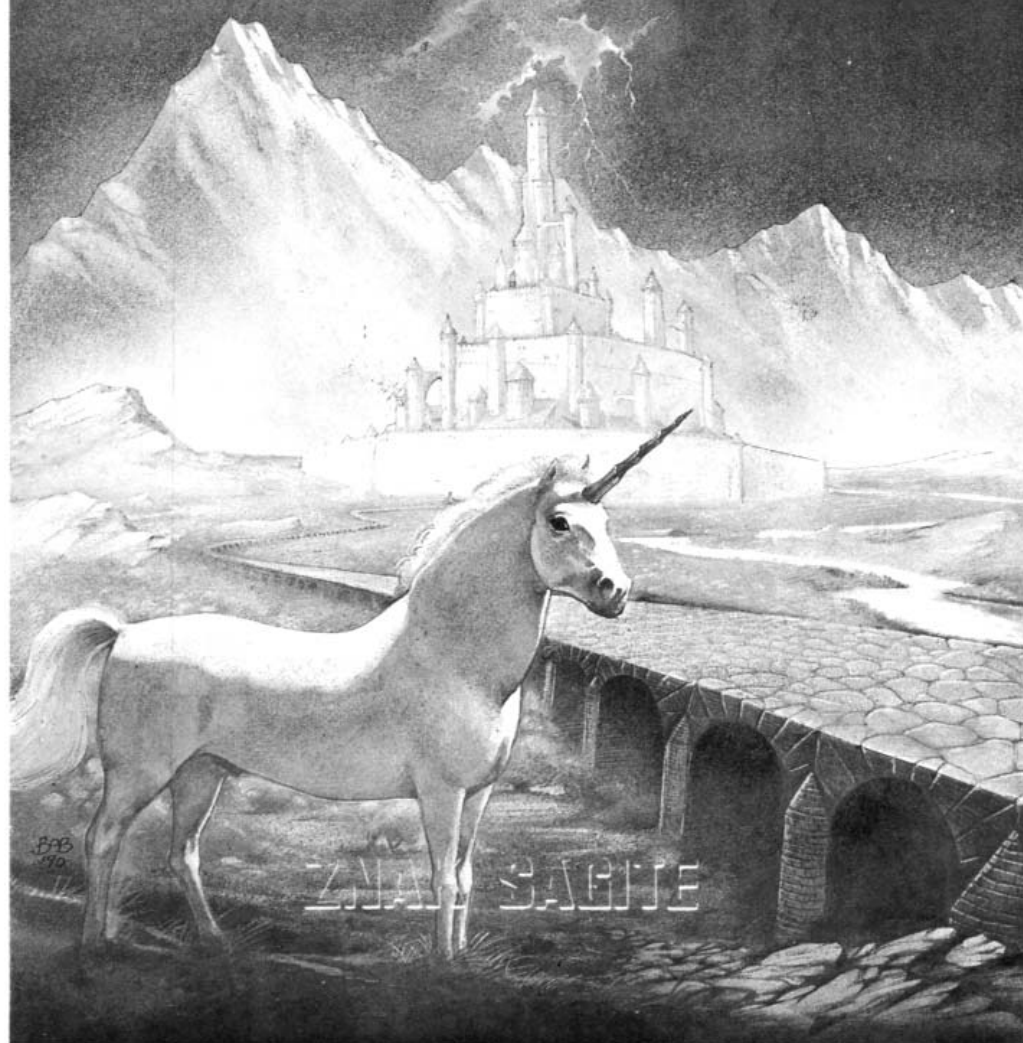
Tražim sledeće knjige u bilo kom izdanju:

1. Bacon Francis – Nova Atlantida
2. Beljajev Sergej – Na desetoj planeti
3. Besnon H.R. – Gospodar svijeta
4. Birs Embrouz – Fantastične basne
5. Burroughs – Tarzan i dragulji iz Opara
6. Carić Voja – Aparat profesora Kosa
7. Cukmaster Karl – Gospodar života i smrti
8. Flamarion – Ljubav na zvezdama
9. Flamarion – Uranija
10. Fenže Robert – Gral gusarski
11. Hajduković Dragan – Priče stvarnosti i mašte
12. Hajnlajn Robert – Svemirska patrola
13. Jefremov Ivan – Beli rog
14. Jefremov Ivan – Senka prošlosti
15. Jirsak Predrag – Mjesečeva djeca
16. Jocić Ljubiša – U zemlji Arastrata
17. Jurjevski Dobroslov – Leteća lađa
18. Kolin Vladimir – Legenda Vamove zemlje
19. Komarčić Lazar – Jedna ugašena zvezda
20. Langl Madlen – Vihor pred vratima
21. Lessing Doris – Ljeto prije sutona
22. Lukić Dušica – Zemlja je u kvaru
23. Mali izgubljeni robot i druge priče
24. Moris Vilijam – Vestio niotkuda
25. Murkok Majkl – Mornar na moru sudbine
26. Murkok Majkl – Zla kob belog vuka
27. Neimarević Ante – Propast svijeta
28. Noel Rože – Novi Adam
29. Pet Frank – Mister Adam
30. Rasel Bertrand – Davo u predgrađu
31. Savčenko Vladimir – Crne zvezde
32. Savković Dušan – U zemlji Veja
33. Selak Josip – Gojko
34. Sinkler Apton – Zovu me drvodelja
35. Sinkler Apton – Amerika sutra
36. Stanišić Dragan – Milion godina pre potopa
37. Stanojčić Vojislav – Vasijski gusari
38. Stoker Brem – Drakula
39. Topolovac Majo – Saper 5
40. Veljačić Zvonko – Dječak Dub u svijetu čudovišta
41. Veljković Milutin – Invazija
42. Vujkov Balint – Bajka o mravljem caru
43. Vern Žil – Parna kuća
44. Vern Žil – Selo u vazduhu
45. Vern Žil – Delfin, najbrži brod na svetu
46. Vern Žil – Gospodar sveta
47. Vern Žil – Grad čelika
48. Vels H.Dž. – Novi svet: lik stvari koje dolaze
49. Vels H.Dž. – Diktator
50. časopis DELO 11-12/1975

Ljubić Krešimir
41000 Zagreb
Šišićeva 13
tel. (041) 686-640

ROGER ZELAZNY

DEVET PRINČEVA AMBERA

ZNAN SAGITE

MONOLIT 6

ANAK SAGITE